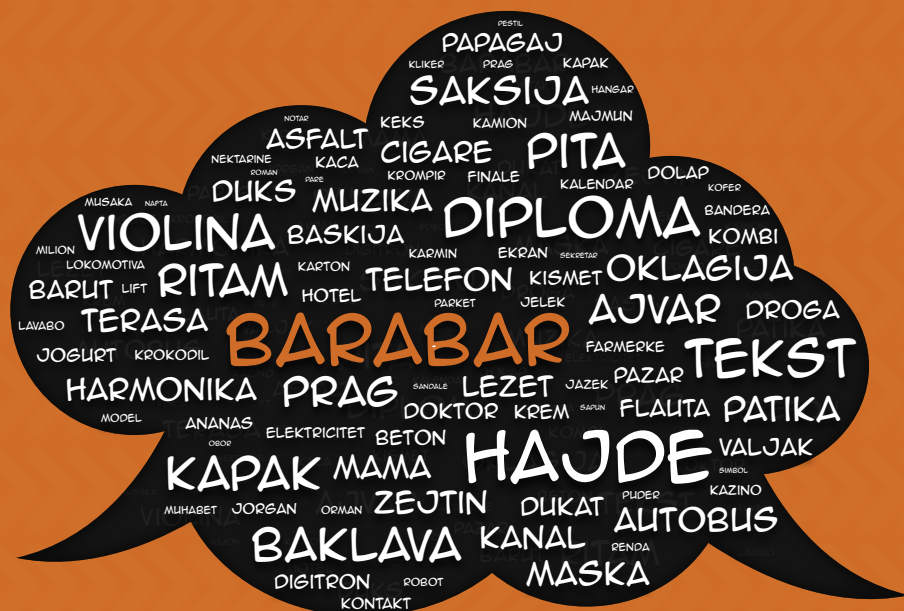

REČI KOJIMA NIJE
POTREBAN PREVOD

FJALËT TË CILAVE NUK U
NEVOJITET PËRKTHIMI

REČI KOJIMA NIJE
POTREBAN PREVOD

FJALËT TË CILAVE NUK U
NEVOJITET PËRKTHIMI

Funded by the
European Union

Ova publikacija nastala je uz finansijsku podršku Instrumenta Evropske unije za stabilnost i mir (IcSP). Za stavove izražene u ovom dokumentu su isključivo odgovorni Udruženje Mladih – Mlada aktivna Gračanica (MAG) i Centar za afirmativne društvene akcije (CASA) i ni u jednom pogledu ne predstavljaju zvanične stavove Evropske unije niti partnera za realizaciju Programa za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) na Kosovu.

Projekat Udruženja Mladih – Mlada aktivna Gračanica “Projekat kome nije potreban prevod” deo je projekta “Kulturno nasleđe kao pokretač dijaloga među zajednicama i socijalne kohezije” koji finansira Instrument Evropske unije za stabilnost i mir (IcSP) a realizuje UNDP na Kosovu.

Ky publikim është krijuar me mbështetje financiare të Instrumentit të Bashkimit Evropian për Stabilitet dhe Paqe (IcSP). Për qëndrime të shprehura në këtë dokument përgjegjësinë e plotë e mban Asociacioni i të Rinjve – Gračanica e Re Aktive (MAG) dhe Qendra për Veprime Sociale Afirmative (CASA) dhe në asnjë aspekt nuk i pasqyrojnë qëndrimet e Bashkimit Evropian e as të partnerit për realizim të Programit të Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP) në Kosovë.

Projekti i Asociacionit të të Rinjve – Gračanica e Re Aktive “Projekti të cilit nuk i nevojitet përkthimi” është pjesë e projektit “Trashëgimia kulturore si nxitëse e dialogut mes komuniteteve dhe kohezionit social”, të cilin e financon Instrumenti i Bashkimit Evropian për Stabilitet dhe Paqe (IcSP) dhe të cilin e realizon UNDP në Kosovë.

Decembar 2021/ Dhjetor, 2021

**Reči kojima nije potreban prevod
Fjalët të cilave nuk u nevojitet përkthimi**

Pripremili:

Pergaditur nga:

Centar za afirmativne društvene akcije (CASA) u partnerstvu sa Udruženjem mladih - Mlada aktivna Gračanica (MAG)

Qendra për Veprime Sociale Afirmative (CASA) në partneritet me Asociacionin e të Rinjve - Gračanica e Re Aktive (MAG)

Autori:

Autorët:

Miodrag Marinković

Miodrag Marinković

Nora Bezera

Nora Bezera

Saradnici autora:

Bashkëpunëtorët e autorëve:

Aleksandar Rapajić

Aleksandër Rapajiq

Petar Đorđević

Petar Gjorgjeviq

Autor priča:

Autorja e tregimeve:

Ines Aljović – Mihajlović

Ines Alovij – Mihajllović

Dizajnirali i objavili:

Dizajni dhe publikuar:

CAPS Solution – Mitrovica

CAPS Solution – Mitrovicë

Bojan Marinković

Bojan Marinković

Decembar 2021/ Dhjetor, 2021

Predgovor

„Jezik je putokaz jedne kulture. Govori nam odakle ljudi dolaze i kuda idu.“

- Rita Mej Braun (Rita Mae Brown) -

Publikacija koja je pred vama „Reči kojima nije potreban prevod“ svedoči o jezičkoj i kulturnoj povezanosti naroda koji živi na Kosovu. U ne tako davnoj prošlosti, odnosi između zajednica koje žive na Kosovu bili su u velikoj meri definisani kroz etnički sukob, netoleranciju i animozitet. Ovakva osećanja su do te mere diktirala etničke odnose na Kosovu da su ljudi zaboravljali i ignorisali činjenicu da su Srbi i Albanci, ali i pripadnici drugih zajednica, vekovima živeli jedni pored drugih, saradivali, delili i razvijali kulture koje imaju puno sličnosti i koje su proizvod jednog šireg istorijskog konteksta koji je u svom najvećem delu ipak sadržao poštovanje, toleranciju i saradnju. Jezik kojim govorimo svedoči o takvoj istoriji.

Iako su jezici kojima govore Srbi, Albanci, ali i pripadnici drugih zajednica, suštinski različiti i pripadaju različitim jezičkim grupama, u osnovi dele veliki broj reči koji su odraz različitih kulturoloških uticaja kojima su ljudi koji žive na ovim prostorima bili izloženi. Takva istorijska i kulturna povezanost odrazila se i na lingvističku istovrsnost, posebno u kolokvijalnom govoru koji su koristili obični ljudi u svakodnevnim situacijama. Mnoštvo reči koje možete naći u ovoj publikaciji su baš takvog karaktera - kolokvijalnog, svakodnevnog govora, (sleng), ali su ipak sastavni deo naše kulture i jezika, samim tim i nas samih. Toliko reči i izraza koje delimo pokazuju da možda i nismo toliko različiti koliko se u prvi mah čini.

Publikacija nije akademska, naučna inicijativa. Reči u ovoj publikaciji prikupila je grupa mladih ljudi svih nacionalnosti koji žive na Kosovu, muškaraca i žena, različitih interesovanja i obrazovanja, a sve sa istim ciljem – da pokažu da su reči u suštini ono vlakno koje nas povezuje kao pojedince, ali i kao zajednicu. Mladi su kroz ovu publikaciju pokazali da nas jezik istinski povezuje sa nama samima, a potom i sa drugima. Zato ova publikacija predstavlja početak dugog puta, koji će imati nastavak, a mladi koji su učestvovali u kreiranju ove publikacije odlučili su da se okupe i sakupljanjem reči i izraza pokažu da kao pojedinci možemo mnogo, ali da naše sličnosti moraju uvek biti važnije od naših razlika. Svrha ove publikacije je, dakle, da pokaže i istakne sličnosti koje delimo umesto razlika koje nas definišu.

Publikacija je deo inicijative „Projekat kome nije potreban prevod“ koju zajednički realizuju NVO Udruženje mladih – Mlada aktivna Gračanica (MAG) i Centar za afirmativne društvene akcije (CASA) u okviru finansijskog granta “Kulturno nasleđe kao pokretač dijaloga među zajednicama i socijalne kohezije” projekat finansiran od strane Instrumenta Evropske unije za stabilnost i mir (IcSP) a koji realizuje UNDP na Kosovu.

Ovaj projekat promoviše nematerijalno kulturno nasleđe kosovskih zajednica, kao pokretač međuetničkog poštovanja, poverenja, dijaloga, stabilnog društva, u kome se kulturne razlike i sličnosti vide kao način obogaćivanja vrednosti društvenog dobra. Uspehu ovog projekta doprinela je saradnja mladih sa Kosova koji su pokazali da tolerancija i dobra volja mogu da ojačaju i prošire kulturne i jezičke veze između lokalnog stanovništva.

Ovaj projekat, takođe, pokazuje da je jezička raznolikost preko potrebna. Jezik je istorijski arhiv koji čuva sve događaje, sve kontakte sa drugim ljudima, pripadnicima zajednica, grupa, jer je upravo jezik način izražavanja identiteta. Jezici doprinose ukupnosti ljudskog znanja. I konačno, svi jezici su sami po sebi podjednako vredni i zanimljivi.

Hyrje

“Gjuha është udhërrëfyese i një kulture. Ajo na tregon nga vijnë dhe ku shkojnë njerëzit.”

- Rita Mej Braun (Rita Mae Brown) -

Publikimi që ndodhet para jush “Fjalët të cilave nuk u nevojitet përkthimi” e dëshmon ndërlidhjen gjuhësore dhe kulturore të popullit i cili jeton në Kosovë. Në të kaluarën jo shumë të largët, marrëdhëniet mes komuniteteve të cilat jetojnë në Kosovë, në një masë të madhe ishin të përkufizuara nëpërmjet konfliktit etnik, jo-tolerancës dhe armiqësisë. Ndjenjat e tilla i kanë diktuar marrëdhëniet etnike në Kosovë deri në atë masë që njerëzit e kanë harruar dhe e kanë injoruar faktin se serbët dhe shqiptarët, por edhe pjesëtarët e komuniteteve të tjera, me shekuj jetonin njëri afër tjetrit, bashkëpunonin, shkëmbenin dhe zhvillonin kultura të cilat kanë shumë ngjashmëri dhe të cilat janë prodhim i një konteksti më të gjerë historik i cili në pjesën më të madhe të tij, megjithatë, përmbante respekt, tolerancë dhe bashkëpunim. Gjuha të cilën e flasim e dëshmon një histori të tillë.

Edhe pse gjuhët të cilat i flasin serbët, shqiptarët, por edhe pjesëtarët e komuniteteve të tjera, janë thelbësisht të ndryshme dhe i përkasin grupeve të ndryshme gjuhësore, ato në thelbin e tyre e ndajnë një numër të konsiderueshëm të fjalëve që janë reflektim i ndikimeve të ndryshme ndaj të cilave ishin të ekspozuar njerëzit që jetojnë në këtë hapësirë. Ndërlidhja e tillë historike dhe kulturore, është reflektuar edhe në njëllojshmërinë gjuhësore, sidomos në të folurit bisedor të cilin e kanë përdorë njerëzit e thjeshtë në situata të përditshme. Shumë fjalë që mund t’i gjeni në këtë publikim pikërisht e kanë një karakter të tillë – bisedor, të folurit të përditshëm (slengu), por megjithatë janë pjesë përbërëse e kulturës dhe të gjuhës sonë, pra edhe e vetes sonë. Shumë fjalë dhe shprehje që i ndajmë tregojnë që ndoshta edhe nuk jemi aq të ndryshëm sa duket në shikim të parë.

Publikimi nuk është nismë akademike apo shkencore. Fjalët në këtë publikim i ka mbledhur një grup i të rinjve të të gjitha nacionaliteteve që jetojnë në Kosovë, meshkuj dhe femra të interesave dhe profesioneve të ndryshme, e me një qëllim të përbashkët – të tregojnë se fjalët janë në thelb ajo fije që na ndërlidh si individë, por edhe si komunitet. Përmes këtij publikimi të rinjtë kanë treguar që gjuha në të vërtetë na bashkon me vetveten, e pastaj edhe me të tjerët. Prandaj, ky publikim paraqet fillimin e një rrugë të gjatë, e cila do të ketë vazhdimin e saj, kurse të rinjtë që morën pjesë në krijimin e këtij publikimi vendosën që të mblidhen dhe të tregojnë përmes grumbullimit të fjalëve dhe shprehjeve që si individë mund të bëjmë shumë, por që ngjashmëritë tona gjithmonë duhet të jenë më të rëndësishme se sa dallimet. Prandaj, qëllimi i këtij publikimi është t’i tregojë dhe t’i theksojë ngjashmëritë që i ndajmë, ne vend të dallimeve që na përkufizojnë.

Publikimi është pjesë e nismës “Projekti të cilit nuk i nevojitet përkthimi” të cilën e realizojnë së bashku OJQ Asociacioni i të Rinjve – Gračanica e Re Aktive (MAG) (Udruženje mladih – Mlada aktivna Gračanica) dhe Qendra për Veprime Sociale Afirmative – CASA (Centar za afirmativne društvene akcije) në kuadër të grantit financiar “Trashëgimia kulturore si nxitëse e dialogut mes komuniteteve dhe kohezionit social”, një projekt i financuar nga Instrumenti i Bashkimit Evropian për Stabilitet dhe Paqe (IcSP), e të cilin e realizon UNDP në Kosovë.

Ky projekt e promovon trashëgiminë kulturore jomateriale të komuniteteve kosovare si nxitëse e respektit, besimit e dialogut ndëretnik, të shoqërisë të qëndrueshme, në të cilën dallimet e ngjashmëritë shihen si mënyrë e pasurimit të vlerave të të mirës shoqërore. Suksesit të këtij projekti i kontribuoi bashkëpunimi i të rinjve nga Kosova të cilët treguan se toleranca dhe vullneti i mirë mund t’i forcojnë dhe zgjerojnë lidhjet gjuhësore midis popullatës lokale.

Ky projekt gjithashtu tregon se llojlojshmëria gjuhësore është më së e nevojshme. Gjuha është arkiv historik i cili i ruan të gjitha ngjarjet, të gjitha kontaktet me njerëzit e tjerë, me pjesëtarët e komuniteteve, grupeve, sepse pikërisht gjuha është mënyra e shprehjes së identitetit. Gjuhët i kontribuojnë tërësisë së njohurive njerëzore. Dhe së fundi, të gjitha gjuhët në vetvete janë po aq të vlefshme dhe interesante.

Decembar 2021/ Dhjetor, 2021

Reç/Fjala

Fonetski
zapis/
Transkriptimi
fonetik

Znaçenje/Kuptimi

advokat	(advòkât)	Nemaçki advokat, latinski advocatus - pravni zastupnik, pravozastupnik, pravobranilac, branitelj, odvetnik.
avokat, i m. sh. Ë. ËT	(avokât)	Gjermanisht advokat, latinisht advocatus - përfaqësues ligjor, këshilltar juridik, avokat mbrojtës, jurist.
Ajvar	(Âjvâr)	Turski havya - Vrsta konzervirane salate od mlevenih paprika.
Hajvar, i Ajvar, i m.	(Hajvâr, Ajvâr)	Turqisht havya - Një lloj sallate e konservuar me specat të bluara.
ambulanta	(ambùlanta/ ambulànta)	Latinski ambulancia - pokretna ili poljska bolnica; bolesnička stanica, ustanova za pružanje prve i hitne pomoći.
ambulancë, a f. sh, A, AT	(ambuláncë)	Latinisht ambulancia - spital i lëvizshëm ose fushor; stacion i pacientëve, objekti i ndihmës së shpejtë dhe kujdesit emergjent.
dialekt. edhe ambullanta		
ananas	(ânanas)	Latinski <i>ananassa sativa</i> -južnoameriçka biljka sa veoma ukusnim i mirisnim plodom težine 3—4 kilograma.
ananas, i m. sh. E, ET	(Ananáš)	Latinisht <i>ananassa sativa</i> - një bimë e Amerikës së Jugut me një frut shumë të shijshëm dhe aromatik që peshon 3-4 kilogramë.
antena	(anténa)	Latinski antenna- 1. žica ili metalna šipka za hvatanje ili za slanje elektromagnetskih talasa na radio-stanici ili TV; 2. pipak kod insekata.
antenë, a f. Sh. A, AT	(anténë)	Latinisht antenna - 1. një tel ose shufër metalike për kapjen ose dërgimin e valëve elektromagnetike në një radio stacion ose TV; 2. brirhët tek insektet.n e disa kandrrave, që shërbëjnë si organe të ndijimit e të nuhatjes; brirh,
ajran	(âjrân)	Turski ayran - Napitak za utoljivanje žeđi na bazi jogurta i soli turskog porekla, bogat korisnim svojstvima za naše telo.
ajran, i m. Sh. A, AT		Turqisht ayran - Një pije për shuarjen e etjes bazuar në kos dhe kripë me origjinë turke, e pasur me veti të dobishme për trupin tonë.
asfalt	(âsfált)	Grçiki asphaltos- zemljina smola, paklina, smesa raznih ugljovodonika u kojoj ima i kiseonika, azota i sumpora; pomešan sa kreçnjakom, upotrebljava se za pravljenje trotoara i za izolaciju zidova od vlage.
asfalt, i m. Sh. E, ET	(asfált)	Greqisht asphaltos - vajguri, një përzierje e hidrokarbureve të ndryshme në të cilat ka oksigjen, azot dhe squfur; e përzier me gur gëlqeror, përdoret për të bërë trotuare dhe për të izoluar muret nga lagështia.

<p>auspuh</p> <p>marmitë, a f. sinonim: tymëqitës, skapamento dijalekt: auspuh, u</p>	<p>(<i>àuspuh</i>)</p> <p>(<i>marmitë tymëqitës, skapámento, auspúh</i>)</p>	<p>Nemački auspuff - zdvna cev kod automobila, cev na automobilu za ispuštanje pare i sagorelih gasova.</p> <p>Gjermanisht auspuff - gypi i shkarkimit automjetit, gyp në automjet për lëshimin e avujve dhe gazrave të shkarkimit.</p>
<p>autobus</p> <p>autobus, i m. Shm. Ë, ËT</p>	<p>(<i>autóbus</i>)</p> <p>(<i>autobús</i>)</p>	<p>Grčki autos, latinski omnibus - Automobilski omnibus; automobil za prevoz više putnika.</p> <p>Greqisht autos, latinisht omnibus - automobil omnibus; automjet për të transportuar më shumë pasagjerë (udhëtarë)</p>
<p>avion</p> <p>aeroplan, i m. sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>aviôn</i>)</p> <p>(<i>aeroplán</i>)</p>	<p>Francuski avion, latinski avis - naprava za letenje teža od vazduha; aeroplan</p> <p>Frengjisht avion, latinisht avis - pajisje fluturuese më e rëndë se ajri; aeroplan.</p>
<p>aerodrom</p> <p>aerodrom, i m. Sh. E, ET aeroport, i m., Sh. E, ET</p>	<p>(<i>aeròdrom</i>)</p> <p>(<i>aerodróm aeropórt</i>)</p>	<p>Grčki aer - Mesto gde stoje, odakle polaze i gde se spuštaju avioni i vazdušne lađe. Uredeno zemljište (sa pistama, uređajima, zgradama) za poletanje, sletanje, smeštaj i održavanje letelica.</p> <p>Greqisht aer - Vendi ku qëndrojnë, nga i cili nisen dhe ku ulen aeroplanët. Toka e rregulluar (me pista, pajisje, ndërtesa) për ngritje, ulje, akomodim dhe mirëmbajtje të avionëve.</p>
<p>baglama</p> <p>menteshë, a f. Sh. A, AT Tambur, i m.</p> <p>Ligjërimi bisedor: bagllamë,a</p>	<p>(<i>baglâma</i>)</p> <p>(<i>mentëshë bagllámë</i>)</p>	<p>Turski bağlam - Šarka na vratima, naprava koja pričvršćuje vrata za dovratnik.Vrsta tambure, tamburica na tri žice.</p> <p>Turqisht bağlam - Varet e derës, një pajisje që e lidh derën me kornizën. Lloji i tamburit, tamburi me tre tela.</p>
<p>bašta</p> <p>kopsht,i m. Sh. E, ET bashtinë, a f. Sh. A, AT bahçe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>bâšta</i>)</p> <p>(<i>kópsht bashtínë, a bâhçe</i>)</p>	<p>Italijanski basto - Vrt, bašča.</p> <p>Italisht basto - Kopsht, Bashtinë Bahçe</p>

baklava

(baklava)

Turski baklava - Turski kolač sa šećerom i orasima, vrsta slatke pite sa orasima, prelivena medom i šećerom.

baklava, ja f.
Sh. A, TË

(baklava)

Turqisht baklava - Ėmbëlsirë turke me sheqer dhe arra, një lloj byrek i ëmbël me arra, mbi të cilën hidhen mjalta dhe sheqeri

Priča/ Tregimi

“Baklava” u raznoraznim oblicima, sa orasima, bademima ili pistaćima, izrađena od tankih kora sa prelivom od slatkog sirupa od šećera, meda i začina, omiljena je poslastica lokalnog stanovništva na Kosovu. Na ove prostore doneli su je Osmanlije kod kojih je vaţilo pravilo da se kore moraju “tako raširiti da se kroz njih moglo sve jasno videti”. Zbog toga su nekada baklavu mogli napraviti samo istinski majstori svog zanata tzv. baklavaci, a priuštiti je samo bogatiji sugrađani jer je ona po sastojcima bila vrlo skupa poslastica, i stvar prestiţa.

Danas ju je mnogo lakše priuštiti pa zato predstavlja omiljeni i neizostavni desert svake trpeze lokalnog stanovništva. Kao desert dostojan svake trpeze, baklava se obavezno priprema povodom svih vaţnih događaja, porodićnih i verskih. Zato je danas rado spremaju i posluţuju stanovnici Kosova na svojim trpezama, i kada se proslavlja Bajram, ali i kada se slavi krsna slava, Nova Godina, Boţić ili rođendan.

“Baklavaja” në forma të ndryshme, me arra, bajame ose fëstëkë, e bërë nga petë të holla të përvëlura me shurup të ëmbël nga sheqeri, mjalti dhe erëzat, është një delikatesë e preferuar e banorëve në Kosovë. Ajo u soll në këto hapësira nga osmanët, ku rregulli ishte që secila petë duhet të “hapet në mënyrë që gjithçka të shihet qartë përmes tyre”. Për shkak të kësaj, baklavaja dikur mund të bëhej vetëm nga mjeshtërit e vërtetë të zanatit të tyre, të ashtuquajturit baklavaxhinjtë, dhe vetëm bashkëqytetarët më të pasur kanë pasur mundësinë ta sigurojnë atë, sepse ishte një delikatesë shumë e shtrenjtë për sa i përket përbërësve, dhe ishte një çështje prestigji.

Sot, është shumë më e lehtë t’ia lejosh vetes, kështu që paraqet një ëmbëlsirë të preferuar dhe të pashmangshme në çdo tryeze të banorëve vendorë. Si një ëmbëlsirë e denjë për çdo tryezë, baklavaja piqet gjithmonë me rastin e të gjitha ngjarjeve të rëndësishme, familjare dhe fetare. Prandaj atë sot me kënaqësi e përgatisin dhe e servojnë në tryeza të gjithë banorët e Kosovës. Kur festohet Bajrami, ashtu edhe kur festohet festa e familjes, Viti i Ri, Krishtlindjet apo ditëlindja.

balerina

(balerína)

Dalmatinski balarin - Umetnica u igranju, baletska igraćica. Plesaćica u baletu; umetnica u baletnom plesanju.

balerinë, a f.
Sh. A, AT

(balerinë)

Në dialektin dalmat - balarin. Kercimtare baleti; një artiste në vallëzim baleti. Kërcimtare në balet.

balkon

(bàlkón)

Italijanski balcone - Nepokriven, istaknut deo na spratu neke građevine; doksat. Produženje prve i druge galerije do pozornice. Zadnji deo velikog parobroda.

ballkon, I m.
Sh. E, ET

(ballkón)

Në italishte balcone - Një pjesë e pambuluar, e ndarë në kat të një ndërtese; verandë, qoshk Zgjerimi i galerisë së parë dhe të dytë në skenë. Pjesa e pasme e një avullore të madhe.

banana

(banána)

Zapadnoafrićki banana - Ime poznate istoćnoazijske zeljaste biljke, ćiji je plod po obliku slićan krastavcu, a po ukusu dinji.

banana, ia f.
Sh. E, ET

(banáne)

Me origjinë nga Afrika perëndimore banana - Emri i një bime barishtore të famshme të Azisë Lindore, fruti i së cilës sipas formës është i ngjashëm me një kastravec, e sipas shijes i ngjan pjeprit.

bandera

(bandéra)

Italijanski bandiera - Zastava, barjak, steg; Stub za vešanje zastave ili za telefonske žice i sl.

bander

(bandér)

Italisht bandiera - Flamur; Një shtyllë për varjen e një flamuri ose për telat e telefonit, etj.

barabar

(baràbar /
barabâr)

Turksi beraber - Uporedo, jedno pored drugog, zajedno, ukorak (pešačenje), jednako, ravno.

barabar ndajf.

(barabâr)

Turqisht beraber - Paralelisht, krah për krah, së bashku, në hap (duke ecur), i barabartë, i drejtë.

Priča/ Tregimi

Reç **"barabar"** ili na turskom "beraber" je turcizam koji svoje originalno poreklo vuče iz persijske reči "ber", što znači "prsa". Po nekim istraživanjima ovaj pojam je prvi put počeo da se upotrebljava za vreme vladavine Osmanlija, a kako je poznata činjenica da su oni proveli 500 godina na ovim našim prostorima, ne treba da nas čudi činjenica što se ova reč ustalila kod pripadnika obe zajednice na Kosovu. Mnoge narodne pesme, epske i lirske, zatim narodne pripovetke i novele, basne, obiluju turcizmima, i ne možemo ih tumačiti ukoliko ne znamo te reči. Sve ovo ukazuje na važnost poznavanja reči koje su nam došle iz turskog jezika jer učeći o turcizmima učimo o našoj starini. Mnogi ne bi ni pomislili za neke reči da su turcizmi jer su toliko ukorenjene u srpski i albanski književni jezik da se potpuno osećaju kao domaće. Reč „barabar” je sigurno jedan od takvih turcizama. Ona je poprimila naše gramatičke oblike, pa je više ne gledamo kao tuđu reč, već kao svoju. Pretpostavlja se da je ovaj izraz preko turskog jezika ušao u srpski i albanski jezik jer o ovoj reči nema zapisa pre 18. veka. Danas je u širokoj upotrebi u oba jezika, među pripadnicima svih zajednica koje žive na teritoriji Kosova, i najbolje oslikava pojam zajedništva, ukorak, jednakost, ravnopravnost, nešto što je uporedno.

Fjala **"barabar"** ose në gjuhën turke "baraber" është një turqizëm i cili origjinën e vet e ka nga jala persiane "ber" që do të thotë "gjoks". Sipas disa hulumtimeve, për herë të parë ky nocion illoi të përdorej gjatë sundimit osman, dhe pasi është i njohur fakti që ata i kaluan 500 vjet në këto hapësirat tona, nuk duhet të na çudiste fakti që kjo jalë e ka zënë vendin e saj (ka hyrë, përdoret) te pjesëtarët e të dy komuniteteve në Kosovë. Shumë këngë popullore, epike e lirike, pastaj tregimet e novelat popullore, fabulat janë të bollshme në turqizma dhe nuk mund t'i interpretojmë nëse nuk i dimë ato jalë. E gjithë kjo e tregon rëndësinë e njohjes së jalëve që na kanë ardhur nga turqishtja, sepse duke mësuar për turqizmat, mësojmë për lashtësinë tonë. Shumëkush as që do t'i mendonte disa jalë si turqizma, sepse ato janë aq të rrënjosura në gjuhën letrare serbe dhe shqipe, sa që ndihen tërësisht si jalë tona (vendase). Fjala "barabar" është padyshim një nga turqizmat e tillë. Ajo ka marrë trajtat tona gramatikore, andaj nuk e shohim më si jalë të huaj, por si tonë. Supozohet se kjo shprehje ka hyrë në gjuhën serbe dhe në atë shqipe përmes gjuhës turke, sepse nuk ka shënime për këtë jalë para shekullit të 18-të. Sot është në përdorim të gjerë në të dyja gjuhët, mes pjesëtarëve të të gjitha komuniteteve që jetojnë në territorin e Kosovës dhe më së miri e pikturon (përshkruan, paraqet) nocionin e unitetit, krah për krah (paralelit), barazisë dhe të diçkaje që është krahasuese.

barut

(bárut)

Turksi barut - Puščani prah, smesa kalijum nitrata, sumpora i drvenog uglja; služi kao eksploziv za punjenje metaka i kod razbijanja tvrdih predmeta.

barut, i m
Sh. E, ET

(barút)

Turqisht barut - Pluhur pushkë, një përzjerje e nitratis të kaliumit, sqfurit dhe qymyr druri; shërben si eksploziv për mbushjen e plumbave dhe për thyerjen e objekteve të forta.

baskija

(bàskija)

Turksi baski - Grubo otesana uska daska manje debljine. Poprečna letva ili greda u ogradi na koju se prijavaju uspravne daske.

baski, a f.
Sh. I, TË

(baskí)

Turqisht baski - Dërrasë e ngushtë e prerë hollë. Shufra ose trau i tërthortë në gardhin mbi të cilin gozhdohen dërrasat vertikale.

beba

(béba)

Engleski baby - Novorođenče.

bebe, ja f.
Sh. E, ET
foshnjë, a f.
Sh. A, AT
porsalindur (i,
e), mb.

(bébe
fóshnjë
porsalindur)

Anglisht baby - Foshnjë, bebe, i porsalindur.

<p>beton</p> <p>beton, i m.tambur, i</p>	<p>(<i>bètôn</i>)</p> <p>(<i>betón</i>)</p>	<p>Latinski bitumen asfalt, francuski beton - Smesa od šljunka i cementa koja ima svojstvo, pošto se ovlaži, da se stvrdne kao kamen (u novijoj građevinskoj tehnici igra jednu od najvažnijih uloga).</p> <p>Latinisht bitumen, asfalt, frengjisht beton - Një përzierje zhavorri dhe çimentoje që e ka vetinë, pasi të laget, të forcohet si një gur (ai luan një nga rolet më të rëndësishme në teknikën më të re të ndërtimit).</p>
<p>biber</p> <p>pipër, i m.</p>	<p>(<i>biber</i>)</p> <p>(<i>pipér</i>)</p>	<p>Latinski piper nigrum - Ljuti začin.</p> <p>Latinisht piper nigrum - Erëza pikante.</p>
<p>bik</p> <p>Dem, i m. Sh. A, AT mëzat, I m sh. ETËR, ETËRIT Meshk, u, m. Sh. MESHQ, MESHQIT</p> <p><i>Ligjërimi bisedor:</i> bik,u</p>	<p>(<i>bik</i>)</p> <p>(<i>dém</i> <i>mëzát</i> <i>mëshk</i>)</p>	<p>Latinski taurus - Neuškopljeno govedo; domaća životinja.</p> <p>2. pren. vrlo jak i otporan čovek [zdrav kao bik]</p> <p>3. (Bik) jedan od znakova u Zodijaku, zodijački znak od 21. aprila do 21. maja</p> <p>Latinisht taurus - gjedh i patredhur; kafshë shtëpiake.</p> <p>2. pren. njeri shumë i fortë dhe rezistent [i shëndoshë si dem/ është bërë dem/ I fortë si dem.]</p> <p>3. (Demi) një nga shenjat në zodiak, shenja e zodiakut nga 21 prilli deri më 21 maj.</p>
<p>bluza</p> <p>bluzë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>blúza</i>)</p> <p>(<i>blúzë</i>)</p>	<p>Nemački bluse , francuski blouse - Laka gornja haljina kod žena; kočijaška (ili šoferska) košulja u boji; vojnički koporan.</p> <p>Gjermanisht bluse, frëngjisht blouse - Fustan i lehtë i sipërm për gra; këmishë e karrocierit (ose shoferit); kaprane ushtarake.</p>
<p>boja</p> <p>bojë, a f. Sh. ËRA, ËRAT</p>	<p>(<i>bòja</i>)</p> <p>(<i>bójë</i>)</p>	<p>Turski boya, boyama - Nijansa određene boje.</p> <p>Turqisht boya, boyama - Një nuancë e një ngjyre të caktuar.</p>
<p>bokal</p> <p>bardhak, u m Sh. Ë, ËT</p> <p><i>Ligjërimi bisedor:</i> bokall, i m.</p>	<p>(<i>bòkāl</i>)</p> <p>(<i>bardhák</i>)</p>	<p>Italijanski boccale, grčki baukális - Pehar, vrč, veća čaša sa poklopcem.</p> <p>Italisht boccale, greqisht baukális - Kupë, poç, një gotë e madhe me kapak.</p>
<p>boca</p> <p>shishe,ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>bòca</i>)</p> <p>(<i>shíshe</i>)</p>	<p>Mletački bozza - Flaša.</p> <p>Veneciane boza - Shishe.</p>

brava	(bráva)	Bugarski brava - Vrsta veštačke brave sa 5—7 zatvarača, od kojih svaki treba da se digne na svoje mesto, da bi se brava otvorila.
bravë, a f. Sh. A, AT	(brávë)	Bullgarisht brava - Një lloj brave me 5-7, kunjash, të cilat duhet secila duhet të ngrihet në vendin e vet, në mënyrë që brava të mund të hapet.
budala	(budàla)	Turски, arapski budälä - Ludak, glupak.
budalla, ai m. Sh. ENJ, ENJTË budallaqe, mb. I, e marrë, mb.; kokëtrashë, mb	(budallá budalláqe I, e marrë bokëtrashë)	Turqisht, arabisht budälä - i çmendur, budalla.
bunar	(bünâr)	Turски pinar - Kaptaža podzemne vode, zdenac.
bunar, i, m. Sh. Ë, ËT pus, i m. Sh. E, ET	(bunár, pus)	Turqisht pinar - Ujëra nëntokësore, pusi.
bure	(büre)	Bugarski bure - Drveni sud za tečnost, bačva, kaca.
fuçi, a f. sh. I, TË Ligjërimi bisedor: bure, ja f. Sh. E, ET	(fuçi büre)	Bullgarisht bure - Enë druri për gjëra të lëngsme, fuçi, vozgë, tinar, korbull, kade, talër.
burek	(bürek)	Turски börek - Pita od testa sa sirom, mesom i dr.
byrek, u m. Sh. Ë, ËT	(byrék)	Turqisht börek - Pite nga brumi, me djathë, mish, etj.

Priča/ Tregimi

“Burek” (tur. Börek) je predjelo, slatka pita ili pecivo koje se može naći u mnogim zemljama koje su nekada bile deo Osmanskog carstva. Poslužuje se vruć, u specijalizovanim prodavnicama zvanim buregdžinice, koje su još uvek zastupljene na celom Kosovu i deo su tradicije i kulture naroda na našim prostorima, južne Srbije, Kosova, Makedonije. Odatle se proširio i u ceo region pa i dalje. Priprema se na različite načine. U Albaniji se ovo pecivo naziva birek, burek ili lakror i tradicionalno je znatno tanju nego u ostalim delovima Balkana. U Srbiji na primer pravi se okrugao burek, za koji se veruje da je nastao u godinu dana pre nego što je Kolumbo otkrio Ameriku, 1498 god u Nišu a napravio ga je poznati turski pekar i pekar Mehmed Oglu iz Istanbula. Razlike dakle postoje ali kako god se pripremao jedno je sigurno, burek je omiljeni doručak ne samo lokalnog stanovništva na Kosovu već i svih Balkanaca gde god se oni nalazili.

“Burek” (turq. Börek) është një par agjellë, pite e ëmbël ose brum që mund të gjendet në shumë vende që dikur ishin pjesë të Perandorisë Osmane. Ai shërbehet i nxehtë, në dyqane të specializuara të quajtura byrektore, të cilat janë ende të përfaqësuara në të gjithë Kosovën dhe janë pjesë e traditës dhe kulturës së njerëzve në hapësirat tona, Serbinë jugore, Kosovë, Maqedoni. Nga atje, u përhap në të gjithë rajon dhe më gjerë. Përgatitet në mënyra të ndryshme. Në Shqipëri, ky brum quhet byrek ose lakror dhe është tradicionalisht shumë më e hollë se në pjesët e tjera të Ballkanit. Në Serbi, për shembull, bëhet bureku i rrumbullakët, i cili besohet se është bërë një vit para se Kolombi të zbulonte Amerikën, në vitin 1498 në Nish, dhe ishte bërë nga furra dhe furrxhiu i famshëm turk Mehmed Oglu nga Stambolli. Pra ka dallime, por pavarësisht se si përgatitet, një gjë është e sigurt, bureku është mëngjesi i preferuar, jo vetëm i serbëve dhe shqiptarëve në Kosovë, por edhe i të gjithë ballkanasve kudo që gjenden ata.

busola	(<i>bùsola</i>)	Italijanski bussola - Mornarski kompas, naročito podešena magnetna igla za određivanje pravca.
busull, a f. Sh. A, AT	(<i>bùsull</i>)	Italisht bussola - Busull detare, një gjilpërë magnetike e rregulluar posaçërisht për përcaktimin e drejtimit.
čajnik	(<i>čâjnik</i>)	Turski çay - Posuda u kojoj se pripravlja čaj. 2. posuda iz koje se poslužuje čaj u šoljice (ob. deo garniture, servisa).
čajnik, u m. Sh. Ē, ĒT ibrik, u m. Sh. Ē, ĒT Dijalekat: gÿgym, i, m Sh. E, ET	(<i>čajnik</i> <i>ibrík</i>)	Turqisht çay - Një enë në të cilën bëhet çaji. 2. një enë nga e cila shërbehet çaji në gota (ob. Pjesë e një kompleti, servim).
čelik	(<i>čèlik</i>)	Turski Çelik -vrsta tehničkog gvožđa, nado, ocal.
çelik, u m. Sh, QE, QET	(<i>çelîk</i>)	Turqisht çelik - një lloj hekuri teknik, nada, okal.
cev	(<i>cèv</i>)	Latinski tubus - 1.Deo vatreneog oružja. 2. Šuplje šipke.
1. tytë, a f. Sh. A, AT 2. gyp, i m. Sh. A, AT tub, i m. Sh. A, AT	(<i>tytë, gyp,</i> <i>tub</i>)	Latinisht tubus - 1. Pjesë e një arme zjarri. 2. Shufër e zbrazët.
ćevap	(<i>čèvâp</i>)	Turski kebab - Vrsta jela sa roštilja, ćevapčić.
qebap, i m Sh. Ē, ĒT	(<i>qebâp</i>)	Turqisht kebab - Lloji i ushqimit të pjekur në skarë, qebap.

Priča/ Tregimi

Na Kosovu pa i u celom regionu postoje dve dileme na koju niko nije dao odgovor. Šta je starije, kokoška ili jaje? Takođe, šta je bolji doručak: burek ili ćevapi. Možda vegetarijanci nemaju ovu dilemu ali svako ko je makar jednom probao ćevape koje prave Goranci sa Kosova, na ovo pitanje verovatno nema odgovor. Naziv "ćevap" izvorno potiče iz persijskog jezika „kebab, kebab“ i izvorno se odnosio na komade mesa koji nisu pečeni već prženi. Sama reč u arapskom jeziku verovatno potiče iz aramejskog kabbābā što znači ono što je izgoreno, isprženo.

Në Kosovë dhe në të gjithë rajonin, ka dy dilema në të cilat askush nuk u ka dhënë përgjigje. Kush është më e vjetër, pula apo veza? Dhe cili është mëngjesi më i mirë: byreku ose qebabët. Vegjetarianët ndoshta nuk e kanë këtë dilemë, por kushdo që ka provuar ndonjëherë qebabët e bërë nga goranët e Kosovës, sigurisht nuk ka përgjigje në këtë pyetje. Emri "qebap" burimin e ka nga gjuha persiane "kebab, kebab" dhe fillimisht i referohej copave të mishit që nuk ishin pjekur por skuqur.. Vetë fjala në arabisht me gjasë vjen nga arabishtja kabbābā që do të thotë ajo që është djegur, skuqur.

<p>cigare</p> <p>cigare, ja f. cigáre Sh. E, ET</p>	<p><i>(cigarè)</i></p> <p><i>(cigáre)</i></p>	<p>Nemački zigarette, francuski cigarette - U tanku hartiju uvijen sitno isečeni duvan.</p> <p>Gjermanisht zigarette, frëngjisht cigarette - Duhan i prerë imët i mbështjellë me letër të hollë. Sh. E, ET</p>
<p>cokule</p> <p>këpucë marshimi, këpucë apline cokullë, a f. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> cokullë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(còkule)</i></p> <p><i>(këpúcë</i> <i>marshími</i> <i>këpúcë</i> <i>alpíne</i> <i>cokúllë)</i></p>	<p>Italijanski zoccolo - Teške i jake kožne cipele, naročito vojničke.</p> <p>Italisht zoccolo - Këpucë lëkure të rënda dhe të forta, veçanërisht ushtarake.</p>
<p>def / daire</p> <p>dajre, a, f. Sh. E, ET def, i m. Sh. E, ET</p>	<p><i>(dëf)</i></p> <p><i>(dájre, def)</i></p>	<p>Turksi daire - Muzički instrument, bubanj sa praporcima, daire. Vrsta istočnjačkog muzičkog instrument; udaraljka, drveni obruč sa podapetom kožom i praporcima po ivici.</p> <p>Turqisht daire - Vegël muzikore, daulle me pafta teneqeje, daire. Një lloj instrumenti muzikor oriental; vegël goditëse, një kornizë druri me lëkurë të tendosur dhe pafta teneqeje përgjatë skajit.</p>
<p>deterdžent</p> <p>detergjent, i m. Sh.E, ET pluhur, i m. Sh. A, AT</p>	<p><i>(deterdžent)</i></p> <p><i>(detergjent</i> <i>plúhur)</i></p>	<p>Engleski detergent - Hemijsko sredstvo za pranje rublja, posuđa i dr.</p> <p>Anglisht detergent - Mjet kimik për larjen e rrobave, enëve, etj.</p>
<p>dijeta</p> <p>dietë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(dijéta)</i></p> <p><i>(diétë)</i></p>	<p>Latinski diaeta, grčki díaita - Uredan način života (s obzirom na hranu, piće, spavanje, odmaranje); negovanje zdravlja, naročito: hrana koju u tu svrhu propiše lekar, bolesnička hrana; držati dijetu, živeti jednostavno i umereno.</p> <p>Latinisht diaeta, greqisht diaita - Një mënyrë e rregullt jetese (në lidhje me ushqim, pije, gjum, pushim); kujdesi ndaj shëndetit, veçanërisht: ushqimi i përshkruar për atë qëllim nga një mjek, ushqimi për të sëmurët; mbajtja e dietës, të jetosh thjeshtë dhe moderuar.</p>
<p>diploma</p> <p>diplomë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(diplóma)</i></p> <p><i>(diplomë)</i></p>	<p>Grčki diplōma - Povelja, naročito ona kojom se daju dostojanstva, slobode, povlastice, prava itd.; povelja o imenovanju, postavljenju, oslobođenju ili pomilovanju; povelja kojom se ukazuje počast, odlikovanje; svedočanstvo o položenom ispitu, naročito na visokim školama.</p> <p>Greqisht diplōma - Karta, veçanërisht ajo me të cilën jepen dinjiteti, liritë, privilegjet, të drejtat, etj.; kartë për emërimin, caktimin, lirimimin ose faljen; karta me të cilën tregohet nderi, dekorimi; certifikata e provimit të dhënë, veçanërisht në shkollat e larta.</p>

<p>doktor</p> <p>doktor, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(dòktor)</p> <p>(dòktór)</p>	<p>Latinski doctor - Učen čovek, naučnik; titula najvišeg akademskog dostojanstva (u teologiji, pravnim naukama, filozofiji, naročito u medicini); u običnom životu: lekar; doktorska diploma, svedočanstvo o dobijenoj doktorskoj tituli.</p> <p>Latinisht doctor - Njeri i arsimuar, shkencëtar; titulli i dinjitetit më të lartë akademik (në teologji, shkenca juridike, filozofi, sidomos në mjekësi); në jetën e zakonshme: mjek; diplomë doktorature, certifikatë e diplomës fituar të doktoratës.</p>
<p>dolap</p> <p>çikrik, u m. Sh. Ë, ËT</p> <p>dolap, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(dòlāp)</p> <p>(çikrik, dollap)</p>	<p>Turski dülāb - Uređaj za navodnjavanje (pokreće ga konj). Ormar s policama.</p> <p>Turqisht dülāb – Pajisje për ujitje (e vë në lëvizje një kalë).</p> <p>Dollapi me raftë.</p>

Priča/ Tregimi

“Dolap” je reč persijskog porekla, koja se pod istim imenom sreće u albanskom i srpskom jeziku, i ima više značenja. U jednom od značenja, dolap predstavlja zamenicu koja se odnosi na ormar sa policama koji je uzidan ili pričvršćen (u / za) zid. Pored ovoga, dolap označava i uređaj za navodnjavanje, kao i točak na kojem su se nalazili lončići koji su se punili vodom iz bunara, dok se točak vrteo. Konj je kanapom bio povezan za točak i vrteo ga, tako što je šetao oko njega. Takođe, reč – dolap se upotrebljava i kada se priča o sanduku ili kovčegu.

“Dollapi” është një fjalë me origjinë persiane, e cila gjendet me të njëjtin emër në shqip dhe serbisht, dhe ka disa kuptime. Në një kuptim, dollapi është një emër që i referohet një dollapi me raftë që është vendosur në këmbë ose ngjitur në një mur. Përveç kësaj, dollapi nënkupton edhe pajisjen për ujitje, si dhe rrotën në të cilën gjendeshin tenxheret që mbusheshin me ujë nga pusi, ndërsa rrota u rrotullonte. Kali lidhej në rrotë me një litar dhe e sillte duke ecur rreth tij. Gjithashtu, fjala - dollap përdoret kur flitet për një arkë ose një baullë.

<p>dolma / punjena paprika/ sarma</p> <p>dollma, ja f. Sh. A, TË</p> <p>japarak, u m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(dòlma)</p> <p>(dollmá japarak)</p>	<p>Turski dolma - Nadev od mlevenog mesa i riže.</p> <p>2. Jedno od jela s takvim nadevom.</p> <p>Turqisht dolma - Mbushja e mishit të grirë dhe orizit. 2. Një nga gjellat me një mbushje të tillë.</p>
<p>digitron</p> <p>llogaritës, i m. Sh. ËS, IT, kalkulator, i m. Sh. Ë, ËT</p> <p>Ligjerimi bisedor: digitron</p>	<p>(digitròn)</p> <p>(llogaritës, kalkulator digitròn)</p>	<p>Hrvatski digitron - Račundžija; računovođa, onaj koji vrši proračune i obračune; računospitač.</p> <p>Kroatisht digitron - llogaritar; një kontabilist, ai që kryen llogaritjet; hesapçi.</p>

droga	(<i>drôga</i>)	Nemački droge, francuski drogue - Osušeni delovi biljke ili lekovita tvar za spravlanje lekova. Lekarija, neprerađen lek; farbarska roba.
drogë, a f. Sh. A, AT	(<i>drôgë</i>)	Gjermanisht droge, frengjisht drogue - Pjesët e thara të një bime ose të një substance mjekësore për prodhim të ilaçeve. Bar, ilaç i papërpunuar; mallra bojë.
dukat	(<i>dùkât</i>)	Latinski ducatus - Po imenu vizantijskih careva (dukas) nazvan zlatni i srebrni novac razne vrednosti, naročito u Italiji, bivšoj Austro-Ugarskoj i Francuskoj.
dukat, i m. Sh. E, ET	(<i>dukát</i>)	Latinisht ducatus - Monedha ari dhe argjendi me vlera të ndryshme që u emëruan sipas perandorëve bizantinë (dukas), veçanërisht në Itali, ish-Austro-Hungari dhe Francë.
duks	(<i>dùks</i>)	Latinski dux - Vođa, zapovednik jednog odreda vojske, vojvoda. 2.Odevni predmet dugih rukava.
xhup, i m. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> duks (lat. dux) - udhëheqës, i m. Sh. ËS, IT	(<i>udhëheqës xhup</i>)	Latinisht dux - 1. Udhëheqës, komandant i një detashmenti të ushtrisë, dukë. 2. Rroba me mëngë të gjata.
dućan	(<i>dùćân</i>)	Turski dükkyan - Trgovačka radnja za prodaju robe na malo.
dyqan, i m. Sh. E, ET	(<i>dyqân</i>)	Turqisht dükkyan - shitore tregtare për shitje të mallrave me pakicë.

Priča/ Tregimi

Prizren- carski grad na Bistrici koji vekovima čvrsto spaja i čuva kulturu Srba, Albanaca, Bošnjaka, i Turaka na jednom malom zajedničkom tlu. Iste zasluge idu i filigranu, koji je u **“dućanima”** širom Kosova, a posebno u Prizrenu, najstarija i najsluženija tehnika obrade zlata i srebra. Prizrenski majstori vekovima čuvaju tajne zanata od zaborava, a neminovno je da se u filigranskim dućanima spaja tradicija i modni trendovi Srba, Albanaca ali i Turaka, Bošnjaka. Svi oni zajedno svojom dobrom saradnjom, razumevanjem, razmenom ideja I alata izrađuju upravo prepoznatljive ukrase po kojima su ovaj grad I ovakvi dućani poznati i van teritorije Kosova.

Prizreni - qyteti perandorak në Lumbarth që për shekuj të tërë fuqishëm bashkon dhe ruan kulturën e serbëve, shqiptarëve, boshnjakëve, dhe turqve në një tokë të vogël të përbashkët. E njëjta meritë i përket edhe filigranit, që është teknika më e vjetër dhe më komplekse e përpunimit të arit dhe argjendit në **“dyqanet”** në të gjithë Kosovën, e veçanërisht në Prizren. Mjeshtërit e Prizrenit me shekuj i kanë ruajtur fshehtësit e zanatit, dhe është e pashmangshme që në dyqane të filigranit të kombinohen tradita dhe trendet e modës së serbëve, shqiptarëve edhe turqve. Të gjithë ata së bashku, me bashkëpunimin e tyre të mirë, mirëkuptimin, shkëmbimin e ideve dhe mjeteve, i bëjnë dekorimet e dalluara për të cilat ky qytet dhe dyqane të tilla njihen edhe jashtë territorit të Kosovës.

ekran	(<i>èkrân</i>)	Francuski écran - 1. platno na kojem se projektuju slike sa filmske trake; 2. deo televizora na kojem se pojavljuje slika, prednji deo katodne cevi; 3. pomičan zid, zaklon, pregrada.
ekran, i m. Sh. E, ET	(<i>ekrân</i>)	Frëngjisht écran - 1. kanavacë/pëllhurë në të cilën janë projektuar imazhet nga një shirit filmi; 2. pjesë e televizorit në të cilën shfaqet imazhi, pjesa e përparme e tubit merreze katode; 3. mur i lëvizshëm, strehë, ndarje.

<p>elegancija</p> <p>elegancë, a f.</p>	<p>(<i>elegàncija</i>)</p> <p>(<i>elegàncë</i>)</p>	<p>Francuski élégant - Odabran i ukusan spoljašnji izgled, otmenost, gospodstvenost, dostojanstvenost, ugrađenost, finoća. Francuski élégant - Odabran i ukusan spoljašnji izgled, otmenost, gospodstvenost, dostojanstvenost, ugrađenost, finoća.</p> <p>Frëngjisht élégant - Pamja e jashtme e zgjedhur dhe me shije, fisnikëria, zotëria, dinjiteti, integrimi, sjellje e mirë.</p>
<p>elektricitet</p> <p>elektricitet, i m.</p>	<p>(<i>elektricitët</i>)</p> <p>(<i>elektricitët</i>)</p>	<p>Grčki élektron - Vrsta sile u prirodi, ona osobena sila koja se pojavljuje u raznim telima (čilibaru, staklu, smoli, sumpriu itd.) i na razne načine (trljanjem, dodirrom, zagrevanjem itd.), čije se dejstvo pokazuje u privlačenju i odbijanju, svetljenju, svetlucanju i raznim oblicima; izraz elektricitet uveo je engleski lekar Gilbert (1600g) po tome što je ova čudna sila najpre primećena na čilibaru.</p> <p>Grëqisht élektron - Një lloj force në natyrë, ajo forcë e veçantë që shfaqet në trupa të ndryshëm (qelibar, qelq, rrëshirë, squfur, etj.) dhe në mënyra të ndryshme (duke fërkuar, prekur, ngrohur, etj.), veprimi i së cilës manifestohet me tërheqje dhe zbrapsje, ndriçim, shkëlqim dhe forma të ndryshme; termi elektricitet u prezantua nga mjeku anglez Gilbert (në vitin 1600) pasi kjo forcë e çuditshme u vu re për herë të parë në qelibar.</p>
<p>etiketa</p> <p>etiketë, a f.</p> <p>Sh. A, AT</p>	<p>(<i>etikëta</i>)</p> <p>(<i>etikëtë</i>)</p>	<p>Francuski étiquette - Cedulja (ili listić) sa natpisom, natpis na robu na kojem je označena količina, kakvoća, cena i dr.; Cedulja na lekovima sa uputstvom o vremenu i načinu upotrebe toga leka; Dvorski običaji, dvorski propisi; ukrućenost i usiljenost društvenih formi, pravila društvenog ophođenja; formalnosti u titulisanju pri pisanju molbi.</p> <p>Frëngjishtétiquette - Një shënim (ose fletë) me mbishkrim, shënimi në mallra që tregon sasinë, cilësinë, çmimin, etj.; Fletëpalosje në ilaçe me udhëzime për kohën dhe mënyrën e përdorimit të atij ilaci;</p> <p>Zakonet e pallateve (oborreve), rregullat e pallateve; ngurtësia dhe shtrëngimi i formave shoqërore, rregullat e sjelljes shoqërore; formalitetet në titullimin gjatë shkruarjes së kërkesave.</p>
<p>fabrika</p> <p>fabrikë, a f.</p> <p>Sh. A, AT</p>	<p>(<i>fàbrica</i>)</p> <p>(<i>fabrikë</i>)</p>	<p>Nemački fabrik - Proizvodna ustanova u kojoj veći broj radnika, uz znatnu pripomoć mehanizma koje pokreću naročite mašine, sa većom podelom rada i većim kapitalom proizvodi brže, jeftinije i u velikim količinama neku vrstu robe (tkanine, svilu, mašine, staklo, šećer, municiju, aeroplane itd.)</p> <p>Gjermanisht fabrik -Një institucion prodhimi në të cilin një numër më i madh i punëtorëve, me ndihmën e konsiderueshme të mekanizmave që i drejtojnë makinat speciale, me ndarje më të madhe të punës dhe kapital më të madh prodhon një lloj malli më shpejtë, më lirë dhe në sasi të mëdha (pëlhura, mëndafsh, makina , qelq, sheqer, municion, aeroplanët etj.)</p>

Priča/ Tregimi

Iako je industrijalizacija Evrope započela mnogo ranije, na Kosovu se prve zanatsko-fabričke radionice javljaju tek pošto je izgrađena pruga koja je spajala Kraljevo – Mitrovicu i Skoplje 1874. godine. Time su stvoreni uslovi za povećani obim trgovine pa samim tim na Kosovu nastaju i prva proizvodna postrojenja koja su proizvodila robu za izvoz u druge krajeve regiona pa čak i u Tursku i Grčku. Tako između 1890. i 1910. godine u Prištini, Mitrovici i Prizrenu, uglavnom pored reka, nastaju veliki mlinovi, radionice za izradu sapuna, obradu drveta i sl. Tako je u Mitrovici tih godina otvorena prva mehanička pilana, koja je pripadala porodici Dragaj koja je svoje proizvode izvozila čak i u Tursku i Grčku.

Edhe pse industrializimi i Evropës filloi shumë më herët, punëtoritë e para të zejeve dhe fabrikave në Kosovë u shfaqën vetëm pas ndërtimit të hekurudhës që lidhte Kraljevën - Mitrovicën dhe Shkupin në vitin 1874. Me këtë gjë u krijuan kushtet për rritjen e tregtisë, dhe kështu u krijuan fabrikat e para të prodhimit në Kosovë, të cilat prodhuan mallra për eksport në pjesët e tjera të rajonit e madje edhe në Turqi dhe Greqi. Kështu, midis viteve 1890 dhe 1910, në Prishtinë, Mitrovicë dhe Prizren, kryesisht përgjatë lumenjve, u krijuan mullinjtë të mëdhenj, punishte për prodhimin e sapunit, përpunimin e drurit dhe të ngjashme. Kështu, sharra e parë mekanike u hap në Mitrovicë në ato vite, e cila i përket familjes Dragaj, e cila madje eksportoi produktet e saj në Turqi dhe Greqi.

<p>farmerke</p> <p>farmerka, f. xhins, i m. Sh. xhinse, xhinset</p>	<p>(<i>färmërke</i>)</p> <p>(<i>farmërka, xhins</i>)</p>	<p>Engleski farm - Traperice, rebatinke, farmerke.</p> <p>Xhinse</p>
---	--	--

Priça/ Tregimi

Iako se veruje da su **"farmerice"** (farmerke) nastale u SAD kada ih je Levi Strauss, bavarski trgovac, prodavao farmerima, rudarima i radnicima u San Francisku, njihov istorijat ima svetski karakter. Prvi prethodnik farmerica bila je inijski pamučno platno (eng- dungaree) koje se bojilo u indigo boju i prodavalo mornarima u Bombaju. Prve farmerice su proizvedene u Đenovi za potrebe njihove mornarice dok je ovaj grad još bio nezavisna republika i pomorska sila. Koren engleske reči jeans – odn. "blue jeans" - leži u francuskom izrazu koji se u to vreme koristio (blue de Genes) što u prevodu znači "plavo iz Đenove". U socijalističkoj Jugoslaviji, farmerice su smatrane "zapadnjačkom dekadencijom" pa su bile i zabranjene. Zbog toga su mladi Jugosloveni, među njima i našelokalno stanovništvo, morali da putuju u Italiju kako bi ih nabavili i bili među retkim srećnicima koji su mogli da ih nose.

Edhe pse besohet se **"xhinset"** u krijuan në Shtetet e Bashkuara kur Levi Strauss, një tregtar bavarez, ua shiste ato fermerëve, minatorëve dhe punëtorëve në San Francisko, historiati e tyre ka një karakter botëror. Paraardhësi i parë i xhinseve ishte dungaree, pëlhurë e pambukut, e cila lyhej me ngjyrë indigo dhe iu shitej marinarëve në Bombay. Xhinset e para u prodhuan në Xhenova për nevojat e marinës së tyre, derisa a ky qytet ishte ende republikë e pavarur dhe fuqi detare. Rrënja e fjalës angleze jeans - dmth blue jeans - qëndron në shprehjen franceze që ishte përdorur në atë kohë (blu de Genes), që do të thotë "blu nga Xhenova". Në Jugosllavinë socialiste, xhinset konsideroheshin si "dekadencia perëndimore" dhe ishin të ndaluara. Për këtë shkak, të rinjtë nga e tërë Jugosllavia, e në mesin e tyre edhe banorët e Kosovës, duhej të udhëtonin në Itali për t'i blerë ato dhe të ishin ndër pak të fatlumët që i posedonin.

<p>fasada</p> <p>fasadë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>fasáda</i>)</p> <p>(<i>fasádë</i>)</p>	<p>Francuski façade - Prednja strana, glavni izgled, lice (građevine).</p> <p>Frëngjisht façade - Faqja e përparme, pamja kryesore, fytyra (e ndërtesës).</p>
---	---	---

<p>felna</p> <p>fellnë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(<i>fělna</i>)</p> <p>(<i>fěllnë</i>)</p>	<p>Nemački felge - Točak automobila bez gume, oplata, naplatak.</p> <p>Gjermanisht felge - Rrota e makinës pa gomë, mveshje, buzë.</p>
--	--	--

<p>figura</p> <p>figurë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>figúra</i>)</p> <p>(<i>figuré</i>)</p>	<p>Latinski figuratio - Lik, oblik, pojava, prilika; crtež, slika; stas, rast; kip; lik (u šahu i na novcu); slika na kartama za igranje, karta sa slikom; Slika, crtež (geometrijski); Čovek (za razliku od slike "mrtve prirode" ili "bezumnih stovorva"); Pretstava slike stvorena rečima, slikovit izraz, izraz u slici.</p> <p>Latinisht figuratio - Karakteri, forma, pamja, rasti; vizatimi, piktura; shtati, rritja; statuja; karakteri (në shah dhe në para); imazhi në letrat e lojës, karta me figurë; Pikturë, vizatim (gjeometrik); Njeriu (për dallim të pikturës së "natyrës së vdekur" ose "krijesave pa mendje"); Paraqitja e një imazhi të krijuar nga fjalët, një shprehje pitoreske, një shprehje në piktura.</p>
---	---	---

finale	(<i>finále</i>)	Latinski finalis - Završetak, kraj.
finale, ja f. Sh. E, ET	(<i>finále</i>)	Latinisht finalis - Përfundimi, fundi.
fioka	(<i>fióka</i>)	Mađarski fiók - Kutija za izvlačenje (u stolu ili ormanu), ladica u stolu.
syzë, a f. Sh. A, AT sirtar, i m. sh. Ë, ËT çekmexhe, ja f. Sh. E, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> fiokë, a f. Sh. A, AT	(<i>sýzë, sirtár,</i> <i>çekmexhé,</i> <i>fiókë</i>)	Hungarisht fiók - Kuti tërheqëse (në tavolinë ose dollap), sirtar në tryezë.
frižider	(<i>frižidër</i>)	Francuski frigidaire, engleski fridge - Hladnjača za ostavu sa aparatom koji proizvodi led automatski, pomoću struje. Prvi frižider koji je izgledom podsećao na današnje moderne varijante izumeo je Vilijem Kulen a predstavljen je u Glazgovu 174.godine. Američki izumitelj Oliver Evans je pola veka kasnije, tačnije 18godine, dizajnirao prvu "mašinu za hlađenje" koja je koristila kondenzovanu paru napravljenu od specijalne tečnosti za hlađenje.
frigorifer, i m. Sh. Ë, ËT	(<i>frigorifer</i>)	Frëngjisht frigidaire, anglisht fridge - Frigorifer për deponim me një aparat që prodhon akull automatikisht, duke përdorur energji elektrike. Frigoriferi i parë që me dukje u përgjante varianteve moderne të sotme u shpik nga William Cullen dhe u prezantua në Glasgov në vitin 174. Gjysmë shekulli më vonë, në moshën 18 vjeçare, shpikësi amerikan Oliver Evans e projekttoi "makinën e parë ftohëse" që përdorte avull të kondensuar të bërë nga një lëng special ftohës.
flauta	(<i>flauta</i>)	Italijanski flauto - Drven duvaçi instrumenat, sa tonovima višim od tonova svih ostalih drvenih instrumenata na duvanje (danas preovlađuje flauta od metala).
flaut, i m. Sh. E, ET	(<i>flaut</i>)	Italisht flauto - Vegël frymore prej druri, me tone më të larta se tonet e të gjitha instrumenteve frymore të tjera prej druri (sot mbizotëron flauti prej metali).
filija	(<i>filija</i>)	Albanski flia - Pita rednica, Filija je stari kosovski specijalitet, koji se priprema na ognjištu, pod sačem.
fli, ja f. Sh. I, TË	(<i>fli</i>)	Shqip fli - Pite nga rreshte të brumit, Filija është një specialitet i vjetër i Kosovës, i cili përgatitet në vatër, nën saç

Priča/ Tregimi

"Flija" ili fulija je pita koja je tipična za sve stanovnike Kosova. Pravi se mešanjem testa od brašna, soli i vode, a smesa je slična smesi za palačinke, dok se nadev sprema od kajmaka ili drugih mlečnih proizvoda. Sastoji se od osam slojeva testa, a svaki sloj se peče pojedinačno, obično ispod sača. Svaki sloj testa se filuje zasebno, kajmakom ili nekim drugim mlečnim nadevom, do dobijanja konačnog proizvoda.

Fulija je jedna od najčuvanijih specijaliteta, može se reći etno specijaliteta u kosovskim kuhinjama. Iako se tradicionalno češće može naći u kuhinjama domaćica iz Albanske zajednice na Kosovu, pripremaju je i teško joj odolevaju i ostale zajednice: Srbi, Bošnjaci, Romi, Goranci itd.

“Flija” ose filija është një pite tipike për të gjithë banorët e Kosovës. Bëhet duke e përzier brumin nga mielli, kripa dhe uji, dhe përzierja është e ngjashme me përzierjen për krepa(pallaqinka), ndërsa derdhja (të lyerit) përgatitet nga maza ose produktete tjera të bylmetit. Përbëhet nga tetë shtresa brumi, dhe secila shtresë piqet individualisht, zakonisht nën saç. Çdo shtresë brumi lyhet veç e veç, me ajkë ose ndonjë lyerje tjetër bylmeti, derisa të merret produkti përfundimtar. Filija është një nga specialitetet më të famshme, mund të thuhet një nga ento specialitetet në kuzhinat e Kosovës. Edhe pse tradicionalisht mund të gjendet më shpesh në kuzhinat e amvisave nga komuniteti shqiptar në Kosovë, atë e përgatisin dhe vështirë i rezistojnë edhe komunitetet e tjera: serbët, boshnjakët, romët, goranët, etj.

<p>fломaster</p> <p>flamastër, a f. A, AT</p>	<p>(<i>fłomaster</i>)</p> <p>(<i>flamaster</i>)</p>	<p>Engleski flow-master - Pisaljka s hemijskim punjenjem, služi za razna obeležavanja, naznačavanja i sl.</p> <p>Anglisht flow-master - Stilolaps me mbushje kimike, i përdorur për shënime, caktime të ndryshme, etj.</p>
<p>fontana</p> <p>shatërvan, i m. Sh. Ë, ËT</p> <p>fontanë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>fōntāna</i>)</p> <p>(<i>shatervān fontānē</i>)</p>	<p>Latinski aqua - Izvor, zdenac, česma, kladenac; vodoskop.</p> <p>Latinisht aqua - Burim, krua, shatërvan, çesme, pus; ujëhedhës, curril.</p>
<p>fotelja</p> <p>kolltuk, u m. Sh. Ë, ËT</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> fotele, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>fotèlja</i>)</p> <p>(<i>kolltúk fotéle</i>)</p>	<p>Francuski fauteuil - Udobna naslonjača, počasna stolica; U Francuskoj: sedište ili mesto u Francuskoj akademiji; Ministarski položaj.</p> <p>Frëngjisht fauteuil - Karrige e rehatshme, karrige nderi; Në Francë: karriga ose vendi në Akademinë Franceze; Pozita ministrore.</p>
<p>futrola</p> <p>këllëf, i m. Sh. Ë, ËT</p> <p>kuti, a, f. Sh. I, TË</p>	<p>(<i>futróla</i>)</p> <p>(<i>këllëf kutí</i>)</p>	<p>Nemački futteral - Navlaka, korice, kutija za nošenje ili čuvanje predmeta, instrumenata i sl.</p> <p>Gjermanisht futteral - Mbulesa, kapaku, kutia për mbajtjen ose ruajtjen e objekteve, instrumenteve, etj.</p>
<p>firka</p> <p>sherr, i m. Sh. E, ET</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> fërkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>fřka</i>)</p> <p>(<i>sherr</i>)</p>	<p>Turski firka - Buka, vika, galama, svađa.</p> <p>Turqisht firka - Zhurmë, britma, zhurmë, grindje.</p>
<p>frula</p> <p>fyell i m. Sh. J, JT</p>	<p>(<i>fřŭla</i>)</p> <p>(<i>fýell</i>)</p>	<p>Rumunski fluer - Dugački instrument od drva, cijev na rupe.</p> <p>Rumanisht fluer - Instrument i gjatë prej druri, tub me vrime. Fyelli i bariut. Melodi me fyell. I bie fyellit.</p>

Priča/ Tregimi

U eri kompjuterske muzike i novih muzičkih trendova, zvuk **“frule”** vraća lepa sećanja na prave vrednosti, istoriju našeg lokalnog stanovništva, i naše najstarije melodije. Bilo da je pravljena od javora, bukovine, šljive ili kljena, bilo da se ona svira u Gračanici ili Prizrenu – jedno je sigurno. Svaka je stara bar 50 godina, svaka od njih stvara tradicionalnu muziku koja se prilagođava trenutku, a sve to da bi se ti trenuci pamtili i sačuvali od zaborava. Jer koren oba naroda nezamisliv je bez muzike, a frula je jedan od instrumenata koji pokazuje svu raznolikost kulture koja se razvijala na ovim prostorima dok ujedno pokazuje veze koje su neminovno usledile iz zajedničkog života našeg stanovništva na ovom prostoru.

Në epokën e muzikës kompjuterike dhe tendencave të reja muzikore, tingulli i **“fyellit”** sjell kujtime të bukura të vlerave të vërteta, historinë e popujve të këtyre trevave dhe meloditë tona më të vjetra. Bëhej nga panja,, ahu, kumbulli apo kerkëza, pavarësisht nëse luhet në Graçanicë apo Prizren - një gjë është e sigurt. Secili është së paku 50 vjet i vjetër, secili prej tyre krijon muzikë tradicionale që i përshtatet momentit, të gjitha në mënyrë që të kujtohen dhe të ruhen ato momente nga harresa. Sepse rrënjët e të dy popujve janë të paimagjinueshme pa muzikë, dhe fyelli është një nga instrumentet që tregojnë të gjithë larminë e kulturës që zhvillohej në këtë zonë, duke treguar edhe lidhjet që në mënyrë të pashmangshme pasuan nga jeta e përbashkët e të gjithë banorëve në këtë hapësirë.

<p>galerija</p> <p>galeri, a f. Sh. I, TË</p>	<p>(galèrija)</p> <p>(galeri)</p>	<p>Italijanski galleria - Dugačka i uzana prostorija koja je, zbog svojih dugih zidova, naročito podesna za izlaganje umetničkih dela; zbirki umetničkih dela, naročito slika; dug hodnik, koridor; pokriven balkon (u pozorištu, parlamentu); u utvrđenjima: pokriven hodnik; u rudnicima: prokop; fig. slušaoci, gledaoci, publika (u pozorištu, parlamentu i dr.).</p> <p>Italisht galleria - Një dhomë e gjatë dhe e ngushtë e cila, për shkak të mureve të saj të gjata, është veçanërisht e përshtatshme për ekspozim të veprave të artit; ntë koleksioneve të veprave të artit, veçanërisht pikturave; korridor i gjatë, korridor; ballkon i mbuluar (në teatër, parlament); në fortifikimet: korridori i mbuluar; në miniera: llogore; fik. dëgjuesit, shikuesit, publiku (në teatër, parlament, etj.).</p>
<p>garaža</p> <p>garazh, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(garáza)</p> <p>(garázh)</p>	<p>Francuski garage - Mesto gde se sklanjaju automobili, vagoni, čamci; mor. pristajanje broda u mestu podešenom za ukrštanje, da bi se propustio drugi brod.</p> <p>Frëngjisht garage - Një vend ku ruhen makinat, vagonet, varkat; det. duke vendosur një anije në një vend të caktuar për kryqëzim, , për ta lëshuar një anije tjetër të kalojë.</p>
<p>gas</p> <p>gaz, i m. Sh. E, ET dhe RA, RAT</p>	<p>(gás)</p> <p>(gaz)</p>	<p>Grčki kháos - Plinovita smesa koja pokreće motore s unutrašnjim izgaranjem. Ubrzavanje [dati gas]. Papučica ubrzanja u motornim vozilima.</p> <p>Greqisht kháos - Një përzierje e gaztë që i vë në lëvizje motorët me djegie të brendshme. Përshejtim [jep gaz]. Pedalja për përshejtimtë automejeteve.</p>
<p>gepek</p> <p>bagazh, i m. Sh. E, ET <i>Ligjerimi bisedor:</i> gepek, u</p>	<p>(gèpek)</p> <p>(bagázh)</p>	<p>Nemački gepäck - Prtljag, lične stvari koje putnik nosi sa sobom; Prtljažnik u kolima za stvari.</p> <p>Gjermanishtgepäck - Bagazhi, sendet personale që udhëtari mbart me vete; Bagazhi në makinë për gjëra.</p>

<p>gitarra</p> <p>kitarë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: gitarë</p>	<p>(<i>gitára</i>)</p> <p>(<i>kitaré</i>)</p>	<p>Španski gitarra - Instrumentat sa šest do deset žica, koji su Mavri doneli u Španiju; danas u celoj Evropi veoma rasprostranjen instrument za pratnju pri pevanju.</p> <p>Spanjolisht gitarra - Një instrument me gjashtë deri në dhjetë tela, që maurët e sollën në Spanjë; sot, një instrument shumë i zakonshëm në të gjithë Evropën për shoqërim të këndimit.</p>
<p>džezva</p> <p>xhezve, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>džëzva</i>)</p> <p>(<i>xhëzve</i>)</p>	<p>Turski cezve - Sud za kuvanje kafe.</p> <p>Turqisht cezve - Enë për përgatitjen e kafës.</p>
<p>žirafa</p> <p>gjirafë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>žirafa</i>)</p> <p>(<i>gjirafë</i>)</p>	<p>Francuski girafe - Sisavac iz reda parnoprstaša podreda preživača. To je najviša živuča životinja na Zemlji.</p> <p>Frëngjisht girafe - Një gjitar nga rendi i dythndarkëve, nënrendi i përtypësve. Kafsha më e gjatë e gjallë në Tokë.</p>
<p>đuveč</p> <p>gjyveç, i m.</p>	<p>(<i>đuveč</i>)</p> <p>(<i>gjyveç</i>)</p>	<p>Turski güveç- Jelo od pirinča, krompira i mesa.</p> <p>Vrsta ukusnog jela: meso pomešano sa pirinčem i lukom koje se peče u zemljanom sudu.</p> <p>Turqisht güveç - Gjellë me oriz, patate dhe mish.</p> <p>Lloji i gjellës së shijshme: mish i përzier me oriz dhe qepë që piqet në një enë prej dheut.</p>

Priča/ Tregimi

Spoj i prožimanja raznih uticaja na ishranu Srba i Albanaca u 19. veku veoma su interesantni. Pored osmanskog uticaja, postoji takođe i značajan upliv nemačkog i mađarskog načina ishrane. Tako da su se paralelno spremali gulaš, paprikaš i satarash, jela poreklom iz Mađarske, i jela poput đuveča, musake i pilava koja su poreklom iz Turske. Uticaj Osmanlija na područje Kosova ostao je dominantan i danas, a u prilog tome govori činjenica da je đuveč jedan od omiljenih jela lokalnog stanovništva širom ovih naših. **“Đuveč”** se pravi od mesa, maslina, paradajza, gljiva, luka, začinskog bilja i začina, a obično se poslužuje uz mešanu salatu. Od mesa mogu se koristiti pileтина, svinjetina, jagnjetina ili govedina, a ponekad i riba, ali meso se može izostaviti. Posuda u kojoj se kuva takođe se naziva đuveč, koja dolazi od turske reči Güveç, što znači „zemljani lonac”. Ovo jelo može biti prženo ili pečeno.

Kombinimet dhe gërshetimet ndikimeve të ndryshme në dietën e serbëve dhe të shqiptarëve në shekullin e 19 janë shumë interesante. Përveç ndikimit osman, ekziston gjithashtu një ndikim i rëndësishëm i dietave gjermane dhe hungareze. Pra, gullash, paprikash dhe satarash, gjellë me origjinë nga Hungaria dhe gjellët siç është gjyveçi, musaka dhe pilafi (orizi) me origjinë nga Turqia u përgatitën paralelisht. Ndikimi i osmanëve në territorin e Kosovës mbetet dominues edhe sot, dhe fakti se gjyveçi është një nga pjatat e preferuara të gjithë banorëve të trevave tona flet në favor të kësaj. **“Gjyveçi”** bëhet nga mishi, ullinjët, domatet, kërpudhat, qepët, barishtet dhe erëzat, dhe zakonisht shërbehet me një sallatë të përzier. Nga mishi mund të përdoret mush pule, derri, qengji ose viçi, dhe nganjëherë peshku, por mishi mund të mos përdoret fare. Ena në të cilën gatuhet gjithashtu quhet edhe gjyveç, e cila vjen nga fjala turke Güveç, që do të thotë “ene prej dheu”. Kjo gjellë mund të jetë e skuqur apo e pjekur.

<p>grejalica</p> <p>grajlica (nxemse)</p>	<p>(<i>grëjalica</i>)</p> <p>(<i>grajlica</i>)</p>	<p>Francuski calorifère - Grejno telo u svakom domaćinstvu.</p> <p>Frëngjisht calorifère - Ngrohës në çdo shtëpi.</p>
---	--	---

<p>grickalica</p> <p>prerëse thonjsh</p> <p>Ligjerimi bisedor: briskalicë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(gr'ickalica)</p> <p>(pr'ersë thonjsh briskalicë)</p>	<p>Ruski gryzt', çeški hrýzti - Onaj koji gricka, grickavac. Razne semenke ili plodovi lešnika, oraha itd., slani štapići i sl. Pomagalo za rezanje nokata.</p> <p>Rusisht gryzt', çekisht hrýzti - Ai që bren, brejtës. Farat ose frutat e ndryshme të lajthive, arrave, etj, shkopinj të kripur, etj. Ndihtë për prerjen e thonjve.</p>
<p>grkljan</p> <p>laring, u m. gabzherr, i m. Sh. E, ET, gurmaz, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(grkljan)</p> <p>(laríng, gabzhërr, gurmaz)</p>	<p>Bugarski garklja- Gornji deo dušnika.</p> <p>Bullgarisht garklja - Pjesa e sipërme e grykës së fytit.</p>
<p>gulaš</p> <p>gullash, i m.</p>	<p>(gùláš)</p> <p>(gùllash)</p>	<p>Mađarski gulyás - Jelo od manjih komadića mesa, začinjeno sosom (mađ.) Manji komadi govedeg mesa upirjanjeni sa dosta crnog luka, paprike i kima.</p> <p>Hungarisht gulyás - Gjellë me copa më të vogla mishi, e gatuar me salcë me mëlmesa (hungareze) Copa më të vogla viçi të zier me shumë mjaft qepë,specia dhe qimnon.</p>
<p>gurabija</p> <p>gurabije, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(gurábija)</p> <p>(gurabíje)</p>	<p>Turski gurabiye -Kolačić od brašna i meda, jaja i šećera. Vrsta sitnih zimskih dunja.</p> <p>Turqisht gurabiye - Biskotë e bërë nga mielli dhe mjalti, vezët dhe sheqeri. Një lloj i ftoittë vogël dimri.</p>

Priča/ Tregimi

Priča o gurabijama počinje u Persiji u VII veku. Nekoliko vekova kasnije “gurabije” ili Kurabiye postale su deo osmanske kulture, koja se širila sve do naših područja. O gurabijama najbolje govori zanimljiva činjenica da se u korenu reči nalazi pridev egzotično – ğurayb ili ğarīb. Od drugih kolača hrskavog testa se razlikovao u samo jednom sastojku, koji mu je oduvek davao poseban ukus i miris, a to je mleveni badem. U Persiji su pekari koristili čak i ružinu vodicu kako bi pojačali aromu i miris keksa. Kod lokalnog stanovništva se, danas, širom Kosova ovi kolači retko nađu na trpezi, ali i dalje ostaju omiljeni dezert naših baka i deka.

Historia e gurabijave fillon në Persi në shekullin e 7-të. Disa shekuj më vonë, “gurabijat” ose Kurabiye u bënë pjesë e kulturës osmane, e cila u përhap deri te territoret tona. Për gurabija më së miri flet një fakt interesant se rrënjën e fjalës - ğurayb ose ğarīb - flet gjendet mbiemri egzotik. Ai dalonte nga ëmbëlsirat e tjera të brumit krokant në vetëm një përbërës, i cili gjithmonë i jepte një shije dhe erë të veçantë, dhe kjo është bajamja e bluar. Në Persi, furrtarët madje përdornin ujë trëndafili për ta rritur aromën dhe erën e biskotave. Sot,këto ëmbëlsira rrallë gjenden në tryezat e familjeve kosovare por përsëri ato mbeten deserti i preferuar i gjysheve dhe gjyshërve tanë.

<p>gužva</p> <p>rrëmujë, a f. Sh. A, AT tollovi, a f. pështjellim, i m. Sh. E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor: guzhëm, a</p>	<p>(gùžva)</p> <p>(rrëmújë tolloví pështjëllim)</p>	<p>Makedonki gužva- Metež, strka, tarapana.</p> <p>Maqedonisht guzhva - Rrëmujë, grindje, gjarpër.</p>
--	---	--

hajde	(<i>hàjde</i>)	Turski haydi!, hadi!- Istiçe imperativ glagola kretanja.
eja! hajde!	(<i>eja! hájde!</i>)	Turqishthaydi!, hadi! - E thekson mënyrën urdhërore të foljes së lëvizjes.
Halal	(<i>hàlāl</i>)	Turski helâl -Blagoslov, oprostaj. Imetak stečen poštenim radom.
Hallall, i m	(<i>Halláll</i>)	Turqisht helâl - Bekim, falje. Prona e fituar me punë të ndershme.

Priça/ Tregimi

Iako izvorno arapska reč, **"Halal"** je vrlo brzo ušla u govor stanovnika Balkana, ponajviše među stanovnike Kosova, reklo bi se, koji je i danas upotrebljavaju kao najprecizniju reč prilikom opisivanja nečega što je, prema običajnom pravu, čisto, ispravno ili dozvoljeno. Oni stoje između „haram,, (zabranjeno) i „farz,, (dužnosti). Moć koju nosi "hala" ostala je vidljiva tokom čitave zajedničke istorije na ovim našim prostorima, neko bi mogao reći da pripadnici svih zajednica stoje na toj moćnoj reči i njenoj ispravnoj životnoj interpretaciji. Jer za sve narode na ovim prostorima- halal je oprost, halal je pozitivna energija usmerena prema ljudima, životinjama, biljkama, stvarima, planetama, Univerzumu. Način života sa iskreno pozitivnom energijom – to je halal.

Edhe pse burimi i fjalës është arabishtja, **"hallall"** shumë shpejt hyri në të folurit e banorëve të Ballkanit, kryesisht në mesin e banorëve të Kosovës, të cilët ende e përdorin atë si fjalë më të saktë gjatë përshkrimit të diçkaje që është, sipas e drejta zakonore, e pastër, e saktë ose e lejuar. Ata qëndrojnë midis "haram" (të ndaluar) dhe "farz" (detyrë). Fuqia e "hallallit" mbeti e dukshme gjatë gjithë historisë së përbashkët në trevat tona, mund të thuhet se pjesëtarët e të të gjitha komuniteteve i qëndrojnë besnik kësaj fjale të fuqishme dhe interpretimit të saj të saktë të jetës. Sepse për të gjithë popujt e këtyre trevave - hallall është falje, hallall është një energji pozitive e drejtuar drejt njerëzve, kafshëve, bimëve, gjërave, planetëve, Universit. Një mënyrë jetese me energji sinqerisht pozitive - është hallall.

hangar	(<i>hàngār</i>)	Nemački hangar - Staja, šupa, skloništa za kola; naročito: zgrada za aeroplane i vazdušne lađe.
hangar, i m. Sh. Ē, ĒT	(<i>hangár</i>)	Gjermanisht hangar - Shtallë, jerevi, strehë makinash; veçanërisht: ndërtesa për aeroplanë.
harmonika	(<i>harmònika</i>)	Nemački harmonika- Nauka o harmoniji, nauka o zakonima po kojima se stvaraju i vezuju akordi. Ime raznih muzičkih instrumenata na kojima se proizvode tonovi razvlačenjem, duvanjem.
harmonikë, a f. Sh. A, AT	(<i>harmonikë</i>)	Gjermanisht harmonika - Shkenca për harmoni, shkenca e ligjeve sipas të cilave krijohen dhe lidhen akordet. Emri i instrumenteve të ndryshme muzikorë në të cilët tonet prodhohen me tendosje (zgjatje), fryrje.
himna	(<i>hîmna</i>)	Latinski hymnus, grçkihýmnos - Kod Grka: pesma pohvalnica, pohvalna pesma u čast bogova i heroja, prvobitno epska, kasnije više lirska; Danas: svečana lirska pesma, slavopojka; Kod katolika: crkvena pesma u duhu i po obliku psalama Davidovih.
himn, i m. Sh. E, ET	(<i>himn</i>)	Latinisht hymnus, greqisht hýmnos - Te grekët: një këngë lavdërimi, lavdatë në nder të perëndive dhe heronjve, fillimisht epike, më vonë më shumë lirike; Sot: këngë lirike solemne, lavdatë; Te katolikët: një këngë kishtarë në frymën dhe formën e Psalmeve të Davidit.

hotel	<i>(hòtel)</i>	Francuski hôtél - Moderno uređena gostionica sa sobama za prenoćište.
hotel, i m. Sh. E, ET	<i>(hotél)</i>	Frëngjisht hôtél - Bujtinë e dekoruar në mënyrë moderne me dhoma për të kaluar natën.
Inspiracija	<i>(inspirácija)</i>	Nemački inspirieren - Udisanje; pesničko nadahnuće, nadahnjivanje, oduševljavanje, zagrevanje za nešto; potstrekivanje, potsticanja, nagovaranja, navođenje na; božansko nadahnuće, više nadahnuće.
frymëzim, i m. Sh.E, ET, inspirim, i m. Sh. E, ET	<i>(frzmëzím, Inspirím)</i>	Gjermanisht inspirieren - Thithje; frymëzim poetik, frymëzim, kënaqësi, ngrohje për diçka; nxitje, shtytje, të bindurit, të nxiturit për; frymëzim hyjnor, më shumë frymëzim.
inženjer	<i>(inžènjër)</i>	Francuski ingénieur- Tehnički stručnjak.
inxhinier, i m. Sh. Ë, ËT	<i>(inxhiniér)</i>	Frëngjisht ingénieur - Ekspert teknik.
jakna	<i>(jàkna)</i>	Nemački jacke - Kratak ženski kaput.
xhakëtë, a f. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> jakne, ja f. Sh. E, ET	<i>(xhakëtë jakké)</i>	Gjermanisht jacke - Pallto e shkurtër e grave.
jastuk	<i>(jàstuk)</i>	Turski yastık - Četvorougaona platnena kesa napunjena perjem (vunom, dlakom i sl.) sa navlakom, na koju se naslanja glava pri spavanju, uzglavnik, uzglavlje.
jastëk, u m. Sh. Ë, ËT	<i>(jastëk)</i>	Turqisht yastık - Këllëf plëhurë katërkëndëshe i mbushur me pupla (lesh, qime, etj.) me një mbulesë (këllëf), mbi të cilin mbështetet koka gjatë fjetjes, një jastëk, nënkresë.
jazek	<i>(jàzëk)</i>	Turski yazık -Sramota!
jazëk! turp!	<i>(jazëk)</i>	Turqisht yazık - Turp!
jelek	<i>(jèlek)</i>	Turski yelek - Prsluk, prsnik bez rukava, na grudima polukružno izrezan i ukrašen vezom.
jelek, u m. Sh. Ë, ËT	<i>(jelék)</i>	Turqisht yelek - Jelek, petk pa mëngë, me prerje gjysmërrethore në gjoks dhe i zbukuruar me qëndisje.
jorgan	<i>(jòrgan)</i>	Turski yorgan -Krevetski pokrivač, napunjen pamukom ili vunom i prošiven.
jorgan, i m. Sh. Ë, ËT	<i>(jorgán)</i>	Turqisht yorgan - Mbulesa e krevatit, e mbushur me pambuk ose lesh dhe e qepur.

Priça/ Tregimi

Igla i naprstak. To je sav alat potreban za jorgandžijski posao. Ali to nisu bili **"jorgani"** nalik ovim današnjim, tankim, bili su punjeni po želji vunom ili perjem, a materijal koji je išao spolja i ličio na svilu, zove se brokat. Jedna od onih stvari koja se pravi "jednom u životu". Ovaj zanat je na teritoriji Kosova svu svoju draž pokazivao najčešće u situacijama kada su majke za svoje čerke naručivale ručno šivene jorgane kao neizostavni deo miraza, i ovo su pedesetih godina bile najčešće i najdraže porudžbine naših jorgandžija. Jedan od starih zanata koji na našem zajedničkom podneblju, na žalost, nestaju.

Gjilpëra dhe gishtëza. Këto janë të gjitha mjetet e nevojshme për punë të jorganpunuesit. Por këto nuk ishin **"jorganë"** të ngjashëm me këta të sotit, të hollë, ata ishin të mbushur me lesh ose pupla, sipas dëshirës, kurse materiali që shtrihet jashtë dhe dukej si mëndafshi quhet armaç (cohë mëndafshi e qëndisur me ar e me argjend). Një nga ato gjëra që bëhet "një herë në jetë". Në territorin e Kosovës, ky zanat e shfaqte gjithë hijeshinë e tij më së shpeshti në situatat kur nënat porositnin jorganë të qepur me dorë për vajzat e tyre si pjesë e domosdoshme e prikës, dhe në vitet pesëdhjeta këto ishin porositë më të shpeshta dhe më të preferuara të jorganxhinjve tanë. Një nga zanatet e vjetra që, për fat të keq, po zhduket në trevat tona të përbashkëta.

<p>jogurt</p> <p>dhallë, i, m kos, i m</p> <p>Ligjerimi bisedor: jogurt, i</p>	<p>(jògurt)</p> <p>(dhállë kos jogúrt)</p>	<p>Turski yoğurt- Mleko ukiseljeno pomoću naročitog fermenta.</p> <p>Turqisht yoğurt - Qumështi i thartuar me një enzimë të veçantë.</p>
<p>kabina</p> <p>kabinë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(kabína)</p> <p>(kabínë)</p>	<p>Nemački kabine- Sobica na brodu ili vazdušnoj lađi; sobica u kupatilu; sobica za telefon.</p> <p>Gjermanisht kabine - Dhomë në anije ose aeroplan; dhomë e vogël në banjo; dhoma e telefonit.</p>
<p>kaca</p> <p>tinár, i m. Sh. Ë, ËT fuçi, a f. Sh. I, TË taler, i m. Sh, E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor: kaca</p>	<p>(kàca)</p> <p>(tinár fuçi táler)</p>	<p>Italijanski cazza- Drvena posuda za zimnicu. Drvena posuda za kiseljenje kupusa.</p> <p>Italisht cazza - Enë prej druri për turshi. Enë prej druri për lakër turshi.</p>
<p>kada</p> <p>vaskë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: kadë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(káda)</p> <p>(vaskë kádë)</p>	<p>Latinski cadus- Deo kupatila, pravljeni su od kamena, drveta, gvožđa, a u novije vreme i od plastike.</p> <p>Latinisht cadus - Pjesë e banjës, janë bërë prej guri, druri, hekuri, dhe së fundmi prej plastike.</p>

kafa	(kàfa)	Prema pokrajini Kafa u Etiopiji, odakle potlče /turski kahve - Drvo poreklom iz Abisinije, raste u Arabiji, Istočnoj Indiji i ostalim tropskim krajevima starog i novog sveta; koštuničav plod toga drveta; poznato i omiljeno piće od toga ploda.
kafe, ja f. Sh. E, ET	(kàfe)	Sipas krahinës Kafa në Etiopi prej nga e ka prejardhjen, turqisht kahve - Pemë me prejardhje nga Abisinia, rritet në Arabi, Indi Lindore dhe rajone të tjera tropikale të Botës së Vjetër dhe të Re; fryti me berthamë i atij druri; pija e njohur dhe e preferuar nga ai frut.

Priča/ Tregimi

“Kafa” je danas ne samo napitak, već isocijalni događaj. Odlazak na kafu je omiljeni način svakodnevnne interakcije i mladih i starijih na Kosovu. Kafa je do ovih prostora prešla izuzetno dugačak put preko Etiopije i Arabije do Turske, a Turci su je doneli kao napitak koji je vremenom postao simbol socijalizacije. Ispijanje šoljice kafe je postao neraskidivi deo društva, mentaliteta, svakodnevnog života i tradicije. Kafane, a danas i kafići su oduvek predstavljali mesto okupljanja u kojima su pripadnici svih zajednica na ovom prostoru podjednako dolazili kako da se opuste, tako i da vode ozbiljne razgovore, a neretko i sklapaju dogovore.

“Kafeja” sot nuk është vetëm një pije, por edhe një ngjarje shoqërore. Të shkosh për kafe është mënyra e preferuar e ndërveprimit të përditshëm të të rinjve dhe të moshuarve në Kosovë. Kafeja ka bërë një rrugë jashtëzakonisht të gjatë deri në këto hapësira, nga Etiopia dhe Arabia, deri në Turqi, e turqit e sollën si një pije që me kalimin e kohës u bë një simbol i socijalizimit. Pirja e një filxhani të kafes është bërë pjesë e pandashme e shoqërisë, mentalitetit, jetës së përditshme dhe traditës. Kafenetë dhe sot edhe kafeteritë vazhdojnë të jenë një vend tubimi ku pjesëtarët e të gjitha komuniteteve, të cilet vijnë për t’u çlodhur, për t’u relaksuar, por edhe për të zhvilluar biseda serioze e shpesh edhe për të lidhur marrëveshje.

kaiš kaish, i m. Sh. E, ET rrip, i m. Sh. A, AT	(kàiš) (kaish rrip)	Turski kayis- Remen, opasač. Turqisht kayis - Brez, rrip.
kaldırma kaldërm, i m. Sh. E, ET	(kàldırma) (kaldërm)	Turski kaldırım- Pločnik od kamena, kamenom popločan put; Kamen za popločavanje drumova. Turqisht kaldırım - Trotuar prej guri, rrugë e shtruar me gurë; Guri për shtrim të rrugëve.
kalendar kalendar, i m. Sh. E, ET	(kalèndār) (kalendār)	Nemački kalender - Provobitno, kod Rimljana, knjiga u koju su se unosili porezi primljeni o kalendama; docnije: prohod koji se od toga poreza dobivao; u novije vreme: godišnjak, tj. knjiga sa podelom godine na mesece (12), nedelje (51 dane (365), sa naznačenjem praznika. Gjermanisht kalender - Fillimisht, te romakët, një libër në të cilin ishin regjistruar taksat e marra për kalendarrët; më vonë: të ardhurat e marra nga ajo taksë; në kohët e fundit: vjetari, dmth. një libër me ndarjen e vitit në muaj (12), javë (52(dhe ditë (365), me shënim të festave.
kamera	(kàmera)	Latinski camera- Vladarska soba, komora; Fotografski aparat; Aparat za filmsko snimanje; TV elektronska sprava za direktni prenos živih prozora na daljinu.

<p>dhomë, a f. Sh.A, AT odë, a f. Sh. A, AT kthinë, a f. Sh. A, AT kamerë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>dhómë ódë kthínë kámerë</i>)</p>	<p>Latinisht camera - 1. Dhoma e sundimtarit, dhoma; 2. Kamera; Aparate për xhirim të filmave; Pajisje elektronike televizive për transmetim të drejtpërdrejtë të pamjeve direkte nga distanca.</p>
<p>kamin kaminë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>kàmín</i>) (<i>kamín</i>)</p>	<p>Nemački kamin- Peć, furuna, sobno ognjište; odžak. Otvoreno sobno ognjište. Gjermanisht kamin - Sobë, koftor, vatër; oxhak. Vatër dhome e hapur.</p>
<p>kamion kamion, i f. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>kamiōn</i>) (<i>kamiōn</i>)</p>	<p>Francuski camion- Velika teretna kola, teretni automobil, teretno vozilo. Frëngjisht camion - Automobil i madh transporti, automjet për transport mallrash.</p>
<p>kanal kanal, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>kànāl</i>) (<i>kanál</i>)</p>	<p>Nemački kanal - Duguljast pojas mora između dve kopnene površine. Prokop za navodnjavanje ili oticanje. Put kojim se prenosi roba, informacije. Gjermanisht kanal - Një brez deti i gjatë midis dy hapësira tokësore. Hendek për ujitje ose kullim. Rruga përmes të cilës transportohen mallrat, informacionet.</p>
<p>kanta shportë, a f. Sh. A, AT kosh, i m. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> kantë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>kánta</i>) (<i>shpórtë kosh kóvë kantë</i>)</p>	<p>Nemački kanne - posuda za tečnost, vedro. Gjermanisht kanne - enë për lëngje, kovë.</p>
<p>kapak kapak, u m. Sh. ë, ët</p>	<p>(<i>kamiōn</i>) (<i>kapák</i>)</p>	<p>Turski kapak- Zaklopac, poklopac (na posudi, satu, oku itd.); Prozorsko krilo. Turqisht kapak - Kapak (në enë, orë, sy, etj.); kapaku i dritares.</p>
<p>kaçket kasketë, a f. Sh. A, AT shapkë, a <i>Ligjerimi bisedor:</i> kaqket, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>kamiōn</i>) (<i>kaskétë shápkë kaqkét</i>)</p>	<p>Ruski kačkét- Kapa sa štitom; oficirska kapa. Vrsta kape sa širitom. Rusisht kačkét - Kapelë me mburojë; kapele oficeri. Një lloj kapele shirit (fjongo).</p>

karmin	<i>(kàrmìn)</i>	Italijanski carmino- Jako crvena boja (od karminske kiseline, koja se dobiva od sasusjenog tela štitaste vaši košenil, sa malo ilovače i kreča); crveno mastilo; crvena mast za usne itd. (ruž).
kuq, i m. Sh. Ë, ËT buzëkuq, i m. Sh. Ë, ËT karmin, i m. Sh. E, ET	<i>(kuq buzëkuq karmín)</i>	Italisht carmino - Ngjyrë e kuqe e fortë (nga acidi karminik, i cili fitohet nga trupi i tharë i kandrrit koshenill, me pak argjilë dhe gëlqere); bojë e kuqe; krem i kuq për të lyer buzët etj. (buzëkuq).

karika	<i>(kàrika)</i>	Mađarski karika - Deo lanca, alka, kolut u lancu.
hallkë, a f. Sh. A, AT	<i>(hállkë)</i>	Hungarisht karika - Pjesë e një zinxhiri, hallkë, një rreth në zingjir.

Priça/ Tregimi

Lanac je jak onoliko koliko i njegova najslabija **“karika”**.

Një zinxhir është aq i fortë sa **“hallka”** e tij më e dobët.

karton	<i>(kàrtòn)</i>	Nemački karton- Kruta i debela hartija; slikarska skica; blok za crtanje; korice od debele hartije (meki povez). List sa podacima o nekome ili nečemu; Pripremljeni crtež, izrađen za zidnu sliku ili tapiseriju.
karton, i m. Sh. Ë, ËT	<i>(kartón)</i>	Gjermanisht karton - Letër e ngurtë dhe e trashë; skicë pikturë; bllok vizatimi; kopertinat (kapakët) nga letra e trashë (lidhja e butë). Letër me informacione për dikë a diçka; Vizatim përgatitor, i bërë për një pikturë në mur ose sixhade.

krastavac	<i>(kràstavac)</i>	Ruski korósta- Vrtno povrće iz porodice bundeva, pripremljava se na salatu svež ili se kiseli; kornišon, kukumar, ugorak.
kastravec, i m. Sh. Ë, ËT trangull, i m. Sh. J, JT	<i>(kastravéc trángull)</i>	Rusisht korósta - Perimet e kopshtit nga familja e kungujve, përgatiten për sallatë, të freskëta ose turshi; kastravec, kastravec.

kauç	<i>(kàuč)</i>	Engleski couch - Moderni krevet sa malim naslonom koji može poslužiti i za sedenje. Široka, udobna postelja sa mekim naslonom za sedenje.
divan, i, m. Sh. E, ET kanape, ja f. sh. E, JA	<i>(diván kanapé kaúq)</i>	Anglisht couch - Shtrat modern me një mbështetëse të vogël që mund të përdoret edhe për t'u ulur. Shtrat i gjerë dhe i rehatshëm me mbështetëse të butë për t'u ulur.
<i>Ligjerimi bisedor:</i> kauq		

kazino	<i>(kazíno)</i>	Italijanski casino - Kućica, letnjikovac, vila; kockarnica u Florenci u kojoj se skupljaju plemići; zatvoreno, uže društvo i kuća u kojoj se takvo društvo sastaje, društveni dom, klub i klupske prostorije; gostionica u kojoj se hrane oficiri, fabrički činovnici i dr.; igra učetvoro ili utroje sa francuskim kartama; kasina.
---------------	-----------------	--

kazino, ja f. Sh. O, OT	<i>(kazinó)</i>	Italisht casino - Shtëpizë, shtëpi verore, vilë; kazino në Firencënë të cilën mblidhen fisnikët; një shoqëri e ngushtë dhe shtëpia në të cilën takohet një shoqëri e tillë, një shtëpi shoqërore, klub dhe ambiente klubi; bujtinë ku oficerët, nëpunësit e fabrikës, etj. ushqehen; luhet me katër apo tre lojtar me letra franceze; kazino.
keçap keçap, i m. Sh. Ë, ËT	<i>(kèçap)</i> <i>(keçáp)</i>	Engleski ketchup - Vrsta kiselo-slatkog sosa od paradajza. Anglisht ketchup - Lloj salce domatesh e thartë e ëmbël.
kecelja përparëse, ja f. Sh. E, ET	<i>(kècelja)</i> <i>(pèrpárëse)</i>	Mađariki kecela- Deo odeće, oblači se preko uobičajene odeće kao zaštita od nečistoće. Hungarisht kecela - Pjesë e rrobave që vishet mbi rrobat e zakonshme si mbrojtje nga papastërtia.
keks biskotë, a f. sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> keks, i	<i>(kèks)</i> <i>(biskótë keks)</i>	Engleski cake - Engleski dvopek, sitni suvi kolačići koji se naročito jedu uz čaj, suvi kolač, biskvit. Anglisht cake - Peksimadh anglez, biskota të vogla të thata që hahen veçanërisht me çaj, tortë e thatë, biskotë.
keramika qeramikë, a f.	<i>(keràmika)</i> <i>(qeramikë)</i>	Grčki keramiké- Lončarstvo, grnčarstvo, izrada posuda i drugih stvari od gline pečanjem; grnčarija, grnčarska roba. Greqisht keramiké -vorbëtari, bërjae enëve dhe e gjërave të tjera nga argjili me pjekje; vorbëtari, mall vorbëtar.
krpa leckë, a f. sh. A, AT leckurinë, a f. sh. A, AT rreckë, a f. sh. A, AT zhele, ja f. sh. E, JA kërpë, a f. Sh. A, AT	<i>(křpa)</i> <i>(léckë leckurínë rreckë zhelé kërpë)</i>	Grčki keramiké- Lončarstvo, grnčarstvo, izrada posuda i drugih stvari od gline pečanjem; grnčarija, grnčarska roba. Greqisht keramiké -vorbëtari, bërjae enëve dhe e gjërave të tjera nga argjili me pjekje; vorbëtari, mall vorbëtar.
kesa qese, ja f. Sh. E, ET	<i>(kèsa)</i> <i>(qése)</i>	Turски kese- Papirna ili plastična vrećica. Turqisht këse - Qese letre ose plastike.
kifla / lisnato kifle, ja f. Sh. E, ET	<i>(kifla)</i> <i>(kiflé)</i>	Nemački kipefel- Pecivo u obliku polumeseca. Gjermanisht kipefel - Brumi në formë gjysmëhëne.

<p>kliker</p> <p>port, i m. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: kliker, i m. Sh. A, AT kapitash, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(kliker)</p> <p>(port klikér kapitásh)</p>	<p>Nemački klicker- Staklena kuglica za igru, mala kamena ili staklena kuglica. Maleno, nerazvijeno dete.</p> <p>Gjermanisht klicker - Rruzull qelqi për lojë, rruzull prej guri a qelqi. Një fëmijë i vogël, i pazhvilluar.</p>
<p>kismet</p> <p>fat, i m. Sh. E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor: kismet, i m.</p>	<p>(kismet)</p> <p>(fat kismét)</p>	<p>Turksi kismet - Sudbina, udes, ono što je providenje svakome unapred odredilo.</p> <p>Povoljan obrt, srećan ishod.</p> <p>Turqisht kismet - Fat, fatkeqësi, ajo çfarë providenca ka paracaktuar për të gjithë. Ndryshim i favorshëm, rezultat i gëzueshëm .</p>

Priča/ Tregimi

*Iako je jezik kojim pričamo danas u mnogome drugačiji od onog kojim su govorili naši preci, ono što je zajedničko za sve nas jeste da je jezik živ, I da se stalno menja. Kako svuda, tako i kod nas. Neki turcizmi poprimili su naše zajedničke gramatičke oblike, pa ih više ne gledamo kao tuđe reči, već kao naše,zajedničke, i to je ono što nas,između ostalog, spaja. Neke izraze i reči pak ni vreme nije uspelo da izbriše, pa ih i danas koristimo u svakodnevnom govoru kako se ne bi zaboravile. Jedna od takvih reči je i **“kismet”**. Reč turskog porekla nastala od arapskog „qismā” koja izvorno označava ono što je Alah odredio, prema islamu, a ne može se izbeći. Ova reč I danas ima široku primenu na ovim našim prostorima i koristi se kao sinonim za sudbinu, ono što je providenje svakom unapred odredilo,ali i za povoljan obrt i srećan ishod.*

*Disa turqizma i kanë marrë format e tona të përbashkëta gramatikore, andaj ne nuk i shohim më si fjalë të huaja, por si fjalë tona të përbashkëta, dhe kjo është diçka, mes tjerash, që na bashkon. Disa shprehje dhe fjalë, as koha nuk mundi t'i shlyej, andaj ne i përdorim ato edhe sot në të folurit e përditshëm në mënyrë që të mos harrohen. Një nga fjalët e tilla është edhe fjala **“kismet”**. Është një fjalë me prejardhje nga turqishtja, e cila u krijua nga fjala arabe “qismā”, cila fillimisht e shënonte atë që e ka përcaktuar Allahu, sipas fesë islame, dhe që nuk mund të shmanget. Kjo fjalë edhe sot përdoret gjerësisht në trevat tona si sinonim për fat, për atë çfarë ka përcaktuar providenca për secilin paraparakisht por edhe për ndryshim të favorshëm dhe rezultat të gëzueshëm.*

<p>gitara</p> <p>kitarë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: gitarë</p>	<p>(gitára)</p> <p>(kitarë)</p>	<p>Španski guitarra- Instrumentat sa šest do deset žica, koji su Mavri doneli u Španiju; danas u celoj Evropi veoma rasprostranjen instrument za pratnju pri pevanju.</p> <p>Spanjolisht guitarra - Një instrument me gjashtë deri në dhjetë tela, që maurët e sollën në Spanjë; sot, një instrument shumë i zakonshëm në të gjithë Evropën për shoqërim të këndimit.</p>
<p>klompe</p> <p>nallane,ia f. sh. E, ET nallë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(klômpe)</p> <p>(nalláne nállë)</p>	<p>Francuski sabot - Cipele sa drvenim đonom.</p> <p>Frëngjisht sabot - Këpucë me shollë druri.</p>

Priča/ Tregimi

Istorija **“klompi”** počinje pre nekoliko vekova kada je na hiljade obučara u slobodno vreme pravilo otvorene, jednostavne cipele. Umetnost se postepeno prenosila kroz generacije, na prostore čitave Evrope, a naročito Holandije, ali su klompe svoju široku primenu našle i širom naših prostora. Klompe su u početku pravljene od drveta topole, vrbe ili jablana, kako bi bile veoma izdržljive i dugo godina su bile u boji drveta, da bi od 19. veka obučari počeli da ih oslikavaju koristeći brojne motive i boje. Od 1950. počinje njihova serijska proizvodnja, uz pomoć mašina, mada na periferiji Amsterdama i danas postoje najstarije radionice za izradu ove jedinstvene obuče. Sa druge strane, žene iz Osmanskog carstva nosile su proizvod sličan današnjim klompama, takozvane “nanule”, koje su bile interesantne zbog zvuka koje su proizvodile na kaldrmama. Iako nisu bilo naročito udobne, zvuk koji su stvarale bio je zanimljiv, te su uvek bile veoma tražen model obuče. Slično kao i holandske klompe, i nanule su pravljene od drveta, obično je u pitanju bilo orahovo drvo, koje je oblikovano poput đona na koji je pričvršćivana koža kako bi čvrsto držala stopalo.

Danas se, i klompe i nanule, upotrebljavaju u nešto drugačijem obliku od prvobitnog, ali ono što je zajedničko za oba modela jeste da su dosta udobnije, elegantnijeg dizajna, imaju širu primenu ali su i dalje podjednako zanimljive kod žena širom naših prostora.

Historia e **“nallaneve”** fillon disa shekuj më parë, kur mijëra këpucëtarë bënin këpucë të hapura dhe të thjeshta në kohën e tyre të lirë. Arti gradualisht u transmetua ndër breza, në hapësirat e të gjithë Evropës, dhe veçanërisht në Holandë, por nallanet kanë gjetur përdorimin e tyre të gjerë edhe mbarë rajonit tonë. Nallanet fillimisht bëheshin nga shelgu ose plepi, në mënyrë që të ishin shumë të qëndrueshme dhe për shumë vite ishin me ngjyre druri, kurse nga shekulli i 19-të këpucarët filluan t'i pikturojnë ato duke përdorur motive dhe ngjyra të shumta. Nga viti 1950, filloi prodhimi i tyre serik, me ndihmën e makinave, megjithëse në periferi të Amsterdimit edhe sot ekzistojnë punëtoritë më të vjetra për prodhimin e këtyre mbathjeve unike. Nga ana tjetër, gratë nga Perandoria Osmane mbathnin një produkt të ngjashëm me nallanet e sotme, të ashtuquajtura “nanullet” që ishin interesante për shkak të tingullit që krijonin nëpër kalldrëme. Edhe pse nuk ishin shumë të rehatshme, tingulli që ato krijonin ishte interesant, prandaj gjithmonë ishin model shumë i kërkuar i mbathjeve. Ngjashëm sikur dhe nallanet e Holandës, nanullat bëheshin nga druri, zakonisht bëhej fjalë për drurin e arrës, në formë të një shollë në të cilën lidhej lëkura në mënyrë që ta mbajë fort tabanin.

Sot, edhe nallanet dhe nanullet përdorën në një formë pak më ndryshe se ajo fillestare, por gjëja e përbashkët për të dy modele është që tani janë shumë më të rehatshme, kanë një dizajn më elegant dhe përdorim më të gjerë, por ende janë po aq interesante te gratë mbarë rajonit tonë.

<p>kofa</p> <p>kovë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(kòfa)</p> <p>(kóvë)</p>	<p>Turski kova - Vedro, kanta.</p> <p>Turqisht kova - Vedër (mjelcë), kovë.</p>
<p>kofer</p> <p>1. valixhe, ja f. Sh. E, ET</p> <p>2. hendek, u m. Sh. KË, KËT ili QE, QET</p> <p>isikam, i m. Sh. E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor: kofer, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(kòfer)</p> <p>(valíxhe hendék istikám)</p>	<p>Nemački koffer- Putnički sanduk, kovčeg, skrinja; prolaz s obe strane utvrđenja zaštićen zameljanim nasipom koji vodi preko suvih rovova ili kroz brisani prostor ka spoljnim delovima utvrđenja.</p> <p>Gjermanisht koffer - Arkëz udhëtimi, arkë, arkëz; kalimi në të dy anët e fortifikimit i mbrojtur nga një pendë dheu që të çon nëpërmjet llogoreve të thata ose nëpërmjet zonës së pastruar drejt pjesëve të jashtme të fortifikimit.</p>

<p>kokice</p> <p>kokoshkë, a f. Sh. A, AT pupagjel, i m. Sh. A, AT Ligjerimi bisedor: kokoroshkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>kòkice</i>)</p> <p>(<i>kokòshkë</i> <i>pupagjél</i> <i>kokòroshkë</i>)</p>	<p>Engleski popcorn - Isprženo kukuruzno zrno.</p> <p>Anglisht popcorn - Kokërrmisri i skuqur.</p>
<p>kolica</p> <p>karrocë, a f. Sh. A, AT Ligjerimi bisedor: kolicë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>kolíca</i>)</p> <p>(<i>karrócë</i> <i>kolicë</i>)</p>	<p>Ruski kolesó- Naprava koja se gura ili pokreće rukom ili jednostavnim mehanizmom, s jednim, dva, tri ili četiri točka za prevoženje tereta, dece, bolesnika itd.</p> <p>Rusisht kolesó - Një pajisje që shtyhet ose lëvizet me dorë ose një mekanizëm të thjeshtë, me një, dy, tre ose katër rrota për transportimin e ngarkesave, fëmijëve, të të sëmurëve, etj.</p>
<p>kolona</p> <p>shtyllë, a f. Sh. iA, AT kolon, ë f. sh. A, AT</p>	<p>(<i>kòlòna/</i> <i>kolóna</i>)</p> <p>(<i>shtýllë</i> <i>kolónë</i>)</p>	<p>Italijanski colonna- Stub; spomenik u obliku stuba; Stubac (u novinama, knjizi); razmeštaj vonika pri kome pojedini delovi (vodovi, čete i dr.) stoje jedan iza drugog; takođe: oznaka za delove vojske: municiona, inženjerska, sanitetska, automobilska kolona.</p> <p>Italisht colonna - Shtylla; një monument në formë shtylle; shtylla (në gazetë, libër); vendosja e ushtarëve ku pjesët individuale (togjet, çetat, kompanitë, etj.) qëndrojnë njëra pas tjetrës; gjithashtu: shenjë për pjesë të ushtrisë: kolonë municiones, inxhinierie, sanitare, autokolonë.</p>
<p>kombi</p> <p>furgon, i m. Sh. Ë, ËT minibus, i m. Sh. Ë, ËT Ligjerimi bisedor: kombi</p>	<p>(<i>kòmbi</i>)</p> <p>(<i>furgón</i> <i>minibús</i> <i>kómbi</i>)</p>	<p>Engleski combi - Motorno vozilo za putnike i teret, manji autobus za prevoz putnika, zatvoreni auto za prevoh manjih tereta.</p> <p>Anglisht combi - Automjet për udhëtarë dhe ngarkesa, autobus i vogël për transport të udhëtarëve, makinë e mbyllur për transport të ngarkesave më të vogla.</p>
<p>kompas</p> <p>kompas, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>kòmpas</i>)</p> <p>(<i>kompás</i>)</p>	<p>Italijanski compasso- Sprava koja pokazuje i kojom se određuje strana sveta.</p> <p>Italisht compasso - Busull. Shembuj: Kompas magnetik. Gjilpëra e kompasit.</p>
<p>krompir</p> <p>patate, ja f. Sh. E, ET Ligjerimi bisedor: kompír, i m. Sh. A, AT krompír, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>kròmpír</i>)</p> <p>(<i>patáte</i> <i>kompír</i> <i>krompír</i>)</p>	<p>Nemački gruntbir- Vrsta povrća, plod u obliku krtole.</p> <p>Gjermanisht gruntbir - Lloj perimesh, fryt në formën e një zhardhoku.</p>

<p>kanap, konopac</p> <p>spango, ja, f. Sh. O, T tërkuzë, a f. Sh. A, AT konop, i m. Sh. Ë, ËT litar, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p><i>(kànāp/ kōnopac)</i></p> <p><i>(spāngo tërkúzë konóp litár)</i></p>	<p>Turski kinap- Uzica, kanapa, konop, uže.</p> <p>Turqisht kinap - Litar, tërkuzë, spango, konop.</p>
<p>kontakt</p> <p>kontakt, i m. Sh. E, ET</p>	<p><i>(kòntakt)</i></p> <p><i>(kontákt)</i></p>	<p>Latinski contactus - Dodir; spoj;figurativno: dodir, druženje, opštenje, veza.</p> <p>Latinisht contactus - Prekje; takim, (kontakt elektrik) bashkim; figurativisht: prekja, shoqërimi, komunikimi, lidhja.</p>
<p>kontejner</p> <p>kontejner, i m. Sh. A, AT</p>	<p><i>(kontëjner)</i></p> <p><i>(konetjnéer)</i></p>	<p>Engleski container- Ram ili sanduk u koji se stavlja roba da bi se, bez oštećenja, otpremila vozom ili brodom na određeno mesto.</p> <p>Anglisht container - Kornizë ose arkë në të cilën vendosen mallrat në mënyrë që, pa dëmtime, ato të mund të transportohen me tren ose anije në një vend të caktuar.</p>
<p>kosa</p> <p>1. flokë, u m. Sh. Ë, ËT</p> <p>2. vijë e lakuar</p> <p>3. kosë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(kòsa/kòsa)</i></p> <p><i>(flokë kòsë)</i></p>	<p>Ruski kosa - Vlas na čovekovej glavi,kriva linija u geometriji,sprava za sečenje trave.</p> <p>Rusisht kosa - 1. Qimet në kokën e njeriut.</p> <p>2. Vijë e lakuar në gjeometri,</p> <p>3. Pajisje për prerjen e barit.</p>
<p>koš</p> <p>kosh, i m. Sh. A, AT</p>	<p><i>(kòš)</i></p> <p><i>(kosh)</i></p>	<p>Ruski kos - Pogodak u košarci.</p> <p>Rusisht kos - Pika që fitohet (Shënim) në basketboll.</p>
<p>kočnica</p> <p>fre, ri m. Sh. RË, RËT</p>	<p><i>(kòčnica)</i></p> <p><i>(fre)</i></p>	<p>Ruski kol - Uređaj za usporavanje ili zaustavljanje vozila, zrakoplova, stroja, njihova pokretnoga dela i slično.</p> <p>Rusisht kol - Pajisje për ngadalësim ose ndalim të automjetit, avionit, makinës, pjesës së tyre lëvizëse dhe të ngjashme.</p>
<p>kravata</p> <p>kravatë, a f. A, AT Sh. kollare, ja f. Sh. E, ET</p>	<p><i>(kravàta)</i></p> <p><i>(kravatë kolláre)</i></p>	<p>Francuski cravate - Vratna marama; mašna, poša.</p> <p>Shall (shami) qafe; fjongo, sarëk, sargi.</p>

Priča/ Tregimi

Koliko je jezik „živ,, i podložan uticaju različitih društvenih pojava i promena, kao i koliki je uticaj okolnih naroda i njihovog govora na naše zajedničko govorno područje najbolje oslikavaju različite „tuđice,, među kojima je svakako najzanimljivija **„kravata“**. Kravata ima dugu i bogatu istoriju. Naime, kravata je u početku bila naziv za povez oko vrata po kojem su bili prepoznatljivi hrvatski vojnici koji su se pod francuskom zastavom borili u Tridesetogodišnjem ratu (1618. – 1648.). Ovaj „modni“ detalj izazvao je veliko zanimanje Parižana koji oduvek prednjače u inovativnom stilu i načinu odevanja. Prvi koji je počeo nositi kravatu među Francuzima bio je mladi francuski kralj Luj XIV, koji je na neki način odredio modni standard i ostalim Francuzima. I Francuzi su ubrzo usvojili ovaj odevni predmet koji se nosio a la Croate (‘na hrvatski način’), što je ujedno postao novi koren francuske reči „cravat“. Nije trebalo mnogo vremena da se kravata proširi Evropom, a samim tim i Balkanom, te tako i Kosovom, kao znak kulture i otmenosti, za šta važi i danas.

Shkalla në të cilën gjuha është "e gjallë" dhe i nënshtrohet ndikimit të fenomeneve dhe ndryshimeve të ndryshme shoqërore, si dhe ndikimit të popujve përreth dhe të folurit të tyre në zonën tonë të përbashkët të të folurit, ilustrohen më së miri nga "fjalët e huaja" të ndryshme, ndër të cilët ajo më interesante është sigurisht **"kravata"**. Kravata ka një histori të gjatë dhe të pasur. Gjegjësisht, kravata ishte fillimisht emër për shall (shami) në qafë sipas të cilës ishin të njohur ushtarët kroatë që luftuan nën flamurin francez në Luftën Tridhjetëvjeçare (1618-1648). Ky detaj i "modës" ka ngjallur interes të madh te parisienët, të cilët gjithmonë kanë eceur përpara në stil dhe mënyrë inovative të veshjes. I pari që filloi të mbante kravatë në mesine francezëve ishte mbreti i ri francez Louis XIV, i cili në një farë mënyre vendosi një standard të modës edhe për francezët e tjerë. Francezët shpejt e përvetësuan këtë veshje, e cila "veshej" a la Croate ('në mënyrën kroatë'), që gjithashtu u bë rrënjë e re e fjalës franceze "cravat". Nuk kaloi shumë kohë që kravata u përhap në Evropë, Ballkan, e poashtu edhe në Kosovë, si shenjë e kulturës dhe elegancës, për të cilat vlen edhe sot.

<p>kredit</p> <p>kredi, a f. Sh. I, TË</p>	<p>(krëdit)</p> <p>(kredi)</p>	<p>Nemački kredit - Poverenje u neku osobu da svoje novčane obaveze može i hoće ispuniti, vera, veresija, poček (jedna od najvažnijih ustanova savremene privrede); otvoren račun; poverenje, uvažavanje, ugled, upliv, uticaj; fin. svota (suma) predviđena budžetom koja se ne može prekoračiti.</p> <p>Gjermanisht kredit - Besimite një person që mund dhe dëshiron t'i përbushë detyrimet e tij financiare, besimi, veresi, kredi (një nga institucionet më të rëndësishme të ekonomisë moderne); logari e hapur; besimi, respektim, reputacioni, nderim, ndikimi, influenza; financiare: shuma e siguruar nga buxheti që nuk mund të tejkalohet.</p>
<p>krem</p> <p>krem, i m. Sh. RA, RAT</p>	<p>(krëm)</p> <p>(Krem)</p>	<p>Francuski crème- Krem se pravi od mleka, šećera i jaja, bilo celih, bilo od žumanaca, Njegova čvrstina zavisi od količine upotrebljenih jaja i količine belanaca. U sastav krema obavezno se dodaje neki miris čokolade, kakaoa ili voća.</p> <p>Skorup, kajmak, pavlaka; jelo od mleka, jaja, brašna i šećera; žučkasta boja; vrsta finog likera; pomada, mast za lice i ruke; fig. ono što je najbolje, najodabranije i najbolje (u staležu, društvu).</p> <p>Frëngjisht crème - Kremi bëhet nga qumështi, sheqeri dhe vezët, qoftë të plota, qoftë nga të verdhat e vezëve, ngurtësia e tij varet nga sasia e vezëve të përdorura dhe sasia e të bardhës së vezës. Në përmbytjen e kremit gjithsesi shtohet ndonjë aromë çokollate, kakaoje ose pemësh, ajka, maza, salcë kosi. Gjellë nga qumështi, vezët, mielli dhe sheqeri me ngjyrë të verdhë; lloj i likerit delikat; pomadë, yndyrë për fytyrë dhe trup; fig. Ajo që është më e mira dhe më e përzgjedhura (në shtresë/klasë, shoqëri)</p>
<p>krevet</p> <p>krevet, i m. Sh. E, ET shtrat, i m. Sh.shtretër; shtretërit</p>	<p>(krëvet)</p> <p>(krevát shtrat shtrétër)</p>	<p>Turski kerevet- Postelja.</p> <p>Turqisht kerevet - Krevet.</p>

krigla	<i>(krígla)</i>	Nemački krügel - Velika pivska čaša. Čaša, naročito pivska, od pola litra.
krikäll, a f. Sh. A, AT	<i>(kríkëll)</i>	Gjermanisht krügel - Gote e madhe birre. Një gotë, veçanërisht e birrës, prej gjysmë litri.
kriza	<i>(kríza)</i>	Nemački krise- Preokret, obrt, obrt u nekoj bolesti (na bolje ili na gore); prekretnica, poremećaj, zbrka, teškoće.
krizë, a f. Sh. A, AT	<i>(krizë)</i>	Gjermanisht krise - Një ndryshim, një kthesë, kthesë në një sëmundje (për mirë ose për keq); moment historik, çrregullim, trazirë, vështirësi.
krofne	<i>(krófna)</i>	Nemački rafen - Krofne su vrsta kolača pečenog u tiganju, na ulju.
petull, a f. sh. A, AT	<i>(pétull krofné)</i>	Gjermanisht rafen - Petullat janë një lloj ëmbëlsirë e pjekur në tigan, në vaj.
<i>Ligjerimi bisedor:</i> bisedorkrofne		
krokodil	<i>(krokòdil)</i>	Latinski crocodilus- Vrstà velikih grabljivih i veoma opasnih guštera, živi u većim rekama Afrike, naročito u Nilu.
krokodil, i m. Sh. ë, ët	<i>(krokodíl)</i>	Latinisht crocodilus - Një specie e hardhucave të mëdha grabitqare dhe shumë të rrezikshme, jeton në lumenjtë më të mëdhenj të Afrikës, veçanërisht në Nil.
krug	<i>(krüg)</i>	Ruski krug - Geometrijska slika okruglog oblika.
rrreth, i m. Sh. rrathë, rrathët	<i>(rreth rráthë)</i>	Rusisht krug - Imazh gjeometrik i një forme të rrumbullakët.
lutka	<i>(lütka)</i>	Ruski lutká- Igračka devojčica.
kukull, a f. Sh. A, AT	<i>(kúkull)</i>	Rusisht lutká - Lodër .
kupatilo	<i>(kùpatilo)</i>	Latinski caleo, caldarium - Deo stana, prostorija za kupanje i umivanje.
banjë, a f. Sh. A, AT	<i>(bánjë)</i>	Latinisht caleo, caldarium - Pjesë e banesës, dhoma për t'u larë dhe për t'i larë sytë.
kutija	<i>(kùtija)</i>	Turski kutu- Predmet čvrstih strana, u obliku kocke ili kvadara, služi za čuvanje raznih predmeta.
kuti, a f. Sh. I, TË	<i>(Kuti)</i>	Turqisht kutu - Një objekt me anë të ngurta, në formëtë një kubi ose të një katrori, shërben për të ruajtur objekte të ndryshme.
kutlača	<i>(kùtlača)</i>	Grčki kotýle - Varjača, pribor za supu, čorbu i druga čorbasta jela.
garuzhdë, a f. Sh. A, AT	<i>(garúzhdë)</i>	Greqisht kotýle - Lugë e madhe, veglëri për supë, çorbë dhe ushqime të tjera të lëngëta.

lanac	(<i>lánac</i>)	Latinski lanac - Povezane karike.
zinxhír, i m. Sh. Ë, ËT	(<i>zinxhír</i>)	Latinisht lanac - Hallkat e ndërlidhura.

lezet	(<i>lèzet</i>)	Turski lezzet - Slast, užitak.
lezet, i m. Sh. E, ET	(<i>lezét</i>)	Turqisht lezzet - ëndje, kënaqësi.

Priça/ Tregimi

Pozajmljene reči su se s vremenom odomaćile u našim jezicima pa se gotovo i ne vidi razlika između domaćih i stranih reči, niti se u brojnim slučajevima može raspoznati da je u pitanju pozajmljena reč. Još jedna od takvih reči koja se univerzalno koristi pri opsivanju slasti, užitka, meraka kod pripadnika obe zajednice u ovim našim krajevima jeste reč **"lezet"** koja izvorno potiče od turskog lezzet. Ono što ovu reč čini jedinstvenom jeste i njena sposobnost da prenese kulturu, temperament i energiju njenog fundamentalnog značenja, te zato ne čudi činjenica da je mnogi restorani širom Kosova, na primer u Prištini i Prizrenu, ali i u različitim delovima Severne Makedonije i Albanije koriste u nazivima svojih restorana.

Fjalët e huazuara janë natyralizuar në gjuhët tona me kalimin e kohës, kështu që vështirë se mund të shihet ndryshimi midis fjalëve vendase dhe të huaja, e në shumë raste as që mund të shquhet se është një fjalë e huazuar. Një fjalë tjetër e tillë që përdoret në mënyrë universale në përshkrimin e ëndjeve, kënaqësive, merakut te pjesëtarëve të dyja komuniteteve në rajonin tonë është fjala "lezet", origjina e së cilës është nga turqishtja **"lezzet"**. Ajo që e bën këtë fjalë unike është aftësia e saj për të përcjellë kulturën, temperamentin dhe energjinë e kuptimit të saj themelor, kështu që nuk është për t'u habitur që restorante në tërë Kosovën (si psh në Prishtinë dhe Prizren), por edhe në pjesë të ndryshme të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë e përdorin atë në emra e restoranteve të tyre

lift	(<i>līft</i>)	Engleski lift - Dizalica za ljude i robu u višespratnim kućama, uspinjača.
ashensor, i m. Sh. Ë, ËT	(<i>ashensór lift</i>)	Anglisht lift - Vinç për njerëz dhe mallra në shtëpi shumëkatëshe, maqinë ngritëse.
Ligjerimi bisedor: lift, i m. Sh. E, ET		

lisice	(<i>līsice</i>)	Latinski canis vulpes, značenje izvedeno preko sinonima - Mehanički metalni alat za zaključavanje i sputavanje ekstremiteta kod ljudi a ponekad i životinja. Obično se sastoji od dva metalna obruča koji imaju zglob i bravu i tako čine dva polukruga, a međusobno su povezani metalnim lancem.
pranga, T f	(<i>pránga</i>)	Latinisht canis vulpes, domethënia është nxjerrë nga sinonimi - Mjet mekanik i hekurit për mbylljen dhe pengimin e gjymtyrëve te njerëzve dhe ndonjëherë të kafshëve. Zakonisht përbëhen nga dy rrathë të hekurit që kanë një nyje dhe një bravë dhe kështu formojnë dy gjysmërreth dhe janë të ndërlidhur me një zinxhir të hekurit.

ljuspa	(<i>ljūspa</i>)	Ruski luspa- Odlepljene ili opale površine kože čoveka ili drugog živog bića koje se ljušti, najčešće od sušenja ili nekih oblika bolesti.
lëvozhgë, a f. sh. A, AT lëvore, ja f. sh. E, ET	(<i>lëvózhgë lëvóre</i>)	Rusisht luspa - Sipërfaqet e qëruara ose të rëna të lëkurës së një personi ose një qenie të gjallë që zhvishen, më së shpeshti nga tharja ose nga disa lloje të sëmundjeve.

<p>lajsna</p> <p>dërrasë plintuese, <i>Ligjerimi bisedor:</i> llajsne, ja f. sh. E, ET</p>	<p><i>(lâjsna)</i></p> <p><i>(dërrasë plintuése llâjsne)</i></p>	<p>Nemački leiste - Obična ili ukrasna letvica.</p> <p>Gjermanisht leiste - Qepra e thjeshtë ose dekorative.</p>
<p>lak</p> <p>llak, u m.</p>	<p><i>(lâk)</i></p> <p><i>(llak)</i></p>	<p>Nemački lack - Neproziran firnajs koji se izrađuje od raznih smola i u raznim bojama, a predmetima njim namazinim daje sjajan izgled; vrsta veoma fine i sjajne kože za izradu obuće, ručnih torbica itd. Sredstvo za lakiranje.</p> <p>Gjermanisht lack - Llak i patejdukshëm i cili prodhohet nga rrëshira të ndryshme dhe me ngjyra të ndryshme, dhe u jep objekteve të lyera me të një pamje të shkëlqyer; një lloj lëkure shumë e bukur dhe të shkëlqyeshme për prodhim të këpucëve, çantavetë dorës, etj. Mjet për lyerje.</p>
<p>lampa</p> <p>llambë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(lâmpa)</i></p> <p><i>(llâmbë)</i></p>	<p>Grčki lampas - Svetiljka (obično na gas).</p> <p>Greqisht lampas - Llambë (zakonisht me gaz).</p>

Priča/ Tregimi

Postoji jedno pravilo u albanskom jeziku koje je dobro znati.

Slovo L = je identično srpskom glasu lj, npr. "lule"(ljulje) = cvet, (treba fonetiski da stoji) dok je

LL = je jednako srpskom slovu L, npr. "llambë"(lamb) = lampa.

Ekziston një rregull në gjuhën shqipe që është mirë të dihet.

Shkronja L = është identike me tingullin serb lj, p.sh. "Lule"

ndërsa LL = është e barabartë me shkronjën serbe L, p.sh. "Llambë"

<p>lamperija</p> <p>llamperi, a f. Sh. I, TË Veshje me drurë</p>	<p><i>(lâmpèrja)</i></p> <p><i>(llampèrf)</i></p>	<p>Nemački die leiste -Daščice kojima se oblažu zidovi i plafoni u prostorijama.</p> <p>Gjermanisht die leiste - Dërrasëza që i mbulojnë muret dhe tavanet në dhoma.</p>
<p>lavabo</p> <p>lavaman, i m. Sh. E, ET lavabo, ja f. Sh. O, TË</p>	<p><i>(lavàbō)</i></p> <p><i>(lavamán lavabó)</i></p>	<p>Latinski lavare - Umivaonik.</p> <p>Latinisht lavare - Lavaman.</p>
<p>lokne</p> <p>kaçurrela, AT dredhë, a f. sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> llokne</p>	<p><i>(lòkne)</i></p> <p><i>(kaçurréla drédhë llókne)</i></p>	<p>Nemački locke - kovrdže, uvojci.</p> <p>Gjermanisht locke - kaçurrela</p>

lopata	(lòpata)	Ruski lopáta -vrsta ručne alatke za prebacivanje sipkih materija.
lopatë, a f. Sh. A, AT	(lopatë)	Rusisht lopáta - një lloj vegle dore për transferimin e materialeve të shkriëta.
lavor	(làvòr)	Francuski lavoír -posuda za umivanje. Umivaonik; perionica.
legen, i m. Sh. È, ÈT	(legén)	Frëngjisht lavoír - enë që shërben për ta larë fytyrën. Lavaman; Lavanderi.
luster	(lùster)	Nemački luster- Svećnjak sa više sijalica, obično raskošno izrađen, veliki viseći svećnjak sa mnogo sveća, svetiljki ili sijalica.
llambadar, i m. Sh. È, ÈT	(llambadár llustér)	Gjermnisht luster - Shandan me shumë llamba, zakonisht i punuar në mënyrë luksoze, shandan i madh i varur me shumë qirinj ose llamba.
<i>Ligjerimi bisedor:</i> lluster, i m. Sh. E, ET		
lokomotiva	(lokomotíva)	Nemački lokomotive- Parna mašina koja sama sebe kreće i služi za vučenje tereta (vozova), parna kola.
lokomotivë, a f. Sh. A, AT	(lokomotívë)	Gjermanisht lokomotive - Makinë me avull që e lëviz vetveten dhe shërben për tërheqjen e ngarkesave (trenave), makinë me avull.

Priča/ Tregimi

Gradnja železničkih pruga na Kosovu započela je 1874. godine kada je sagrađena železnička pruga koja je povezivala mesta iz opštine Kačanik sa stanicom Kosovo Polje i dalje do Mitrovice. Ova linija je bio izuzetno važan infrastrukturni podsticaj za razvoj trgovine i privrede na Kosovu i označila je početak industrijskog razvoja na Kosovu.

Ndërtimi i hekurudhave në Kosovë filloi në vitin 1874, kur u ndërtua një hekurudhë që lidhte vendet nga komuna e Kaçanikut me stacionin Fushë Kosovë dhe më tej deri në Mitrovicë. Kjo linjë ishte një nxitje infrastrukturorë jashtëzakonisht e rëndësishme për zhvillimin e tregtisë dhe të ekonomisë në Kosovë dhe e shënoi fillimin e zhvillimit industrial të mjediseve në Kosovë.

ljong	(ljòng)	Albanski long - Mlečni namaz sa seckanim paprikama.
long/lang	(long/lang)	Shqip long - Lyerje prej qumështi me specë të copëtuar/prerë.

Priča/ Tregimi

"Ljong" je staro, tradicionalno jelo sa Kosova. Mnogi ga koriste kao salatu, ali se može koristiti i kao glavno jelo. Kada ga domačice i kuvari pripremaju, obično spremaju i pogaču. Zašto? Zato što se ljong tradicionalno jede bez pribora, tako što se odlomi parče tople pogače, pa se onda pogača "umače" u ovaj specijalitet. Ljong se još naziva i „albanska salata“ ali ga danas sa istim uživanjem degustiraju svi stanovnici širom Kosova. Uz ovo jelo idu, isključivo, ljute paprike. Papričice se ispeku, oljušte, pa iseckaju se na kocke. Beli luk se takođe sitno isecka. U posudu, u kojoj će se držati ljong stavlja se kisela pavlaka, doda se jogurt i ostavlja da odstoji najmanje 2-3 sata. Kada jedanput napravite ljong, stalno ćete ga praviti. Probajte, sigurno će vam se dopasti.

"Longu/langu" është një ushqim i mocëm, tradicional, nga Kosova. Shumë njerëz e përdorin atë si sallatë, por mund të përdoret edhe si pjatë kryesore. Kur amviset dhe kuzhinierët e përgatisin, ata zakonisht e përgatisin edhe bukën/pogaçen. Pse? Sepse tradicionalisht hetet pa vegjëri, duke shkëputur një copë pogaçe të ngrohtë dhe

më pas duke e "zhytur" pogaçen në këtë specialitet. Longu gjithashtu quhet edhe "sallatë shqiptare", por sot me të njëjtin emër e shijojnë të gjithë banorët e Kosovës. Me këtë ushqim shkojnë vetëm specat të djegës. Specat piqen, qërohen dhe prehen në kubëza. Hudhra gjithashtu pritet imët. Në një enë, në të cilën do të mbahet longu, vendoset kosi, shtohet jogurti dhe lihet të qëndrojë për të paktën 2-3 orë. Pasi qënjë herë ta bëni longun, do ta bëni atë gjatë gjithmonë. Provojeni, sigurisht do të ju pëlqejë.

<p>lopata</p> <p>lopaté, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(lòpata)</p> <p>(lopátě)</p>	<p>Ruski lopáta- Vrstá ručne alatke za prebacivanje sipkih materija.</p> <p>Rusisht lopáta - Një lloj mjeti dore për transferimin e materialeve me shumicë.</p>
<p>majica</p> <p>bluzë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: maicë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(màjica)</p> <p>(blúzë maicë)</p>	<p>Francuski maillot- Odevni predmet.</p> <p>Frëngjisht maillot - Artikull i veshjes.</p>
<p>majmun</p> <p>majmun, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(màjmun)</p> <p>(majmún)</p>	<p>Turski maymun - Čovekoliki sisavac iz reda Primates, po veličini mozga najrazvijeniji predstavnik životinjskog sveta. Ludo "A", znak korišćen na Internetu, odvaja korisničko ime od naziva domena kod adrese elektronske pošte.</p> <p>Turqisht majmun - Një gjitar antropomorfi rendit të primatëve, përfaqësuesi më i zhvilluar i botës shtazore për sa i përket madhësisë së trurit. "A-ja" e çmendur, një shenjë e përdorur në internet, ndan emrin e përdoruesit nga emri i domain-it te adresa elektronike.</p>
<p>makaroni</p> <p>makarona, t vet. sh.</p>	<p>(makaróni)</p> <p>(makaroná)</p>	<p>Italijanski maccharone - Vrstá suvog testa, fabrički izrađenog od brašna tzv. "tvrde pšenice" u obliku dugih šupljih cevčica (veoma omiljeno narodno jelo u Italiji).</p> <p>Italisht maccharone - Një lloj brumi i thatë, i bërë në fabrikë nga mielli i ashtuquajtur "gruri durum" në formën e gypave të gjata të zbrazëta (ushqim shumë i preferuar kombëtar në Itali).</p>
<p>malter</p> <p>horasan, i m. llaç, i</p> <p>Ligjerimi bisedor: mallter, i m.</p>	<p>(màlter)</p> <p>(horasán llaç)</p>	<p>Nemački mörtel - Smesa od jednog dela krečne kaše i 3 do 4 dela peska, na vazduhu otvrdne, jer se sušenjem iz njega gubi mehanički vezana voda.</p> <p>Gjermanisht mörtel - Përzierjenga një pjese të qullit të gëlqeres dhe 3 deri në 4 pjesë të rërës, ngurtësohet në ajër, sepse uji i lidhur mekanikisht humbet nga ai duke u tharë.</p>
<p>mama</p> <p>nënë, a f. Sh. A, AT</p> <p>mama, ja f. Sh. A, TË</p> <p>Ligjerimi bisedor: mami, ja f.</p>	<p>(màma)</p> <p>(nënë mamá mamí)</p>	<p>Ruski máma, latinski mamma- Majka. U dečjem govoru: majka.</p> <p>Rusisht mama, latinisht mamma - Nëna. Në të folurit e fëmijëve: nëna.</p>

mašina	(<i>mašina</i>)	Nemački maschine- Veštački spoj tela sposobnih za davanje otpora u obliku sprave koja prisiljava mehaničke sile da pod izvesnim uslovima izazivaju određena kretanja, stroj, sprava, i to sprava koja se upotrebljava da se prenosi ili pretvara rad ili energija; Lokomotiva.
makinë, a f. Sh. A, AT	(<i>makinë</i>)	Gjermanisht maschine - Lidhja artificiale e trupave të aftë për të dhënë rezistencë në formën e një pajisjeje që detyron forcat mekanike të shkaktojnë lëvizje të caktuara, në kushte të caktuara, një makinë, një pajisje, pikërisht një pajisje e cila përdoret për të transmetuar ose shndërruar puna ose energija; Lokomotivë.
marmelada	(<i>marmelada</i>)	Latinski melimelum- Pekmez od raznog voća ukuvan sa šećerom.
marmelatë, a f. Sh. A, AT	(<i>marmelatë</i>)	Latinisht melimelum - Rëçel i frutave të ndryshme të gatuar/të ziera me sheqer.
masaža	(<i>masáža</i>)	Francuski massage- Trljanje tela, gnječenje tela (naročito posle kupanja) radi pojačavanja cirkulacije krvi, održavanja zdravlja, jačanja mišića i dr.
masazh, i m. Sh. E, ET	(<i>masázh</i>)	Frëngjisht massage - Fërkimi i trupit, ndrydhja e trupit (veçanërisht pas larjes) me qëllim të rritjes së qarkullimit të gjakut, ruajtjes së shëndetit, forcimit të muskujve, etj.
mašala	(<i>māšala</i>)	Arapski Mā šā' Allāh- Uzvik - kakvo iznenađenje!, sjajno!, bravo! (PRIČA)
mashalla	(<i>mashallá</i>)	Arabisht Mā šā' Allāh - Pashirrmë - çfarë surprize!, E mrekullueshme!, Bravo!

Priča/ Tregimi

“Mašala(h)” ili Mash'Allah je arapska fraza koja se koristi za pokazivanje odobravanja osobi ili događaju. Veruje se da je nastala početkom 19. veka, u užem značenju se može prevesti kao “kako je Bog hteo” ili “ono što je Alah hteo to se i dogodilo”. To je fraza koja je, svojom čestom upotrebom, našla put i ušla u govor ljudi koji žive na područjima koja su nekada bila pod vladavinom Otomana. Tako ćemo ovaj izraz pronaći i kod Makedonaca i kod Srba, Bugara i naravno Albanaca. Ovdje se mašala najčešće koristi u značenju “bravo, dobro obavljeno, dobro urađeno” ili “svaka čast”! koristi se i kao odobravanje neke lepe i dobre vesti, zahvalnost, radost, pohvalu za događaj ili osobu koja je upravo spomenuta.

“Mashalla (h)” ose Mash'Allah është një frazë arabe e përdorur për të treguar miratimin ndaj personi ose ngjarjeje. Besohet se është krijuar në fillim të shekullit të 19-të, në një kuptim më të ngushtë mund të përkthehet si “ashtu siç deshi Zoti” ose “ndodhi ajo që donte Allahu”. Është një frazë që, me përdorimin e saj të shpeshtë, e ka gjetur rrugën dhe ka hyrë në të folurit e njerëzve që jetojnë në zona që dikur ishin nën sundimin osman/otoman. Kështu këtë shprehje do ta gjejmë te maqedonasit dhe serbët, bullgarët dhe, natyrisht, shqiptarët. Këtu, mashalla përdoret më shpesh për të nënkuptuar “bravo, e bërë mirë” ose “të lumtë”! përdoret gjithashtu si miratim i disa lajmeve të mira dhe të gëzueshme, mirënjohje, gëzim, lavdërim për një ngjarje ose një person të sapo përmendur.

maska	(<i>màska</i>)	Francuski masque- Lice pod obrazinom, prerušena ličnost; stalna karakterna uloga u šaljivim igrama; fig. privid, spoljašnji izgled; izgovor, pretvaranje, lukavstvo; čovek koji želi da se prikaže drugačijim no što je, pretvaralo; maškara.
maskë, a f. Sh. A, AT	(<i>máskë</i>)	Frëngjisht masque - Fytyrapas maskës, person i maskuar; roli i vazhdueshëm i personazheve në lojërat humoristike; fig. halucinaacion, pamja e jashtme; pretekst (arsyetim), shtirje, dinakëri; një njeri që dëshiron të paraqitet ndryshe nga ajo që është, shtiret; maskara.

Priča/ Tregimi

Prva asocijacija na reč **“maska”** je pozorište. Prvo pozorište na Kosovu bilo je Oblasno narodno Pozorište osnovano 07. Oktobra 1945. Godine u Prizrenu. Osim profesionalnih, putujućih glumaca iz svih delova tadašnje Jugoslavije, ovo pozorište su činili i lokalni ljudi, amateri iz Prizrena, Kriste Beriša, Hydo Leskovcaliu, Uroš Janković i Krasimir Đorđević. Prva predstava koju je ovo pozorište izvelo bila je drama iz jednog čina “ Prsten u luku” Hansa Timajera. Prva predstava na albanskom jeziku izvedena u ovom pozorištu bio je dramatisovani odlomak romana Mati (Nëna) Maksima Gorkog, u režiji Pavla Vugrinca, 24. novembra 1945. godine. Ubrzo posle toga, 1948. godine osnovano je Narodno Pozorište u Prištini, multietničko i dvojezično od samo svog početka, koje ubrzo postaje i nosilac kulturnog života na Kosovu.

Asociacioni i parë për fjalën **“maskë”** është teatri. Teatri i parë në Kosovë ishte Teatri Kombëtar Rajonal, i themeluar më 7 tetor të vitit 1945. Përveç aktorëve profesionistë, udhëtues nga të gjitha pjesët e ish –Jugosllavisë së atëhershme, ky teatër gjithashtu përbëhej nga njerëz vendas, amatorë nga Prizreni, Kristë Berisha, Hydo Leskovcaliu, Urosh Jankoviq dhe Krasimir Gjorgjeviq. Shfaqja e parë e luajtur në këtë teatër ishte një dramë me një akt “Unaza në hark” nga Hans Timayeri. Shfaqja e parë në shqip e luajtur në këtë teatër ishte një fragment i dramatisuar nga romani Mati (Nëna) i Maksim Gorkit, në regji të Pavle Vugrincit, më 24 nëntor të vitit 1945. Menjëherë pas kësaj, në vitin 1948, u themelua Teatri Kombëtar në Prishtinë, multietnik dhe dygjuhësor që në fillim, i cili shpejt u bë bartës i jetës kulturore në Kosovë.

<p>maskara</p> <p>1. shaka, ja f. Sh. A, TË 2. sahakatar, e shakaxhi, u m. Sh. NJ, NJTË 3.rimel, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(màskara)</p> <p>(shaká shakatár shakaxhí rimél)</p>	<p>Italijanski mascara - Šala, ismevanje, sprdanje; čovek sa obrazinom, maskom; šaljivčina, lakrdijaš, ismevač. Šminka za oči, boja za trepavice.</p> <p>Italisht mascara - Shaka, përqeshje, tallje; një burrë me maskë; një shakaxhi, një tallës, ai që përqesh. Grimi i syve, ngjyra për qerpikë.</p>
<p>medalja</p> <p>medalje, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(mèdalja)</p> <p>(medálje)</p>	<p>Francuski médaille - Kolajna, spomenica izrađena od metala; odlikovanje, orden. Okrugla metalna pločica, obično s nekim likom i natpisom koja se daje kao odlikovanje za ratne i građanske zasluge.</p> <p>Frëngjisht médaille - Pllakëz, medalje e kujtimit e bërë prej metali; dekoratë, urdhër. Një pllakëz metalike e rrumbullakët, zakonisht me ndonjë figurë dhe mbishkrim që jepet si një dekoratë për merita luftarake dhe shoqërore.</p>
<p>milion</p> <p>milion, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(miliön)</p> <p>(milión)</p>	<p>Italijanski milione- Hiljadu hiljada = 1.000.000.</p> <p>Italishtmilione - Një mijë herë mijë = 1,000,000 Numri që është i barabartë me një mijë herë një mijë. Një milion banorë. Një mijë milionë një miliard. Një gjysmë milion.</p>
<p>milja</p> <p>milje, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(mílja)</p> <p>(mílje)</p>	<p>Engleski mile- Jedinica za merenje dužina (engleska milja) = 1700 jardi = 1523,9m; mera za površine u Engleskoj = 258,ara, 2,km.</p> <p>Anglisht mile - Njësi për matjen e gjatësisë (milja angleze) = 1700 jarde = 1523.9m; masë për sipërfaqe në Angli = 258, ara, 2, km.</p>
<p>menjač</p>	<p>(menjáč)</p>	<p>Nemački getriebe- Menjač ili menjački prenosnik je element sistema za prenos snage motornih vozila, kojim se vrši prilagođavanje parametara snage (obrtnog momenta i ugaone brzine — broja obrtaja motora) trenutnim uslovima kretanja vozila, tj. uslovima puta.</p>

<p>marsh, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(marsh)</p>	<p>Gjermanisht getriebe - Marshi ose kutia e shpejtësisë është një element i sistemit të transmetimit të fuqisë së automjeteve motorike, me të cilin kryhet përshtatja e parametrave të fuqisë (momenti i forcës dhe shpejtësia këndore – numri i rrotullimeve të motorit) me kushtet aktuale të lëvizjes së automjetit, dmth. kushtet e rrugës.</p>
<p>minut minutë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(mīnūt) (minūt)</p>	<p>Latinski minutus- Minuta, sekundi. Latinisht minutus - Minutë, sekondat.</p>
<p>model model, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(mòdel) (modél)</p>	<p>Latinski modellus- Modul; Obrazac, uzora, mustra; umetn. Potpuno ili delimično gola osoba prema kojoj umetnik radi sliku ili kip; u građevinarstvu i tehnicu: uzorak predmeta koji treba izvoditi, izrađen od jeftinog materijala i obično u smanjenom obliku; Kalup po kojem se nešto izrađuje. Latinisht modellus - Modul; Formular, mostra; mendja. Personi plotësisht ose pjesërisht i zhveshur sipas të cilit artisti e pikturon një pikturë ose e bën statujë; në ndërtim dhe inxhinieri: një mostër e një objekti që do të kryhet, e bërë nga materiali i lirë dhe zakonisht në një formë të zvogëluar;</p>
<p>mreža rrejtë, a m. Sh. A, AT</p>	<p>(mrèža) (rrjètë)</p>	<p>Ruski merèža - Mreža (od praslavenskog merža, ruski мepèжа[1]) je predmet ispleten od niti vrlo različitih materijala, sa jednakim okama.[1] U prvom redu mreža je alat kao - ribarska mreža koja može biti ispletena od konca, užadi, žica i sličnih materijala.[2] Ili se može raditi o mreži kao rekvizitu za neki sport (tenis, odbojka). Rusisht merèža - Një rrejtë (nga shkrija protosllavishtja, rusisht merèža [1]) është një objekt i thurur nga fije të materialeve shumë të ndryshme, me okë të barabarta. [1] Në radhë të parë, rrjeta është një mjet si - një rrejtë peshkimi që mund të thuret nga fijet, litarët, telat dhe materiale të ngjashme. [2] Ose mund të jetë një rrejtë si mjeti për ndonjë sport (tenis, volejbol).</p>
<p>muhabet muhabet, i m. Sh.</p>	<p>(muhabét) (muhabét)</p>	<p>Turksi mehabbet- Razgovor radi zabave, çaskanje; ljubav, prijateljstvo. Turqisht mehabbet - Bisedë për argëtim, bashkëbisedim; dashuri, miqesi.</p>
<p>musaka musaka, ja, f. Sh. A, TË</p>	<p>(musàka) (musaká)</p>	<p>Turksi musaqqā- Jelo od iseckanog mesa, krompira, pirinča i dr. Turqisht musaqqā - Gjellë me mish të grirë, patate, oriz, etj.</p>
<p>mušica</p>	<p>(mùšicā)</p>	<p>Ruski múxa- 1.Deminutiv od pojma muva 2. hir, svojglavost, kapric [imati mušice u glavi] 3. deo vatrenog oružja (na vrhu cevi), služi za nišanjenje 4. vrsta mamca na koji se lovi riba.</p>

<p>1. mizë e vogël 2. tekë, a f. Sh. A, AT kapric, i m. Sh. E, ET 3. Urëz e nishanit 4. karrem, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>mizë e vögël</i> <i>tékë</i> <i>kapric</i> <i>karrém</i>)</p>	<p>Rusisht múxa - 1. Deminutiv i nocionit mizë 2. tekë, kokëfortësi, kapric [të kesh miza në kokë] 3. pjesë e një arme zjarri (në krye të tytës), e përdorur për të marrë shënjestrën 4. lloji i karremit me të cilin kapen peshqit.</p>
<p>muzej muze, u m. Sh. E, TË</p>	<p>(<i>mùzej</i>) (<i>muzé</i>)</p>	<p>Latinski museum- Zgrada za çuvanje predmeta naučne i umetničke vrednosti (grč.) Kod Grka i Rimljana: mesto posvećeno muzama, hram posvećen muzama; od Renesanse: mesto gde se čuvaju zbirke predmeta iz oblasti umetnosti, etnografije, istorije, tehnike itd.; zbornik, naučni časopis različite sadržine. Latinisht museum - Ndërtesë për ruajtjen e objekteve me vlerë shkencore dhe artistike (greqisht) Te grekët dhe romakët: një vend i kushtuar muzave, një tempull i kushtuar muzave; nga Rilindja: një vend ku mbahen koleksione të objekteve nga fusha e artit, etnografisë, historisë, teknologjisë, etj; antologji, revistë shkencore me përmbajtje të ndryshme.</p>
<p>muzika muzikë, a f.</p>	<p>(<i>mùzika</i>) (<i>muzikë</i>)</p>	<p>Latinski musica- Tonska umetnost, čiji su osnovni tehnički elementi ritam, melodija i harmonija; kod starih Grka obuhvatala, za razliku od gimnastike, sve one umetnosti koje su uticale na obrazovanje duha i srca, a tek u hrišćanskom periodu dobila uže značenje kao čisto tonska umetnost. Latinisht musica - Arti i tingujve, elementet themelore teknike të të cilit janë ritmi, melodia dhe harmonia; te grekët e lashtë, ajo përfshinte, për dallim nga gjimnastika, të gjitha ato arte që ndikuan në edukimin e mendjes dhe të zemrës, dhe vetëm në periudhën e krishterë ajo fitoi një kuptim më të ngushtë si art i pastër i tingujve.</p>
<p>mužde myzhde, ja f.</p>	<p>(<i>muždé</i>) (<i>myzhdé</i>)</p>	<p>Turski mütde - Dobra vest,muštuluk. Turqisht mütde - Lajm i mirë, zëdhënës.</p>
<p>nafta naftë, a f.</p>	<p>(<i>nàfta</i>) (<i>náftë</i>)</p>	<p>Latinski naphtha- Kamenovo ulje, sirovi petrolej (mrka, zejtinjava i lako zapaljiva tečnost, jaka mirisa i lakša od vode). Uljasta goriva tečnost, nastala u dubini zemlje od smeđe tečnih ugljovodoni-ka; od nafte se proizvodi više od sto različitih derivata. Latinisht naphtha - Vaj guri, vajguri i papërpunuar (i murrëm, i vajshëm dhe lehtë i ndezshëm, me aromë të fortë dhe më i lehtë se uji). Lëngu i karburantit i ndezshëm, i formuar në thellësitë e tokës nga një përzjerja e hidrokarbureve të lëngëta; më shumë se njëqind derivate të ndryshme prodhohen nga nafta.</p>
<p>nargila nargjile, ja f. Sh. E, ET Dijalekat: sishe, ja f.</p>	<p>(<i>nargila</i>) (<i>nargjilë</i> <i>shishé</i>)</p>	<p>Turski nargile- Istočnjačka lula kod koje duvanski dim pomoću duge gumene cveji prolazi kroz sud sa vodom, tako da pušaču dolazi u usta rashlađen dim. Turqisht nargjile - Një çibuk (llullë) lindor te i cili tymi i duhanit me anë të një tubi të gjatë të gomës kalon nëpër një enë me ujë kështu që në gojën e duhanpirësit arrin tymi i ftohur.</p>

Priča/ Tregimi

“Nargila” se za vreme vladavine Otomana proširila širom teritorija na kojima su vladali i njihovom okolinom. Nargila barovi na Kosovu odavno su pronašli svoje ljubitelje, a sve je više onih koji rado odlaze da iskuse čari aroma nargile i uživaju u orijentalnom ambijentu ovih barova. Čitav ritual, poznat kao pušenje nargile, mnogima je, osim što je ukusan i vrlo zabavan. Nargila ima dugu istoriju, a pušenje nargile dugo je deo kulture istočnih zemalja. Nargilu još nazivaju i „shisha“ po arapskom, a ova reč vodi poreklo iz turskog „şişe“ (flaša). S obzirom da nargila sa sobom nosi dozu orijenta, mistike i posebnog šarma, ne čudi činjenica da je voli lokalno stanovništvo Kosova, posebno mlađa populacija.

Gjatë sundimit otoman, **“nargjila”** u përhap në tërë territoret ku ata sundoninpor edhe më gjërë. Baret e nargjileve në Kosovë prej kohësh kanë gjetur adhuruesit e tyre, dhe gjithnjë e më shumë ka prej tyre që më shumë kënaqësi shkojnë ta përjetojnë magjinë e aromave të nargjileve dhe ta shijojnë ambientin oriental të këtyre bareve. I gjithë rituali, i njohur si pirja e nargjileve, për shumë njerëz, përveçse i shijshëm është dhe shumë argëtues. Nargjilja ka një histori të gjatë dhe pirja e nargjiles ka qenë prej kohësh pjesë e kulturës së vendeve lindore. Nargjilene quajjnë edhe “shisha”, në arabisht, dhe kjo fjalë e ka origjinën nga turqishtja “şişe” (shishe). Duke marrë parasysh që nargjilja sjell me vete një dozë të orientit, mistizmit dhe sharmit të veçantë, nuk është për t'u habitur fakti që banorët e Kosovës, veçanërisht të rinjtë, e duan atë.

<p>nektarina</p> <p>pjeshkë nektarinë, pjeshkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(nektarína)</p> <p>(pjéshkë nektarinë)</p>	<p>Latinski nectar - Vrsta ili mutacija breskve sa glatkom korom i obično žutim mesom.</p> <p>Latinisht nectar - Një lloj ose mutacion i pjeshkës me një lëkurë të lëmuar dhe zakonisht me mish të verdhë.</p>
<p>nervi</p> <p>nerv, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(nèrvi)</p> <p>(nerv)</p>	<p>Latinski nervus - Živci.</p> <p>Latinisht nervus - Nervat.</p> <p>Gjendja e përgjithshme e njeriut, sjellja, qëndrimi a ndjeshmëria që varen nga gjendja e acaruar e sistemit nervor.</p>
<p>notar</p> <p>noter, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(nòtār)</p> <p>(notér)</p>	<p>Latinski notarius - Prvobitno: brzopisac, onaj koji piše pomoću skraćenica ili znakova (notae), pisar.</p> <p>Latinisht notarius - Fillimisht: daktilografist, ai që përdor shkurtesa ose shenja (notae), një shkruer.</p>
<p>obor</p> <p>torishtë, a, f. Sh. A, AT vathë, a f. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> oborr, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(òbor)</p> <p>(torishtë vathë obórr)</p>	<p>Ruski obóra - Tor, ograđen prostor za stoku.</p> <p>Rusisht obóra - Torishtë, hapësirë e rrethuar për blegtori.</p>
<p>oklagija</p> <p>okllai, a, f. Sh. I, TË</p>	<p>(oklàgija)</p> <p>(okllagi pétës)</p>	<p>Turski oklağu- Drvena oblica za rasukivanje testa.</p> <p>Turqisht oklağu - Shkop prej druri për hollimin e brumit.</p>

petës, i m.
Sh. ËS, IT
tëhollës, i m.
Sh. ËS, IT

Ligjerimi bisedor:

tehlloese, ja
f. Sh. E, ET
okllagi, a f.
Sh. I, TË

tëhóllës
tëhollës
okllagi

Priça/ Tregimi

Jedan od turczizama koja se uselila u naše jezike, među pripadnicima svih zajednica na Kosovu, i potpuno zamenila naše izvorne reči jeste reč **“oklagija”**. Potiče od turske reči „oklagu” i „oklava” i najprostije rečeno označava drvenu kuhinjsku oblicu, cilindričnog oblika, koja služi za razvijanje testa. Postoje dva osnovna oblika oklagija – valjkasta i ona u obliku štapa. Bile one valjkastog oblika ili u obliku štapa jedno im je zajedničko- imaju široku primenu u domaćinstvima širom Kosova jer su neizostavna alatka prilikom spremanja svakog ukusnog hleba, peciva, bureka ili pite svake iskusne domaćice.

Një nga turqizmat që u hyri në gjuhët tona, në mesin e pjesëtarëve të të gjitha komuniteteve në Kosovë, dhe i zëvendësoi plotësisht fjalët tona burimoreëshhtë fjala **“oklagija”**. Ajo vjen nga fjala turke "oklagu" dhe "oklava", dhe në termat më të thjeshtë do të thotë një shkop të rrumbullakët kuzhine prej druri, në formë cilindrike, i cili shërben për hollimin e brumit. Ekzistojnë dy forma themelore të shkopinjve- cilindrike dhe në formë të shkopit. Qofshin ato cilindrike ose në formë shkopi, ato kanë një gjë të përbashkët - ato përdoren gjerësisht në familje në tërë Kosovën sepse ato janë një mjet i pashmangshëm në përgatitjen e çdo buke, ëmbëlsire, brumi ose byreku të shijshëm të çdo amviseje me përvojë.

organizam

(organizam)

Latinski organum- Živo biće, živ stvor; celina, sposobna za život ili za neki rad, sastavljena od većeg broja različitih delova (organa) od kojih svaki ima svoju posebnu funkciju, ali svi zajedno ipak služe održavanju te celine i stoje u uzajamnom odnosu kao sredstvo i svrha.

organizëm, i
m. Sh. A, AT

(organizëm)

Latinisht organum - Një qenie e gjallë, një krijesë e gjallë; një tërësi, e aftë për jetë ose ndonjë punë, e përbërë nga një numër i madh i pjesëve (organeve) të ndryshme, nga të cilët secili prej tyre e ka funksionin e vet të veçantë, por të gjithë së bashku shërbejnë për mirëmbajtjen e asaj tërësie dhe janë në marrëdhënie reciproke si mjeti dhe qëllimi.

orman

(òrmàn)

Latinski armarium- Deo nameštaja, ormar; komad nameštaja u uboliku uspravnog sanduka sa vratima;
Şuma (tur.)

1.dollap, i m.
Sh.ë, ët

(dolláp
ormán
pyll)

Latinisht armarium - 1. Pjesë e orendive, një dollap, një orendi në formën e një arke me dyer e vendosur në këmbë;
2. Pylli (tur.)

Ligjerimi bisedor:

orman, i m.
Sh. E, ET
Pyll, i m.
Sh. JE, JET

odžak

(òdžak)

Turski ocak - Dimnjak;
Kuća, loza, porodica;
Versko udruženje;
Janičarska trupa (tur.)

oxhak, u m.
Sh. KË, KËT
ose QE QET

(oxhák)

Turqisht ocak - 1. Oxhak; Shtëpi, druri familjar, prejardhja, familja;
2. Shoqatëfetare;
3.Trupë e jeniçerëve (tur.)

<p>paket</p> <p>paketë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>pàkèt</i>)</p> <p>(<i>pakétë</i>)</p>	<p>Nemački packet- Rukovet, svežanj; roba složena i uvijena u hartiju, kutija ili sanduče sa robom; pak.</p> <p>Gjermanisht packet - Tubë, pako (tufë); malli të grumbulluara (të radhitura) dhe të mbështjella në letër; kuti ose arkëz me mallra; pak.</p>
<p>palaçinka</p> <p>krepë, a f. Sh. A, AT</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> pallaqinkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>palaçínka</i>)</p> <p>(<i>krépë</i> <i>pallaqínkë</i>)</p>	<p>Nemački palatschinke- Vrsta jela od testa u kome je zavijen sir ili pekmez.</p> <p>Gjermanisht palatschinke - Një lloj ushqimi nga brumi në të cilën mbështillet djathi ose reçeli.</p>
<p>pantalone</p> <p>pantallona, t f.</p>	<p>(<i>pantalóne</i>)</p> <p>(<i>pantallóna</i>)</p>	<p>Francuski pantalon- Do stopala duge muške čakšire, koje su se pojavile za vreme Francuske revolucije čakšire uopšte.</p> <p>Frëngjisht pantalon - Çakçirë të gjata për meshkuj, deri te shputat, që u shfaqën gjate Revolucionit francez, në përgjithësi çakçirë.</p>
<p>papagaj</p> <p>papagall, i m. Sh. J, JTË</p>	<p>(<i>papàgaj/-</i> <i>papagàj</i>)</p> <p>(<i>papagáll</i>)</p>	<p>Nemački papagei- Poznata veoma mnogobrojna porodica većinom lepih šumskih ptica u Aziji, Africi i Americi. Šarena ili zelena ptica koja potiče iz tropskih krajeva, papiga.</p> <p>Gjermanisht papagei - Një familje e njohur dhe shumë e madhe e shpendëve kryesisht të bukur pyjorë në Azi, Afrikë dhe Amerikë.</p> <p>Një zog shumëngjyrësh ose i gjelbër që vjen nga vendet tropikale, papagalli.</p>
<p>papuçe</p> <p>papuçe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>pàpūčā</i>)</p> <p>(<i>papūçe</i>)</p>	<p>Turски pabuç - Laka obuča koja se nosi po kući.</p> <p>Turqisht pabuç - Këpucë të lehta të veshura nëpër shtëpi.</p>
<p>para</p> <p>para, ja f. Sh. A, TË lek, u m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>paré</i>)</p> <p>(<i>pará</i> <i>lek</i>)</p>	<p>Turски para - Novac.</p> <p>Turqisht para - Paratë.</p>
<p>parfem</p> <p>parfum, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>parfēm</i>)</p> <p>(<i>parfúm</i>)</p>	<p>Francuski parfum - Miris, mirisava vodica za osveženje i prijatan miris.</p> <p>Frëngjisht parfum - Aromë, ujë aromatik për freskim dhe një aromë të këndshme.</p>
<p>parket</p> <p>parket, i m, Sh. E, ET</p>	<p>(<i>parkèt</i>)</p> <p>(<i>parkét</i>)</p>	<p>Nemački parkett- Glatke daščice s užlebljenim rubom, služe za pokrivanje podova.</p> <p>Gjermanisht parkett - Dërrasa të lëmuara me një skaj me hulli, që shëbejnë për të mbuluar dyshemetë.</p>

<p>pasta</p> <p>pastë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(pàsta)</p> <p>(pàstë)</p>	<p>Italijanski pasta- Biljni ekstrakt zgusnut u žitku masu; testo, prerađevina od testa; Otisak starog brušenog kamenja u smesi od pečatnog voska, sumpora, gipsa ili stakla; Meso, sardine itd. isitnjeno u kašastu masu koja se maže na hleb.</p> <p>Italishst pasta - Ekstrakt bimor i dendësuar në një masë të lënghsme; brumë, produkt i brumit; Mbresë e gurit të vjetër të grihur në një përzierje dylli vulosës, sqfuri, gipsi ose qelqi; Mish, sardele, etj. të copëtuara në një masë të qulltëe cila lyhet në bukë.</p>
<p>pasulj</p> <p>fasule, ja f. sh. E, ET</p>	<p>(pàsulj)</p> <p>(fàsule gróshë)</p>	<p>Mađarski paszuly- Vrsta povrća.</p> <p>Lloj i perimeve.</p>
<p>patika</p> <p>atlete, t f. patikë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(pàtika)</p> <p>(atléte patikë)</p>	<p>Turski patik - Primerak lake letnje obuće.</p> <p>Turqisht patik - Një mostër e këpucëve të lehta verore.</p>
<p>pavlaka</p> <p>ajkë, a f</p>	<p>(pàvlaka)</p> <p>(ájkë)</p>	<p>Češki povlak -Vrsta mlečnog proizvoda.</p> <p>Çekisht povlak -Lloji i produktit të qumështit.</p>
<p>pazar</p> <p>pazar, i f. sh. E, ET</p>	<p>(pàzâr)</p> <p>(pazár)</p>	<p>Turski pazar- Sajam, vašar. Posao kupovine i prodaje, trgovanje; Mesto za trgovinu, trg, tržište, pijaca; Novac, zarada od prodate robe; Pazarni dan (tur.)</p> <p>Turqisht pazar - Panair. Biznesi i blerjes dhe i shitjes; tregtia: Vend për tregti, shesh, treg, pazar; Paratë, fitimet nga mallrat e shitura; Dita e pazarit (Tur.)</p>

Priča/ Tregimi

Iako postoje još od antičkih vremena, pijace i “pazari” su i danas mesta okupljanja, razgovora, razmene iskustava ali ponajviše druženja, posebno naših baka i deka, i sa jedne i sa druge strane lbra. Kod trgovaca koji izlažu svoju robu na pazarima i danas se može naći sve - od „igle do lokomotive” - od mobilnih telefona, TV uređaja, antikviteta, goblena, tapiserija, knjiga poznatih pisaca, ali i voća, povrća, mleka, mlečnih proizvoda, do cveća, ukrasnog i začinskog bilja. Kombinacija različitosti kod prodavaca i kupaca, od tezge do tezge, sa juga i severa, različiti jezici, sve to daje i danas jednu sliku koja se samo može osetiti šetnjom kroz pazare širom Kosova.

Megjithëse kanë ekzistuar që nga kohërat e lashta, tregjet dhe “pazaret” janë akoma vende të mbledhjeve, bisedimeve, shkëmbimeve të përvojave, por më së shumti të shoqërimit, veçanërisht të gjysheve dhe gjyshërve tanë, në të dy anët e lbrtit. Te tregtarët që i ekspozojnë mallrat e tyre në tregje, edhe sot mund të gjendet gjithçka – “nga gjilpëra deri te lokomotiva” - nga telefonat celularë, televizorët, antikuitetet, goblenët, tapiceritë, libra nga shkrimtarë të famshëm, por edhe pemë, perime, qumësht, produkte të bulmetit, e deri te lulet, bimët zbukuruese dhe erëzat. Kombinimi i dallimeve midis shitësve dhe blerësve, nga banaku në banak, nga jugu e veriu, gjuhëte ndryshme, e gjithë kjo edhe sot i jep një pamje që mund të ndihet vetëm duke ecur nëpër tregjet në mbarë Kosovë.

<p>pegla</p> <p>hekur, i m. Sh. A, AT</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> iti, a f. Sh. I, TË</p>	<p>(pêgla)</p> <p>(hekur iti)</p>	<p>Nemački bügel - Glaçalo za veš.</p> <p>Gjermanisht bügel = Hekur (hekurrrahëse)për roba.</p>
<p>pekmez</p> <p>pekmez, i m.</p>	<p>(pèkmez)</p> <p>(pekméz)</p>	<p>Turski begmâz- Gusto ukuvano slatko voçe, naroçito šljive, kajsije i šipci.</p> <p>Turqisht begmâz - Fruta të ëmbla të ziera dendur, veçanërisht kumbullat, kajsitë dhe shegët.</p>
<p>perika</p> <p>parukë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(pèrika)</p> <p>(parúkë)</p>	<p>Nemački perücke - Lažna, tuđa kosa, vlasulja, veštački napravljena kosa (koriste je najčešće glumci u pozorištu i na filmu, zatim žene koje nemaju bogatu kosu, pa i neki muškarcu radi lepšeg izgleda).</p> <p>Gjermanisht perücke - Flokë të rremë, parukat, flokët e bërë artificialisht (të përdorur më shpesh nga aktorët në teatër dhe në film, pastaj gratë që nuk kanë flokë të dendur, madje edhe disa burra për një pamje më të mirë.</p>
<p>pestil</p> <p>pestil, i m.</p>	<p>(pèstil)</p> <p>(pestíl)</p>	<p>Turski pestil - Vrsta paste napravljena drobljenjem voća poput grožđa, smokvi, dudova, šljiva, kajsija koja se dobija sušenjem u obliku filo testa izlaganjem na sunce.</p> <p>Turqisht pestil - Një lloj qulli (paste) e bërë duke shtypur pemë siç janë rrushi, fiqtë, manat, kumbullat, kajsitë, i cili fitohet duke u tharë në diell në formën e brumit krem.</p>
<p>pilav</p> <p>pilaf, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(pilāv)</p> <p>(piláf)</p>	<p>Turski pilāv - Orijentalno jelo od pirinča i mesa, ukusno jelo, spremljeno od pirinča i mesa sa začinima.</p> <p>Turqisht pilāv - Gjellë orientale me oriz dhe mish, gjellë e shijshme, e përgatitur nga orizi dhe mishi me erëza.</p>
<p>pita</p> <p>pite, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(pìta)</p> <p>(píte)</p>	<p>Turski pite- Jelo od naslaganih listova testa među koje se stavlja slatki ili slani nadev.</p> <p>Turqisht pite - Një gjellënga fletë brumi të radhitura e midis të cilave vendosen mbushje të ëmbla ose të kripura.</p>

Priča/ Tregimi

“Pita” je grčka reč, a označava vrstu jela koja se pravi od tanko razvučenog testa, tj kora i raznih nadeva. Istorija pite je duga, ali kako je ona došla do Kosova i naših naroda sa ovog podneblja? Svi istoričari hrane se slažu da su kore nastale u Turskoj. Turski nomadi su još u ranom srednjem veku voleli da jedu tanki hleb koji bi brzo bio pečen. Od tankog hleba do razvlačenja kora je bio mali korak. Razvlačenje kora se pojavilo se oko 1500. godine u Istanbulu, verovatno u sultanskim kuhinjama Topkapi palate, pa se širilo turskim osvajanjima. Pite mogu biti od kora, slagane ili savijane, otvorene, što znači da je nadev zapravo gornja kora. Mogu biti od umešenog testa sa maslacem, margarinom, sirom, od lisnatog testa, voćne, mesne, od povrća. Mogu se služiti kao predjela, glavna jela i dezerti. Kakve god one bile jedno je sigurno – omiljene su među stanovnicima Kosova.

“Pite” është një fjalë greke, dhe e shënon një lloj gjelle që është bërë nga brumi i holluar, gjegjësisht nga petët dhe mbushjete ndryshme ... Historia e pites është e gjatë, por si arriti ajo në Kosovë dhe popujt tanë nga këto troje? Të gjithë historianët e ushqimit bien dakord se koret e kanë origjinën në Turqi. Në Mesjetën e hershme, nomadët

turq pëlqenin të hanin bukë të hollë që do të piquej shpejt. Ishte një hap i vogël nga buka e hollë deri te shtrirja (hollimi) i petëve Shtrirja e petës u shfaq rreth vitit 1500 në Stamboll, sipas të gjitha gjasave në kuzhinat e sulltanit të Pallatit Topkapi, kështu që u përhap me pushtimet turke. Pitet mund të bëhen nga petë të radhitura ose të mbështjella, të hapura, që do të thotë se mbushja në të vërtetë është petja e sipërme. Ato mund të bëhen nga brumii gatuar me gjalpë, margarinë, djathë, brumi sfoliat (brumë petë-petë/ fletë-fletë), fruta, mish, perime. Ato mund të shërbehen si paragjellë, pjata kryesore dhe ëmbëlsira. Çfarëdo që të jenë, një gjë është e sigurt - ato janë të preferuarat në mesin e popullit të Kosovës.

<p>pivo</p> <p>birrë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: pivë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(pivo)</p> <p>(birrë pivë)</p>	<p>Ruski pivo- Alkoholno piće dobiveno nepotpunim vrenjem, od ječmenog slada u vodi, uz dodatak hmelja.</p> <p>Rusisht pivo - Pije alkooolike që fitohet (bëhet) nga fermentimi jo i plotë, nga malti në ujë, me shtimin e kërcit.</p>
--	-----------------------------------	--

Priča/ Tregimi

Istorija kaže da su pre pet hiljada godina ovaj napitak prvobitno proizvodiše žene u Mesopotamiji i Egiptu. I ostali narodi, uključujući naše pretke, prigrlili su ovaj ječmeni užitak. Zato ne čudi činjenica da je pred kraj 20. veka Pečko **pivo** bilo najcenjenije u čitavoj SFRJ, a njegova proizvodnja uspešno se realizuje već punih 50 godina. Ta posebnost Pečkog piva vezuje se za njegov nesvakidašnji ukus koji se pripisuje tajnim receptima, za koju velemajstori koji ga proizvode kažu da leži u prirodnoj fermentaciji. Nekada „Pečko pivo“ a danas „Peja“ proizvodilo je i po 280 hektolitara piva kako bi snabdela čitavu bivšu Jugoslaviju.

Zato, kada se u pozne letnje dane prošetate sokacima kosovskih mesta, a posebno ako vas put nanese u Peć, ako ste u društvu porodice ili prijatelja, ako vodite duge razgovore, sa velikim uživanjem – obavezno nazdravite kriglom Pečkog piva, nećete se pokajati.

Historia thotë se pesë mijë vjet më parë, kjo pije u prodhua fillimisht nga gratë në Mesopotami dhe Egjipt. Kombet e tjera, përfshirë paraardhësit tanë, e kanë përqaftuar këtë kënaqësi elbi. Prandaj nuk habit fakti që nga fundi i shekullit 20 -të, **birra** Peja ishte më e vlerësuar në tërë RSFJ-në, dhe prodhimi i saj është realizuar me sukses për plot 50 vjet. Kjo veçori e birrës Peja lidhet me shijen e saj të pazakontë, e cila i atribuohet recetave sekrete, për të cilat mjeshtrit që e prodhojnë thonë se qëndrojnë në fermentimin natyral. Në të kaluarën, "Pečko pivo", dhe sot "Birra Peja", prodhonte 280 hektolitra birrë në mënyrë që të furnizonte të gjithë ish -Jugosllavinë.

Prandaj, kur ecni nëpër rrugicat e vendeve të Kosovës në ditët e fundit të verës, dhe veçanërisht nëse rruga ju çon në Pejë, nëse jeni në shoqëri të familjes ose miqve, nëse keni biseda të gjata, me kënaqësi të madhe – domosdoshmërisht ngrini një dolli me krikëll birrë Peja, nuk do të pendoheni.

<p>plaža</p> <p>plazh, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(pláža)</p> <p>(plazh)</p>	<p>Francuski plage - 1. Peščana ili šljunkovita obala 2. Prostor uz more, reku ili jezero uređen za kupanje.</p> <p>Frëngjisht plage - 1. Breg me rërë ose guralecë (zhavorr) 2. Hapësira buzë detit, lumit ose liqenit e rregulluar për banjë (të larët).</p>
<p>pljeskavica</p> <p>qofte, ja f. Sh. E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor: pleskavicë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(pljèskavica)</p> <p>(qófte pleskavicë)</p>	<p>Engleski patty - Vrsta jela od mlevenog mesa.</p> <p>Anglisht patty - Një lloj gjellë me mish të bluar.</p>

<p>ploča</p> <p>pllakë, a f. sh. A, AT</p> <p>plloçë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(plòça)</p> <p>(pllakë plloçë rrásë)</p>	<p>Bugarski ploča - Pljosnat komad kamena ili metala.</p> <p>Bullgarisht i ploča - Një copë e sheshtë prej guri ose metali.</p>
<p>pod</p> <p>dysheme, ja f. E, TË patoz, i m. Sh. E, ET</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> pod, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(pòd)</p> <p>(dyshemé patóz pod)</p>	<p>Poljski pod- Donji deo prostorije, patos.</p> <p>Polonisht pod - Pjesa e poshtme e dhomës, patozi.</p>
<p>podrum</p> <p>bodrum, i, m. Sh. E, ET</p>	<p>(pòdrum)</p> <p>(bodrúm)</p>	<p>Grčki hypódromos - Prostorija ispod ravni prizemlja, delimično ili potpuno ukopana u tlo.</p> <p>Greqisht hypódromos - Dhoma nën katin përdhes, e futur pjesërisht ose plotësisht në dhe.</p>
<p>pogača</p> <p>pogaçe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(pògača)</p> <p>(pogáçe)</p>	<p>Ruski pogáč - Okrugao i pljosnat pšenični hleb.</p> <p>Rusisht pogáč - Bukë gruri e rumbullakët dhe e sheshtë.</p>

Priča/ Tregimi

“Pogača” je posebna vrsta hleba, među Srbima je i vrsta obrednog hleba, ispečenog na ognjištu u posudama od gline. Pogača i hlebovi koji se peku u crepuljama od gline, prema opštem tvrđenju degustatora hrane, slađi su nego oni pečeni u hlebnjoj ili nekoj drugoj peći. Za uspešnu pripremu i pečenje pogače i hleba u crepulji, osnovni preduslov je veliko iskustvo domaćice.

Svaka zemlja ima svoju verziju ove jednostavne namirnice. Jako dugo se kroz istoriju pomine hleb, kao izvor života, ali pored onih nutritivnih, hleb ima još jednu vrednost - duhovnu! Hleb se spominje u najstarijim dokumentima, u svakoj religiji, molitvama, receptima, savetima o zdravlju. Znamo da se za hleb vezuju pojmovi bogatstvo, zdravlje, mir, život, nada... I da se veruje da sve dok je hleba neće biti gladi.

“Pogačja” është një lloj i veçantë i bukës, në mesin e serbëve ekziston edhe një lloj buke rituale, e pjekur në vatër në enë nga argjila. Pogačja dhe bukët e pjekura në çerep, sipas pohimit të përgjithshëm të shijuesve të ushqimit, janë më të ëmbla se ato të pjekura në furrë buke ose ndonjë furrë tjetër. Për përgatitjen e suksesshme dhe pjekjen e pogaçes dhe bukës në një çerep, parakushti themelor është përvoja e madhe e një amvise.

Çfarëdo ngjyre të jetë lëkura jonë, pavarësisht nga përkatësia fetare apo kombëtare - një gjë është e sigurt, për të gjithë ne buka është një simbol i jetës dhe simbol i vetës sonë. Betohe mi në bukë, mallkojmë me të, është rregulli ynë, për shkak të saj ne largohemi dhe me të mbrohemi nga shantazhet dhe telashtet si strehë e fundit.

<p>pošta</p>	<p>(pòšta)</p>	<p>Italijanski posta - Poštanska organizacija, javna, najčešće državna ustanova za prenos pisama, paketa i osoba; fig. vest, glas.</p> <p>Počast.</p>
---------------------	----------------	---

<p>fasule, ja f. sh. E, ET groshë, a f. sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>póstë nder</i>)</p>	<p>Italisht posta - Organizatë postare, një institucion publik, zakonisht shtetëror për transferimin e letrave, paketave dhe personave; fig. lajm, zë. Nder.</p>
<p>poza</p> <p>pozë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>póza</i>)</p> <p>(<i>pózë</i>)</p>	<p>Francuski pose- Telesni stav, položaj, držanje; stav modela u kome ga radi slikar ili vajar; Neprirodno, izveštačeno držanje, neprirodan, izveštačen stav.</p> <p>Frëngjisht pose - Qëndrimi trupor; qëndrimi, qëndrimi; qëndrimi i modelit në të cilin punon piktori ose skulptori; Qëndrim i panatyrshëm, artificial, qëndrim i panatyrshëm, artificial.</p>
<p>prag</p> <p>prag, u m. Sh. GJE, GJET</p>	<p>(<i>pråg</i>)</p> <p>(<i>prag</i>)</p>	<p>Ruski poróg- Greda (od drveta, kamena ili metala) koja leži s donje strane vrata između dovratnika.</p> <p>Rusisht poróg - Tra (prej druri, guri ose metali) i shtrirë (i vendosur) në pjesën e poshtme të derës midis parvazit të derës.</p>
<p>prikolica</p> <p>rimorkio, ja f. Sh. O, T</p>	<p>(<i>prikolica</i>)</p> <p>(<i>rimórkio</i>)</p>	<p>Izvedenica pri+ ruski kolesó -Vozilo bez svoje pogonske snage, dodaje se vozilu s motorom; mora biti propisno označena.</p> <p>Ngashtojca pri + kolesó në rusisht -Një automjet pa fuqi të tij lëvizëse, i shtohet një automjeti me motor; duhet të shënohet siç duhet.</p>
<p>privezak</p> <p>varëse, ja f. Sh. E, ET mbajtëse për çelësa</p>	<p>(<i>prívezak</i>)</p> <p>(<i>várëse mbájtëse për çelësa</i>)</p>	<p>Izvedenica pri + ruski vjazát- Privezak je viseći deo nakita, uobičajeno zakačen pomoću male karike za lanac.</p> <p>Nga shtojca pri + vjazát në rusisht - Varësja është një bizhuteri e varur, zakonisht e mbërthyer me një hallkë të vogël zinxhiri.</p>
<p>prozor</p> <p>dritare, ja f. Sh. E, ET penxhere, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>prózor</i>)</p> <p>(<i>dritáre penxhér</i>)</p>	<p>Izvedenica pro+ ruski zret - Otvor za osvetljavanje prostorije.</p> <p>Nga shtojca pro + zret nërusisht - Hapjepër ndiçim të dhomës.</p>
<p>puder</p> <p>puđer, ra f. Sh. RA, RAT</p>	<p>(<i>púder</i>)</p> <p>(<i>púđer</i>)</p>	<p>Francuski poudre- Sredstvo u kozmetici, brašnjavo belilo za lice; prašak, lek u prahu; pesak za posipanje.</p> <p>Frëngjisht poudre - Mjet kozmetik, zbardhues i i miellte i fytyrës; pluhur, ilaç pluhur; rërë për të lyerit (të spërkaturit, të hedhurit).</p>
<p>puška</p> <p>pushkë, a f. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>púška</i>)</p> <p>(<i>púshkë</i>)</p>	<p>Nemački bühse - Vatreño vojničko ili lovačko oružje s jednom ili dve cevi.</p> <p>Gjermanisht bühse - Armë zjarri ushtarake ose armë zjarri gjahu me një ose dy tytë.</p>
<p>çarşaf</p> <p>çarçaf, i f. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>čárşaf</i>)</p> <p>(<i>çarçáf</i>)</p>	<p>Turski çarsaf - Plahta.</p> <p>Turqisht çarsaf - Mbulojë.</p>

<p>ćebe</p> <p>batanije, a f. Sh. E, ET</p> <p>Ligjerimi bisedor:</p> <p>plaf, i m. Sh. È, ÈT</p> <p>qebe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>čèbe</i>)</p> <p>(<i>batanije plaf qébe</i>)</p>	<p>Turski kebe - Pokrivač bez postave za svaku priliku, u domaćoj izradi od vune; deka.</p>
<p>čekić</p> <p>čekić, i m. Sh. È, ÈT</p> <p>çekan, i, m. Sh. È, ÈT</p> <p>maj, i m. Sh. A, AT</p> <p>tokmak, u m. Sh. È, ÈT</p>	<p>(<i>čèkić</i>)</p> <p>(<i>čekić çekán maj tokmák</i>)</p>	<p>Turski čekić- Ručno oruđe s (najčešće) drvenim drškom i posebno oblikovanim vršnim delom za zabijanje šrafova i slično.</p> <p>Turqisht čekić - Përdorëse me (zakonisht) një dorezë druri dhe një majë të formës së veçantë për t[ngulur gozhda, vids dhe të ngjashme.</p>
<p>ćeramida</p> <p>tjegull, a f. Sh. A, AT</p> <p>qeramidhe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>ćeramída</i>)</p> <p>(<i>tjégull qeramídhe</i>)</p>	<p>Turski ćeremid - Krovni crep.</p> <p>Turqisht ćeremid - Tjegull.</p>
<p>ćesma</p> <p>krua, oi m. Sh. kroje, krojet</p> <p>çezmë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>ćesma</i>)</p> <p>(<i>krúa krói çezmë</i>)</p>	<p>Turski çeşme- Ograđen i ozidan izvor uređen tako da voda u mlazu slobodno pada (pa se hvata za piće i upotrebu);izvor; vrelo;slavina.</p> <p>Turqisht çeşme - Burim i rrethuar me muri rregulluar në mënyrë që uji në curril të bjerë lirshëm (kështu që të kapet për pije dhe përdorim), burim, rubinet.</p>
<p>četka</p> <p>brushë, a f. Sh. A, AT</p> <p>furçë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>čètká</i>)</p> <p>(<i>brúshë fúrcë</i>)</p>	<p>Ruski ščetína - Alatka čistača obuće. Alatka za nanošenje boje, farbe. Alatka za čišćenje odeće.</p> <p>Rusisht ščetína - Mjet për pastrimin e këpucëve. Mjet për aplikimin e bojës, ngjyrës. Mjet për pastrimin e rrobave.</p>
<p>ćilim</p> <p>qilim, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>ćilim</i>)</p> <p>(<i>qilím</i>)</p>	<p>Turski kilim- Zastirač, šarenica, za podove i zidove, sag, tepih; vrsta kecelje.</p> <p>Turqisht kilim - Mbulesë, iris, për dysheme dhe mure, qilim, qilim; një lloj përparëse.</p>

Priča/ Tregimi

Ručno tkani **"čilimi"**, ma gde da su nastali, bilo da su ih pravili majstori ili majstorice, uvek imaju u svoje niti utkanu priču, koja se generacijama prenosila sa kolena na koleno. Ovaj specifičan zanat, oslikavao je tkačko umeće gde se koristila virtuozna kombinacija boja i raznovrsnih tehnika, jednom rečju- čilimi su bili i ostali simbol minolog vremena. Iz Persije, današnjeg Irana, posredstvom Turaka tkanje na čilimu se i na ovim našim zajedničkim prostorima izuzetno razvilo. Naziva poteklog od jednostavne turske reči „kilim“ u domovima je igrao ulogu podne prostirke i toplog pokrivača u hladnim zimskim mesecima, bio je veran pratilac nameštaja i enterijerskog uređenja. Poznati su prizrenski čilimi i radnje koje svaki turista obilazi diveći se divnim ornamentima idan danas. Za razliku od drugih vrsti čilima, kosovski stil veza karakterišu brojni arhaični elementi. Ističu se mediteranske komponente, dok su boje koje preovlađuju crna, tamno braon, crvena, ljubičasta i žuta. Iako se danas, sa pojavom masovne industrijske proizvodnje tepiha, čilimi koriste znatno ređe, jedno je sigurno – čilimi jesu pravo malo blago Kosova koje ima dušu.

"Qilimat" e endur me dorë, kudo që janë krijuar, qofshin ato të bëra nga mjeshtërit apo gratë zeytare, gjithmonë kanë një histori të endur në fjet e tyre, e cila është përcjellë brez pas brezi me gjenerata të tëra. Ky zanat specifik përshkruante aftësitë e endjes ku ishte përdorur një kombinim virtuozi i ngjyrave dhe teknikave të ndryshme, me një fjalë - qilimat ishin dhe mbeten një simbol i së kaluarës. Nga Persia, Irani i sotëm, me ndërmjetësimin e turqve, endja e qilimave është zhvilluar jashtëzakonisht edhe në këto hapësira tona të përbashkëta. Emri, i cili ka origjinën nga fjala e thjeshtë turke "kilim", nëpër shtëpi luajti rolin e një shtrojë dysHEMEJE dhe të një batani-je të ngrohtë në muajt e ftohtë të dimrit, dhe ishte një shoqërues besnik i mobileve dhe i dekorimit të brendshëm. Qilimat dhe dyqanet e Prizrenit janë të famshme dhe çdo turist i viziton duke u mahnitur me stolitë e bukura edhe në ditët e sotme. Përndryshe nga llojet e tjera të qilimave, stili i endjes në Kosovë karakterizohet nga elemente të shumta arkaikë. Dallohen komponentët mesdhetarë, ndërsa ngjyrat mbizotëruese janë e zeza, kaffja e errët, vjollce dhe e verdha. Edhe pse sot, me shfaqjen e prodhimit masiv industrial të qilimave, qilimat përdoren shumë më rrallë, një gjë është e sigurt - qilimat janë një thesar i vërtetë i vogël i Kosovës që ka shpirt.

çizme	(<i>çizme</i>)	Turksi çizme - 1. Obuća koja seže do kolena ili preko kolena 2. gruba vojnička sila, vojna vlast.
çizme, ja f. Sh. E, ET	(<i>çizme</i>)	Turqisht çizme - 1. Të mbathurat që arrijnë deri në gju ose mbi gju 2. forcë brutale ushtarake, autoritet ushtarak.
çarapa	(<i>çarapa</i>)	Turksi çorap - Odevni predmet za stopala.
çorap, i m Sh. E, ET	(<i>çoráp</i>)	Turqisht çorap - Veshje për këmbë.
çorba	(<i>çórba</i>)	Turksi çorba- Tečno jelo.
çorbë, a f.	(<i>çórbë</i>)	Turqisht çorba - Ushqim i lëngët.
çor / çorav	(<i>çòrav</i>)	Turksi kor - 1. Onaj koji je slep na jedno oko. 2. Onaj koji loše vidi.
qorr, i m. Sh. A, AT	(<i>qorr</i>)	Turqisht kor - 1. Ai që është i verbër në njërin sy. 2. Ai që sheh dobët.
çorsokak	(<i>çórsókák</i>)	Izvedenica od turskog kor + turskog sokak -Slepa ulica.
qorrsokak, u, m. Sh. KË, KËT	(<i>qorrsókák</i>)	Shtojcë nga kor në turqisht + sokak në turqisht - Një rrugë që nuk ka rrugëdalje. Rrugë qorre.

<p>raft</p> <p>gomone, ja f. sh. E, ET barkë, a f. sh. A, AT varkë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(<i>ràft</i>)</p> <p>(<i>gomóne bàrkë vàrkë</i>)</p>	<p>Engleski rafting- Sport gumeni (pneumatski) çamac za splavarenje na rečnim brzacima.</p>
<p>rakija</p> <p>raki, a f.</p>	<p>(<i>ràkija</i>)</p> <p>(<i>rakí</i>)</p>	<p>Turskiraki - Žestoko alkoholno piće.</p> <p>Turqisht raki - Pijë e fortë alkoolike.</p>
<p>ram</p> <p>Kornizë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>rám</i>)</p> <p>(<i>kornizë</i>)</p>	<p>Nemački rahm- Okvir na slici.</p> <p>Gjermanisht rahm- Kornizë fotografish.</p>
<p>rampa</p> <p>laurë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: rampë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(<i>rámpa</i>)</p> <p>(<i>laúré rámpë</i>)</p>	<p>Nemački rampe - Nagib krovnih direka; blago nagnut prilaz, pristup (nasipu, bedemu), pristupnica; naslon, ograda; deo stepenica koji sačinjava krivinu, odmorište; red svetiljki (sijalica) ispred pozornice koji osvetljava pozornicu; pregrada koja te sijalice zaklanja od gledališta; gvozdena, betonska ili drvena preprečnica kod trošarinskih stanica ili prelaza preko železničke pruge, koja se diže ili spušta radi otvaranja ili zatvaranja prelaza.</p> <p>Gjermanisht rampe - Pjerrësina e shtyllave (trarëve) të çatisë; qasje pak e pjerrët, qasje në (pendë, beden), rrugë hyrëse; mbështetëse, rrethojë; pjesa e shkallëve që e përbën kurbën, pushimore; një rresht llambash (poçesh) para skenës që e ndriçojnë skenën; një raft që ifsheh ato llamba nga publiku; një barrierë hekuri, betoni ose druri në stacionet e oktrovës ose kalimet mbi një hekurudhë, e cila ngrihet ose ulet për të hapur ose mbyllur vendkalimin.</p>
<p>regal</p> <p>raft, i m. Sh. E, ET lëpizë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>Règāl</i>)</p> <p>(<i>raft lëpizë</i>)</p>	<p>Nemački regal - Polica za knjige, robu i dr; tip. orman gde stoje sanduci.</p> <p>Gjermanisht regal - Raft për libra, mallra, etj; lloji i një dollapi ku qëndrojnë arkat.</p>
<p>renda</p> <p>rende, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>rènda</i>)</p> <p>(<i>rénde</i>)</p>	<p>Turski rende - 1. Kuhinjsko pomagalo za struganje sira, šargarepe, kupusa, jabuka itd., ribež, trenica, renda 2. drvodjeljski alat za struganje; strugača, strugalica.</p> <p>Turqisht rende - 1. Vegël kuzhine për zdrukthjen e djathit, karotave, lakrës, mollave etj., Të grira, të copëtuara, rende 2. vegla zdrukthtarie për zdrukthje. Strug.</p>
<p>ritam</p> <p>ritëm, i m. Sh. ME, MET</p>	<p>(<i>ritam</i>)</p> <p>(<i>ritëm</i>)</p>	<p>Latinski rhythmus -Pravilno, naizmeniçno dizanje i spuštanje (teza) glasa, naizmeniçna upotreba naglašenih i nenaglašenih (dugih i kratkih) slogova u rečima i rečenicama pesničkog stila;ravnomerno, odmereno kretanje.</p> <p>Latinisht rhythmus - Ngritja dhe ulja (teza) me rregull e zërit, përdorimi alternativ i rrokjeve të theksuara dhe të patheksuara (të gjata dhe të shkurt-ra) në fjalë dhe fjali të stilit poetik, lëvizje e barabartë dhe e matur.</p>

robot	(<i>ròbót</i>)	Češki robot - Mehanički čovek, automat, po spoljašnjem izgledu sličan čoveku, koji podražava čovekove pokrete i može da zameni čoveka u obavljanju izvesnih čisto mehaničkih poslova.
robot, i m. Sh. Ē, ĒT	(<i>robót</i>)	Çekisht robo - Një njeri mekanik, një automat, me dukje të jashtme i ngjashëm me një njeri, i cili i imiton lëvizjet e njeriut dhe mund të zëvendësojë njeriun në kryerjen e disa detyrave thjesht mekanike.

Priča/ Tregimi

*Bogatstvo jezika i reči je veoma bitno, a toga smo i sami svesni. Naši jezici su jedni od onih sa najviše izraza i sinonima, i pored toga, verovali ili ne, vrlo često smo koristili i strane izraze za označavanje pojedinih pojmova te su one tako ušle u stalnu upotrebu, postale deo našeg svakodnevnog govora i dobile čak i naziv u našim jezicima. Jedna od tih reči je i **"robot"**. Izraz „robot” prvi put se pominjala u drami čehoslovačkog pisca Karela Čapeka „R.U.R”, a za ovaj termin zaslužan je ponajviše njegov brat Josef Čapek. Iako je izvorno nastala na čehoslovačkom jeziku, ona se vrlo brzo proširila na ceo svet, pa je vremenom postala i izraz koji je koristi u svakodnevnom govoru i kod nas, na prostoru Kosova. Robot je u stvari elektro-mehanička jedinica koja je u stanju da po nekom program ili pod kontrolom čoveka izvodi određene zadatke. Roboti se obično koriste za izvođenje zadataka koji su opasni, teški ili naporni za ljude.*

*Pasuria e gjuhës dhe fjalëve është shumë e rëndësishme, dhe ne edhe vet jemi të vetëdijshëm për këtë. Gjuhët tona janë një nga ato me më së shumti shprehje dhe sinonime, dhe përveç kësaj, besoni apo jo, ne shpesh përdorim shprehje të huaja për të shënuar nocione të caktuara, kështu që ato hynë në përdorim të përhershëm, u bënë pjesë e të folurit tonë të përditshëm dhe madje morën një emër në gjuhët tona. Një nga ato fjalë është "robot". Shprehja **"robot"** u përmend për herë të parë në një dramë të shkrimtarit çekoslovak Karel Čapekut, "R.U.R", e për këtë term është kryesisht përgjegjës vëllai i tij Josef Čapeku. Edhe pse fillimisht ishte krijuar në gjuhën çekosllloake, ajo u përhap shpejt në të gjithë botën, dhe me kalimin e kohës u bë një shprehje që përdoret në të folurit e përditshëm edhe te ne, në hapësirat e Kosovës. Një robot është në fakt një njësi elektro-mekanike që është në gjendje të kryejë detyra të caktuara sipas një programi ose nën kontrollin e njeriut. Robotët zakonisht përdoren për të kryer detyra që janë të rrezikshme, të vështira ose të lodhshme për njerëzit.*

roletna	(<i>Rolètna</i>)	Nemački rollo- Prozorska zavesa sa mehanizmom, zaštitnik, spoljna zavesa za prozore.
roletë, a f. Sh. A, AT	(<i>rolétë</i>)	Gjermanisht rolo - Perde dritarësh me mekanizëm, mbrojtës, perde e jashtme për dritare.
roman	(<i>román</i>)	Francuski roman- Prozno književno delo u kojem se prikazuju složeni procesi života.
roman, i m. Sh. E, ET	(<i>román</i>)	Frëngjisht roman - Një vepër letrare prozë në të cilën paraqiten procese komplekse të jetës.
rospija	(<i>Ròspija</i>)	Turski orospu- Svadljiva, jezičava žena, zla žena, bludnica, drolja, prostitutka.
rospi, a f. Sh. I, TË	(<i>rospi</i>)	Turqisht orospu - Një grua grindavece, llafazane (gojëleshuar), një grua e keqe, lavire, një zuskë, një prostitutë.
roze	(<i>Róze</i>)	Francuski rose - Nijansa ružičaste boje.
rozë, a f. e pembe, ja f.	(<i>rózë e pémbe</i>)	Frëngjisht rose - Një nuancë rozë.

rizik rrezik, u m. Sh. QE, QET	(<i>rizik</i>) (<i>rrezik</i>)	Italijanski risco - Opasnost, izlaganje opasnosti, smeo podvig; posao ili ulog skopčan sa opasnošću da propadne; osiguranje; osigurana roba, osiguran predmet. Italisht risco - Rrezik, ekspozim ndaj rrezikut, vepër e guximshme; një biznes ose investim i lidhur me rrezikun e dështimit; sigurim; mallrate siguruara, s end i siguruar.
saksija saksi, a f. Sh. I, TË	(<i>sàksija</i>) (<i>saksi</i>)	Turski saksı- Posuda za cveće, vaza, zemljani lonac u kojem se gaji cveće; Mangala, crepulja pod kojom se na ognjištu hleb peče. Turqisht saksi - Enë për lule, vazo, vazoja prej balte në të cilën rriten lulet; Stërpujë, çerep nën të cilën piqet buka në vatër.
sala sallë, a f. Sh. A, AT	(<i>sála</i>) (<i>sállë</i>)	Nemački saal - Velika svečana dvornica (ili dvorana) za prijeme, igranke, koncerte i sl. Gjermanisht saal - Oborr i madh ceremonial (ose sallë) për pritje, vallëzime, koncerte, etj.
seno sanë, a f.	(<i>sèno</i>) (<i>sánë</i>)	Latinski seno - Sasušena trava, služi kao stočna hrana. Latinisht seno - Bari i tharë, shërben si ushqim për bagëtitë.
sandale sandale, a f. Sh. E, ET	(<i>sandále</i>) (<i>sandále</i>)	Grčki sandalon- Veoma lake muške i ženske letnje cipele sa izbušenom gornjom kožom. Greqisht sandalon - Këpucë verore shumë të lehta për burra dhe gra me lëkurë të sipërme të shpuar.

Priça/ Tregimi

Reç "**sandale**" je reč čije izvorno značenje možemo naći u mnogim jezicima – u Grčkoj od grčke reči „sandalon“ u latinskom od reči „sandalium“ i u neizostavno turskom od reči „sandal“. Koristile su se još u drevnoj Mesopotamiji, Egiptu, Rimu i starim američkim civilizacijama, a kod meksičkih starosedeoca one još uvek predstavljaju svakodnevnu obuću. U ranijoj istoriji su sandale uglavnom nosili ugledni ljudi, poput pape i njegovih đakona a sandale su tada nosile naziv „kampagus“. U devetom veku se tek beleži prva upotreba reči „sandalija“, koja se održala do danas, i preko brojnih jezika ušla u upotrebu I kod nas, na teritoriji Kosova.

Fjala "**sandale**" është një fjalë kuptimi burimor i së cilës mund të gjendet në shumë gjuhë- në Greqi nga fjala greke "sandalon", në latinisht nga fjala "sandalium" dhe në mënyrë të pashmangshme në turqisht nga fjala "sandal". Ato u përdorën në Mesopotaminë, Egjiptin, Romën e lashtë, dhe qytetërimet e moçme amerikane, dhe te vendasit meksikanë ato ende i përfaqësojnë këpucët e përditshme. Në historinë e më hershme, sandalet ishin veshur kryesisht nga njerëzite respektuar, të tillë si Papa dhe xhakuët (dhjakët) e tij, dhe sandalet atëherë quheshin "kampagus". Në shekullin e nëntë, u regjistrua përdorimi i parë i fjalës "sandale", e cila ka mbijetuar deri më sot, dhe përmes gjuhëve të shumta hyri në përdorim te ne në Kosovë.

sapun sapun, i m. Sh. Ë, ËT	(<i>Sàpūn</i>) (<i>sapūn</i>)	Latinski sapo - Sredstvo za pranje ruku. Latinisht sapo - Mjet për larje të duarve.
sarma sarma, ja f. Sh. A, TË japarak, u m. Sh. Ë, ËT	(<i>sàrma</i>) (<i>sarmá</i> <i>japrák</i>)	Turski sarma - Jelo od mlevenog mesa i pirinča uvijenih u listove kupusa. Turqisht sarma - Një gjellë me mish të bluar dhe oriz të mbështjellë me gjethe lakre.

Priča/ Tregimi

U bar deset zemalja ona je tradicionalno jelo, a nastala je pre oko 8.000 godina. Tokom istorije se menjala, a danas nijedno slavje našeg lokalnog stanovništva ne može zamisliti bez nje na trpezi. Neki je nazivaju ZAMOTANA DOLMA a neki **"SARMA"**, a ono što joj je zajedničko jeste da je ona hrana za savršeni hedonizam, autentična predstavnik našeg zajedničkog nasleđa, omiljeni zimski specijalitet među našim stanovnicima.

Dolma ili sarma je jelo od umotanog lista vinogov, kupusa ili zelja, blitve, nadevenog nadevom od pirinča, mesa i povrća sa začimima. Tradicionalno se danas sprema u Srbiji, Grčkoj, Turskoj, Albaniji ali i na Kosovu, tačnije rečeno u svim zemljama Srednjeg istoka i Balkana.

Në të paktën dhjetë vende, ajo është gjellë tradicionale dhe është krijuar rreth 8,000 vjet më parë. Ajo ka ndryshuar gjatë historisë, dhe sot asnjë festë e banorëve në trevat tona nuk mund të imagjinohet pa të në tryezë. Disa e quajnë DOLLMAe disa **"SARMA"**, dhe e përbashkëta e tyre është se është ushqim për një hedonizëm të përsosur, përfaqësuese autentike trashëgimisë sonë të përbashkët, specialitet i preferuar dimëror për kosovarët.

Dollma ose sarma është një pjatë e bërë nga gjethe të mbështjella të rrushit (hardhie), lëpjetës, e mbushur me mbushje të përbërë nga orizi, mishi dhe perimet me erëza. Tradicionalisht sot përgatitet në Serbi, Greqi, Turqi, Shqipëri, por edhe në Kosovë, më saktësisht në të gjitha vendet e Lindjes së Mesme dhe Ballkanit.

<p>sekretar</p> <p>sekretar, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>sekretār</i>)</p> <p>(<i>sekretār</i>)</p>	<p>Latinski secretarius - Pisar; tajnik, delovođa; onaj koji vodi zapisnik (sednice, skupštine). Odgovorni rukovodilac neke ustanove ili političke partije.</p> <p>Latinisht secretarius - Shkrues; sekretar, kryepunëtor; ai që mban proces-verbal (seanca të , Kuvendit). Udhëheqësi përgjegjës i një institucioni ose partie politike.</p>
<p>seljak</p> <p>fshatar, i m. Sh. Ë, ËT</p> <p>Ligjerimi bisedor: selak, u m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>sèljāk</i>)</p> <p>(<i>fshatār katundār selāk</i>)</p>	<p>Izvedenica od ruskog seló - Stanovnik sela.</p> <p>I prejardhur nga seló në rusisht - Një banor i fshatit.</p>
<p>senka</p> <p>hije, a f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>Sénka</i>)</p> <p>(<i>híje</i>)</p>	<p>Značenje izvedeno preko sinonima, ruski xólod - Hlad, sena, hladovina.</p> <p>Kuptimi i nxjerrun nga sinonimi përxólod në rusisht - Hije, hijesinë, vend me hije.</p>
<p>sunder</p> <p>sfungjer, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>sùnder</i>)</p> <p>(<i>sfungjér</i>)</p>	<p>Turski sünger- Spongija, najprostija višecelijska životinja. Spuzva za pranje posuđa.</p> <p>Turqisht sünger - Sfungjer, kafsha më e thjeshtë shumëqelizore. Sfungjeri për larjen e enëve.</p>
<p>šargarepa</p> <p>karrotë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>Šargarépa</i>)</p> <p>(<i>karrótë</i>)</p>	<p>Latinski daucus carota- Mrkva, povrće poznato u celom sveto, jestivo i kuvano i presno.</p> <p>Latinisht daucus carota - Karrotë, perime e njohur në të gjithë botën, që hahet edhe egatuar dhe e freskët.</p>
<p>šank</p>	<p>(<i>Šänk</i>)</p>	<p>Nemački schank - Deo gostionice ili krčme gde se toči piće, kelneraj.</p>

<p>banak, u m. Sh. Ë, ËT <i>Ligjerimi bisedor:</i> shank, u m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>banák</i> <i>shánk</i>)</p>	<p>Gjermanisht schank - Pjesë e një bujtine ose taverne ku shërbehen pije, kamerier.</p>
<p>šećer sheqer, i m.</p>	<p>(<i>Šèćer</i>) (<i>sheqér</i>)</p>	<p>Turksi šeker- Kristalizirani organik hemijski spoj iz skupine ugljenih hidrata izgrađen od po jednog molekula glukoze i fruktoze, slatkog ukusa, rastvorljiv u vodi, čest sastojak biljaka i važan element hrane.</p> <p>Turqisht šeker - Përbërje kimike organikee kristalizuar nga grupi i karbohidrateve i ndërtuar nga një molekulë glukoze dhe fruktoze, me shije e ëmbël, e tretshme në ujë, përbërës i zakonshëm i bimëve dhe element i rëndësishëm i ushqimit.</p>
<p>šerbet sherbet, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>Šèrbet</i>) (<i>sherbét</i>)</p>	<p>Turksi šerbet- Popularno bezalkoholno piće u Zapadnoj i Južnoj Aziji pripremljeno najčešće od voća ili latica cveća.</p> <p>Turqisht šerbet - Pije e njohur jo-alkoolike në Azinë Perëndimore dhe Jugore, e përgatitur zakonisht nga frutat ose petalet e luleve.</p>
<p>šešir borsalinë, a f. Sh. A, AT kapelë, a f. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> sheshir, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>Šèšir</i>) (<i>kapél</i> <i>borsalínë</i> <i>sheshír</i>)</p>	<p>Češki klobouk - Deo odeće koji pokriva glavu, različitih oblika i izrađen od različitih materijala (pusta, slame i sl.), sa užim ili širim obodom u donjem delu.</p> <p>Çekisht klobouk - Pjesë e rrobave që e mbulon kokën, në formave të ndryshme dhe e bërë nga materiale të ndryshme (plisi, kashta, etj.), me një skajetë ngushtë ose të gjerë në pjesën e poshtme.</p>
<p>šiške balluke, ja f. Sh. E, ET <i>Ligjerimi bisedor:</i> shishkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>Šiške</i>) (<i>ballúkë</i> <i>shishkë</i>)</p>	<p>Ruski šišát- Uvojci kose koji se šišaju i oblikuju tako da ukrašavaju čelo.</p> <p>Rusisht šišát - Kaçurrela flokësh që priten dhe formësohen për ta dekoruar ballin.</p>
<p>škola shkollë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>Škòla</i>) (<i>shkóllë</i>)</p>	<p>Italijski scola- Obrazovna ustanova.</p> <p>Italisht scola - Institucion arsimor.</p>
<p>šmeker bandill, i m. Sh. Ë, ËT <i>Ligjerimi bisedor:</i> shmeker, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>Šmèker</i>) (<i>bandíll</i> <i>shmekér</i>)</p>	<p>Nemački schmecker - Zavodljiva osoba koja je zgodna ili slatka.</p> <p>Gjermanisht schmecker - Një person joshës që është i pashëm ose i lezetshëm.</p>

<p>žmigavac</p> <p>indikator, i m. Sh. Ē, ĒT</p> <p>migavc, i m. Sh. A, AT</p>	<p><i>(žmīgavac)</i></p> <p><i>(indikator migávc)</i></p>	<p>Slovenački žmige - Vinker, pokazivač smera na automobilima.</p> <p>Slovenisht žmige - Treguesi i drejtimit në makina.</p>
<p>šminka</p> <p>grim, i . m makijazh, i m. Sh. E, ET</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> shminkë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(šmínka)</i></p> <p><i>(grim makijázsh shmínkë)</i></p>	<p>Nemački schminke - Sredstvo za privremeno ulepšavanje boje i izraza lica, belilo, rumenilo, frkalo.</p> <p>Gjermanisht schminke - Mjet për zbukurim të përkohshëm të ngjyrës dhe shprehjessë fytyrës, zbardhues, buzëkuq, zbardhues.</p>
<p>šnala</p> <p>kapëse, ja f. Sh. E, ET</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> shnollë, a f. Sh. A, AT</p>	<p><i>(šnála)</i></p> <p><i>(kapëse shnóllë)</i></p>	<p>Nemački schnalle- Kopça, predica, ukosnica.</p> <p>Gjermanisht schnalle - Mbërthim, fije, fije floku.</p>
<p>šolja</p> <p>1. filxhan, i m. Sh. Ē, ĒT</p>	<p><i>(šólja)</i></p> <p><i>(filxhan)</i></p>	<p>Nemački schale- Šalica, manja keramička posuda.</p> <p>Gjermanisht schale - Një filxhan, një enë e vogël qeramike.</p>
<p>šorc</p> <p>pantallona të shkurtra shorce, et f.</p>	<p><i>(šòrc)</i></p> <p><i>(pantallóna të shkurtëra shórcë)</i></p>	<p>Engleski shorts - Sportske gaćice.</p> <p>Anglisht shorts - Pantallona të shkurtra sportive.</p>
<p>špajz</p> <p>bimsë, a f. Sh. A, AT</p> <p>qilar, i m. Sh. Ē, ĒT</p> <p>depo, ja f. Sh. O, T</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> shpajz, i m. Sh. E, ET</p>	<p><i>(špájz)</i></p> <p><i>(bímsë qilár depó shpájz)</i></p>	<p>Znaçenje izvedeno preko sinonima, ruski stav - Ostava, mesto za ostavljanje jela.</p> <p>Kuptimi i nxjerrë nga sinonimi, stav në rusisht - Qilar, një vend për të lënë ushqimin.</p>
<p>šporet</p>	<p><i>(špòret)</i></p>	<p>Nemački sparherd - Štednjak.</p>

<p>sobë, a f. sh, A, AT Ligjerimi bisedor: shporet, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>sóbë</i> <i>shporét</i>)</p>	<p>Gjermanisht sparherd-Sobë.</p>
<p>šraf vidë, a f. Sh. A, AT vidhë, a f. Sh. A, AT Ligjerimi bisedor: shraf, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>šrǎf</i>) (<i>vidë</i> <i>vidhë</i> <i>shráf</i>)</p>	<p>Nemački schraube - Zavrtnj; navrtnj. VIDHË Gjermanisht schraube - Vida.</p>
<p>štala stallë, a f. Sh. A AT</p>	<p>(<i>štála</i>) (<i>stállë</i>)</p>	<p>Nemački stall - Staja za goveda i konje, prostorija za stoku, staja. Gjermanisht stall - Stall për lopë dhe kuajt, vend për bagëti, stallë.</p>
<p>šrafçiger kaçavidë, a f. Sh. A, AT Ligjerimi bisedor: shrafçiger</p>	<p>(<i>šrafçiger</i>) (<i>kaçavidë</i> <i>shrafçiger</i>)</p>	<p>Nemački schraubzieher - Orudë za zavrtnanje i odvrtnanje; odvijač, odvrtlač. Gjermanisht chraubzieher - Mjet për vidhosje dhe zhvidhosje; kaçavidë.</p>
<p>štikla takë, a f. Sh. A AT Ligjerimi bisedor: shtikëll, lla f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>štikla</i>) (<i>tákë</i> <i>shtíkëll</i>)</p>	<p>Nemačka stöckel- Potpetica. Gjermanisht stöckel - Taka.</p>
<p>šupa jerevi, a f. sh. I, TË katua, oi m. Sh. ONJ, ONJTË Ligjerimi bisedor: shupë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>šupa</i>) (<i>jereví</i> <i>katúa,</i> <i>katonj</i> <i>shúpë</i>)</p>	<p>Nemački schuppen- Daščara, staja (za kola, alat, drva i dr.). Gjermanisht schuppen - Shtëpi prej druri, e qëndrueshme (për makina, vegla, dru, etj.)</p>
<p>šučur shyqyr</p>	<p>(<i>šučur</i>) (<i>shyqýr</i>)</p>	<p>Turski şükür- Hvaliti nekoga ili nešto. Turqisht şükür - Të lavdërosh dikë ose diçka.</p>

Priča/ Tregimi

Veçita dilema nas koji živimo na teritoriji Kosova je - kako da prevedemo **“šučur”**, reč koju toliko često upotrebljavamo? Kad nas pitaju šta znači, mi pokažemo emocijom, rečima je teško. Zato je mnogi definišu kao osećanje koje se mora doživeti, a ne može se opisati. Reč „šučur“ ima korene u turskoj reči „şükür“ i arapskoj „şukr“ što izvorno predstavlja zahvalu. Kad nekome kažemo „šučur meni“, doživljavamo to kao radost u odnosu na nešto. A u biti veličamo Stvorotelja, ma kako god ga mi nazivali – Allah ili Bog. Izražavamo mu zahvalu na blagodatima, na svojstvima koja neka osoba poseduje. Izraz šučur slobodnim prevodom možemo okarakterisati i kao uzvišeno osećanje, dok se takođe može objasniti kao emocija radosti ili sreće. Šučur se uglavnom vezuje za islam, ali se ovaj termin, preplitanjem kultura, govora i zajedničkog bitisanja na istoj teritoriji, odomaćio i kod Srba pa ga danas i oni vrlo rado i često koriste.

Dilema e përtjetshme e neve që jetojmë në territorin e Kosovës është - si të përkthehet **“shyqyr-i”**, një fjalë që e përdorim kaq shpesh? Kur na pyesin se çfarë do të thotë, ne e tregojmë me emocion sepse është vështirë të tregosh me fjalë. Kjo është arsyeja pse shumë njerëz e përcaktojnë atë si një ndjenjë që duhet të përjetohej dhe nuk mund të përshkruhet. Fjala "shyqyr" i ka rrënjët në fjalën turke "şükür" dhe fjalën arabe "şukr", e cila fillimisht paraqiste mirënjohje. Kur i themi "shyqyr për mua" dikujt, ne e përjetojmë atë si gëzim në lidhje me diçka. E në thelb, ne e madhërojmë Krijuesin, pavarësisht se si e quajmë atë - Allah apo Zot. Ne i shprehim mirënjohjen tonë për bekimet, për cilësitë që i posedon një person. Termi shyqyr mund të karakterizohet me një përkthim të lirë si një ndjenjë sublime, ndërsa gjithashtu mund të shpjegohet si një emocion gëzimi ose lumturie. Shyqyr-i është i lidhur kryesisht me Islamin, por ky term, me gërshetimin e kulturave, të folurit dhe bashkëjetesën në të njëjtin territor, është natyralizuar edhe te serbët, kështu që sot edhe ata me kënaqësi dhe shpesh e përdorin atë.

<p>simbol</p> <p>simbol, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(Simböl)</p> <p>(simböl)</p>	<p>Grčki sýmbolon- Materijalni ili zamišljeni (apstraktni) znak koji označava neki pojam ili na njega podseća, tj. obeležje njegovo, osnovne karakteristike, ono glavno što ga odražava ili sadrži.</p> <p>Greqisht sýmbolon - Një shenjë materiale ose imagjinare (abstrakte) që nënkupton një nocion ose ngjan me të, dmth. veçoria e tij, karakteristikat e tij themelore, gjëja kryesore që e pasqyron ose e përmban atë.</p>
<p>sirena</p> <p>sirenë, a f. Sh. A, AT bori, a f. Sh. I, TË</p>	<p>(siréna)</p> <p>(sirénë bori)</p>	<p>Latinski siren- Vrsta signalnog uređaja. Zvučni signal.</p> <p>Sprava za ispitivanje postanka tonova i za merenje visine tonova; cev iz koje zgusnuti vazduh ili para pušta jake i duge tonove (objavljuje u fabrikama početak i prestanak rada, služi u moreplovstvu kao signal u magli, daje znak za uzbunu zbog neprijateljskih aviona itd); znak za uzbunu; zool. morska krava; med. nakaza sraslih nogu.</p> <p>Latinisht siren - Lloj i pajisjes së sinjalizimit. Sinjal zanor. Pajisje për testimin e origjinës së tingujve dhe për matjen e lartësisë së tingujve; një tub nga i cili ajri i dendur ose avulli i kondensuar lëshon tone të forta dhe të gjata (shënon fillimin dhe mbarimin e punës në fabrika, shërben në detari si një sinjal në mjegull, jep një sinjal alarmi për shkak të aeroplanëve armiqësore, etj.); sinjal alarmi; zool lopë deti (dugong); mjekësore përbindëshi me këmbë të bashkuara.</p>
<p>sijalica</p> <p>poç, i m. Sh. E, ET llambë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: sjalicë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(sijalica)</p> <p>(poç llámbë sijalicë)</p>	<p>Ruski siját' - Staklena naprava koja svetli, izumeo je Tomas Alva Edison.</p> <p>Rusisht siját' - Një pajisje qelqi që shkëlqen u shpik nga Thomas Alva Edison.</p>

ski	(<i>skī</i>)	Engleski ski- Smučke, drvene klizaljke oko 8cm široke, do 3 m duge i na vrhu uvijene za 13-cm; skije.
ski, të f.	(<i>ski</i>)	Anglisht ski - Ski, patina druri 8 cm të gjera, deri në 3 m të gjata dhe të përdredhura në krye për rreth 13 cm. Ski
šleper	(<i>šlèper</i>)	Nemački schleppe- Veliki teretni kamion; tegljač, šlep.
kamion i transportit <i>Ligjerimi bisedor:</i> shleper, i m. Sh. È, ÈT	(<i>kamiòn i transportít shlepér</i>)	Gjermanisht schleppe - Kamion i madh transportues; traktor, kamion tërheqës.
slika	(<i>slika</i>)	Ruski lik - Fotografija, delo likovnog umetnika.
fotografi, a f. Sh. I TË pikturë, a f. Sh. A, AT	(<i>fotografí piktúrè</i>)	Rusisht lik - Fotografia, puna e një piktori.
sladoled	(<i>slàdolèd</i>)	Ruski solódkyj- Zaleđena poslastica od mleka, jaja, šećera i raznih dodataka.
akullore, ja f. Sh. E, ET	(<i>akullóre</i>)	Rusisht solódkyj - Ėmbëlsirë e ngrirë e bërë nga qumështi, vezët, sheqeri dhe aditivë të ndryshëm.
soba	(<i>sòba</i>)	Mađarski szoba- Prostorija u stanu.
dhomë, a f. Sh. A, AT	(<i>dhómè</i>)	Hungarisht szoba - Dhoma në apartament.
sofra	(<i>sòfra</i>)	Turski sufrä - Trpeza.
sofër, a f. Sh. A, AT	(<i>sófèr</i>)	Turqisht sufrä - Tavolinë.

Priça/ Tregimi

Reç **“sofra”** podrazumeva sto za ručavanje, međutim, naziv *sofra* se upotrebljava i za trpezu, za porodično, ramazansko,slavsko ili okupljanje iz nekog drugog razloga povodom čega se priređuje ručak ili večera (*sofra*). Na teritorija čitavog Kosova nekad je bilo teško i zamisliti porodicu koja nije posedovala *sofru* kao deo kuhinjskog nameštaja na kojem se ručavalo, ili koja nije priređivala “*sofru*” povodom Ramazana, Bajrama, krsne slave, Božića ili nekog porodičnog slavlja i okupljanja. Pravi užitak I slast kulinarskih đakonija najintenzivnije se osećala upravo prilikom obedovanja za „*sofrom*” uz „*sohbet*” (razgovor).

Međutim, “*sofre*” polako gube bitku sa modernim stolovima te polako postaju deo tradicije i lepog sećanja, ali sa ponosom možemo govoriti o “*sofri*” kao simbolu jednog vremena u kojem su se okupljale kompletne porodice održavajući porodične veze i vrednosti.

Fjala **“sofra”** nënkupton një tryezë ngrënie, megjithatë, emri *sofra* përdoret gjithashtu për një tryezë, për tubim familjar me rastin e Ramazanit ose të festes, apo për ndonjë arsye tjetër, me rast të cilës përgatitet dreka ose darka (*sofra*). Në territorin e tërë Kosovës, dikur ishte e vështirë të imagjinohej një familje që nuk posedonte një *sofër* si pjesë të mobileve të kuzhinës rreth të cilës ngrënin, ose që nuk e përgatiste një “*sofër*” me rastin e Ramazanit, festes familjare (të pagëzimit), Krishtlindjes apo ndonjë feste familjare dhe tubimi. Kënaqësia dhe ëmbëlsia e vërtetë e delikatesave të kuzhinës ndjehej pikërisht gjatë ngrëniesrreth “*sofrës*” me “*sohbet*” (bisedë).

Sidoqoftë, "sofrat" ngadalë po e humbasin betejën me tryezat moderne dhe dalëngadalë po bëhen pjesë e traditës dhe kujtimeve të bukura, por me krenari mund të flasim për "sofër" si një simbol të një kohe kur familjet në tërësi mblihdeshin duke i ruajtur lidhjet dhe vlerat familjare.

<p>sok</p> <p>lëng, u m. Sh. GJE, GJET</p>	<p>(<i>sôk</i>)</p> <p>(<i>lëng</i>)</p>	<p>Ruski sok - Vočni napitak.</p> <p>Rusisht sok - Pije frutash.</p>
<p>statua</p> <p>statuje, a f. Sh. A, AT shtatore, ja f. Sh. E, ET trupore, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>stâtua</i>)</p> <p>(<i>statújë</i> <i>shtatóre</i> <i>trupóre</i>)</p>	<p>Latinski statua - Kíp; fig. osoba hladna kao kíp.</p> <p>Latinisht statua - Trupore; fig. një person i ftohtë si një statujë.</p>
<p>stomak</p> <p>bark, u m Sh. QE, QET stomak, u m. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>stômâk</i>)</p> <p>(<i>bârk</i> <i>stomák</i>)</p>	<p>Latinski stomachus- Trbuh. Želudac, organ za varenje.</p> <p>Latinisht stomachus - Bark. Stomak, organi për tretje.</p>
<p>struja</p> <p>rrymë, a f. Sh. A, AT</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> strujë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>strúja</i>)</p> <p>(<i>rrýmë</i>)</p>	<p>Ruski strujá- 1. Glavni tok, smer kretanja vode rečnim koritom 2. Kretanje elektrona u vodiču, provodniku 3. Fizička veličina koja opisuje strujanje; izražava se merom onoga što struji i vremena.</p> <p>Rusisht strujá - 1. Rrjedha kryesore, drejtimi i lëvizjes së ujit në shtratin e lumit 2. Lëvizja e elektroneve në një përçues, një përcjellës 3. Një sasi fizike që përshkruan rrjedhën; ajo shprehet me masën e asaj që rrjedh dhe të kohës.</p>
<p>stüb</p> <p>shtyllë, a f. sh. A, AT kolonë, a f. sh. A, AT</p>	<p>(<i>stúb</i>)</p> <p>(<i>shtýllë</i> <i>kolónë</i>)</p>	<p>Ruski stolp- Direk, bandera.</p> <p>Rusisht stolp - Direkt, shtyllë.</p>
<p>stuba</p> <p>shkallë, a f. Sh. Ë, ËT</p>	<p>(<i>stüba</i>)</p> <p>(<i>shkállë</i>)</p>	<p>Ruski stolb- Vodoravno položena ploča kao deo konstrukcije ili građevinske kombinacije za savladavanje prostora u visinu hodanjem; stepenica.</p> <p>Rusisht stolb - Pllakë e shtruar horizontalisht si pjesë e një konstrukti ose kombinimi ndërtimor për të zotëruar hapësirën në lartësi duke ecur; shkalla.</p>
<p>sudopera</p>	<p>(<i>sùdopera</i>)</p>	<p>Ruski sud+ ruskiprat- 1. Osoba koja u kuhinji (ob. u hotelima i sl.) pere posuđe; sudoperka 2. mesto za pranje suđa.</p>

lavaman, i m. Sh. E, ET	(lavamán)	Rusisht sud + prat - 1. Një person që lan enët në kuzhinë (ose në hotele, etj.); lavaman
supa supë, a f. sh. A, AT	(sûpa) (súpë)	Francuski soupe- Juha, çorba, toplo tečno predjelo. Frëngjisht soupe - Supë, çorbëparagjellë e ngrohtë e e lëngshme.
tabela tabelë, a f. Sh. A, AT	(Tabèla) (tabelë)	Italijanski tabella- Pločica, tablica, pregledna tablica, skrižaljka, pregledno središn spisak (grafički ili u brojkama),istorijske, hronološke tablice. Prikaz podataka u više redova i više kolona. Italisht tabela - Pllakëz, tabelë, tabelë përmbledhëse, tabelë sinoptike, listë e rregulluar mirë (grafikisht ose në numra), tabela historike, kronologjike. Paraqitja e të dhënave në disa rreshta dhe kolona.
tabla tabelë, a f. Sh. A, AT	(Tábla) (tabelë dërrasë e zëzë)	Francuski table- Ploča; ploča za pisanje, crtanje itd.; up. tabula. Frëngjisht table - Pllakë; pllakë për shkrim,, vizatim, dërrasë e zezë (në shkolla) etj.
taksirat taksirat, i m. Sh. E, ET	(taksirât) (taksirat)	Turski taqşirât- Grieh koji izaziva Božji gnev i nesreću kao posledicu njegove kazne; zla kob. Turqisht taqşirât - Një mëkat që provokon zemërimin e Perëndisë dhe fatkeqësinë e si pasojë e ndëshkimit të tij; kobi i zi.

Priča/ Tregimi

Osmanlijska kultura ostavila je značajan pečat na jezik i kulturu naših naroda koji svakodnevno upotrebljavljaju usvojenice iz turskog jezika, a da toga nisu ni svesni. Turski jezik je snažno uticao na srpski i albanski jezik, što je i razumljivo s obzirom na dužinu trajanja kontakta. Ono što se pokazalo u brojnim međujezičkim kontaktima, potvrđuju i tursko-srpsko-albanski odnosi; turski jezik kao dominantni jezik izvorište je glavnog podsticaja za pozajmljivanje. Jedna od takvih „pozajmica” je i reč koja je svoju široku primenu našla u srpskom i albanskom jeziku, koja do današnjih dana nije pala u zaborav te je u sadašnjosti upotrebljavaju i mladi – reč **"taksirat"**. Potiče iz arapskog jezika, a izvorno značenje joj je - nesreća, nevolja; greh koji Bog treba da kazni. Danas se ovaj izraz uglavnom koristi da opiše osobu koja je magnet za nevolje, osobu koju goni maler i kojoj je nesreća drugo ime.

Kultura osmane ka lënë një shenjë të theksuar në gjuhën dhe kulturën e popujve tanë, të cilët çdo ditë përdorin fjalë të pranuar nga gjuha turke, pa qenë as të vetëdijshëm për këtë gjë. Turqishtja ndikoi fuqishëm në gjuhën serbe dhe në atë shqipe, gjë që është e kuptueshme duke pasur parasysh gjatësinë e sundimit. Ajo që është treguar në kontakte të shumta ndër-gjuhësore konfirmohet edhe nga marrëdhëniet turko-serbo-shqiptare; Turqishtja si gjuhë mbizotëruese është burimi i stimulit kryesor për huamarrjen. Njëra prej "huave" të tilla është fjala që ka gjetur zbatimin e saj të gjerë edhe në gjuhën serbe edhe në gjuhën shqipe, e cila nuk është harruar deri më sot dhe të cilën aktualisht e përdorin edhe të rinjtë - fjala **"taksirat"**. Ajo buron nga gjuha arabe, dhe kuptimi i saj origjinal është - fatkeqësi, telashe; një mëkat që duhet të ndëshkohet nga Zoti. Sot, kjo shprehje përdoret kryesisht për të përshkruar një person që është një magnet për telashe, një person që po ndiqet nga fati i keq dhe emri i dytë i të cilit është fatkeqësia (BAKSUZ).

tanjir pjatë, a f. Sh. A, AT	(Tànjir) (pjatë)	Ruski tónkij- Posuda za ručavanje. Rusisht tónkij - Enë për ngrënie.
------------------------------------	---------------------	---

tarabuka	(<i>taràbuka</i>)	Turski darbuka - Bubanj u obliku posude, nalik na vazu ili antičku čašu, poznat još od antike, danas u upotrebi na Istoku.
tarabukë, a f. Sh. A, AT	(<i>tarabúkë</i>)	Turqisht darbuka - Një daulle në formë ene, që ngjan me një vazo ose një kupë të lashtë, e njohur që nga lashtësia, sot është në përdorim në Lindje.
tarator	(<i>taratòr</i>)	Turski tarato - Salata od zelenih krastavaca, belog luka, kiselog mleka, ulja i soli.
tarator, i m. Sh. Ë, ËT	(<i>taratór</i>)	Turqisht tarato - Sallatë me tranguj jeshil, hudhra, kosi, vaj dhe kripa.
tastatura tastierë, a f. Sh. A, AT	(<i>tastatúra</i>) (<i>tastierë</i>)	Nemački tastatur- Sve gornje dirke na jednom instrumentu (npr. na klaviru, pisačoj mašini itd.). Skup dugmadi koju koristite za komunikaciju sa računarom. Kada pritisnete taster, tastatura šalje signal računaru, koji onda uradi nešto interesantno, kao što je prikazivanje znaka na ekranu. Gjermanisht tastatur - Të gjithatastet e mësipërm në një instrument (p.sh., piano, makinë shkrimi, etj.). tog i butonave (pullave) që përdorni për të komunikuar me kompjuter Kur shtypni një (pullë) buton, tastiera dërgon një sinjal në kompjuter, i cili më pas bën diçka interesante, siç është shfaqja e një karakteri në ekran.
tatlija	(<i>Tàtlija</i>)	Turski tatli - Slatko jelo od brašna, maslaca, kiselog mleka, jaja i šeçera; slatka pita.
tatli, a f. Sh. I, TË	(<i>tatli</i>)	Turqisht tatli -Ushqim i ëmbël e bërë nga mielli, gjalpi, kosi, vezët dhe sheqeri; pite e ëmbël.

Priča/ Tregimi

Sjajna poslastica koja se pravila još u Osmanskom carstvu, odakle vodi poreklo. Shodno tome, u naše krajeve došla je iz Turske i postala sastavni deo srpske, makedonske, ali i albanske kuhinje. To je vrsta vrlo slatkog deserta, kolača, sličnog ukusa kao baklava. Kao sastojci koriste se brašno, mleko, ulje, seckani orasi i suvo grožđe, a preliva se sirupom od šećera. Čuvene su strumičke, kumanovske, kosovske, pirotске tatlije. "Tatlije" se služe hladne tako što se isečene kocke stavljaju na tacnu i služe gostima, uz kafu ili čaj. Iako poslastica po starinskom receptu, tatlija i danas predstavlja idelanu zamenu za savremene deserte, onda kada nam zafali malo orijentalnog ukusa i mirisa.

Një ëmbëlsirëe shkëlqyeshme që përgatitejnë perandorinë Osmane, nga ku e ka origjinën. Prandaj, në trevat tona erdhi nga Turqia dhe u bë pjesë përbërëse e kuzhinës serbe, maqedonase, por edhe e asaj shqiptare. Është një lloj deserti shumë i ëmbël, ëmbëlsirë, e ngjashme në shije me bakllavanë. Përdoren mielli, qumështi, vaji, arrat e copëtura dhe rrushi i thatë dhe sipër i hidhet shurup sheqeri. Të famshme janë tatlitë nga Strumica, Kumanova, Kosova, Piroti. "Tatlitë" shërbehen të ftohta, duke i vendosur kubet e prerë në një pjatë dhe i shërbehen mysafirëve me kafe ose çaj. Edhe pse është ëmbëlsirë sipas një recete të moçme, tatlia është ende një zëvendësues ideal për ëmbëlsira moderne, kur na mungon pak shija dhe aroma orientale.

tavan	(<i>Tàvan</i>)	Turski tavan - Potkrovlje, deo zgrade ispod krova.
tavan, i m. Sh. E, ET	(<i>taván</i>)	Turqisht tavan - Papafingo, pjesë e ndërtesës nën çati.
teglja	(<i>tégla</i>)	Latinski tegula- 1.Valjkasta staklena posuda za držanje prerađevina od voća, povrća i sl. 2. zemljana posuda u kojoj raste cveće; lonac, pitar, saksija.

kavanoz, i m. Sh. A, AT	(<i>kavanóz</i>)	Latinisht tegula - 1. Enë qelqi cilindrike për mbajtjen e produkteve të bëra nga frutat, perimet, etj. 2. një enë prej dheu në të cilën rriten lulet; tenxhere, saksi me lule.
tekst	(<i>tèkst</i>)	Latiniski textus - Reçi, sadržina nekog dela, napisa i sl. (za razliku od slika, napomena i dr u njemu); Odlomak, rečenica iz Biblije (kao osnova propovedi); Reçi pesme, opere i dr. za razliku od muzike. Vrsta štampaskih slova u veličini od tipografskih tačaka.
tekst, i m. Sh. E, ET	(<i>tekst</i>)	Latinisht textus - Fjalët, përmbajtja e një vepre, mbishkrimi, etj. (ndryshe nga fotografitë, vërejtjet, shënimet, etj. në të); Një pjesë, një fjali nga Bibla (si bazë e një predikimi); fjalët e një kënge, operas, etj. përndryshe nga muzika. Lloji i shkronjave të shtypura në madhësinë e pikave tipografike.
televizija	(<i>televizija</i>)	Latiniski visio- Prneošenje (transmisija) i dostavljanje slika na daljinu pomoću elektromagnetskih talasa.
televizion, i m.	(<i>televizion</i>)	Latinisht visio - Transmetimi i imazheve në distancë me sajë të valëve elektromagnetike.
tempera	(<i>tèmpera</i>)	Latiniski pingere a tempera- Slikanje mineralnim bojama, gde se boje vezuju žumancetom, smokvinim mlekom, medom ili lepkom; bilo u upotrebi do pronalaska masnih (uljanih) boja, naročito u Sred. veku; Slika izrađena ovakvim bojama.
temperë, a f. Sh. A, AT	(<i>tempérë</i>)	Latinisht pingere a tempera - Pikturim me ngjyra minerale, ku ngjyrat lidhen me të verdhën e vezës, qumësht fiku, mjaltë ose ngjitës; ishte në përdorim deri në shpikjen e bojrave të yndyrshme (vaji), veçanërisht në shekullin e mesëm; Një fotografi e bërë me këto ngjyra.
tepih	(<i>Tèpih</i>)	Nemački teppich- Ćilim, sag.
qilim, i m. Sh. A, AT <i>Ligjerimi bisedor:</i> tepih, u m. Sh. A, AT	(<i>qilim</i> <i>tepih</i>)	Gjermanisht teppich - Qilim.
tepsija	(<i>Tèpsija</i>)	Turski tepsi- Kuhinjska posuda, posuda za pite.
tepsi, a f. Sh. A, AT	(<i>tepsf</i>)	Turqisht tepsi - Enë kuzhine, enë për pite.

Priča/ Tregimi

Tuđice su reći stranog porekla koje se upotrebljavaju u srpskom i albanskom jeziku. Reći su se najčešće pozajmljivale iz jezika susednih zemalja sa kojima smo imali određene kulturno-istorijske odnose. Još jedna od tuđica koja je svoju široku primenu našla u našim jezicima jeste reč **"tepsija"** (turskog porekla). Tepsija je plitka, ovalna kuhinjska posuda za pečenje hrane, najčešće od metala. Okruglog je oblika, u prečniku obično ima oko 40 cm, visina joj je oko 5 cm, i može biti i pravougaonog oblika. i danas se na prostorima naših zajedničkih teritorija za pečenje bureka i pita najčešće koristi upravo tepsija jer je u njoj ukus hrane poseban i nezamenljiv.

Fjalë të huaja (tudice - fjalë në gjuhën serbe për të shprehur fjalët e gjuhëve të tjera) janë fjalë me origjinë të huaj që përdoren në gjuhën serbe dhe shqipe. Fjalët më së shpeshti u huazuan nga gjuhët e vendeve fqinje me të cilat kishim marrëdhënie të caktuara kulturore dhe historike. Një fjalë tjetër e huaj që e ka gjetur zbatimin e saj të gjerë në gjuhët tona është fjala **"tepsi"**. Tepsia është një enë kuzhine e cekët, ovale për pjekjen e ushqimit, zakonisht e bërë prej metali. Është e rrumbullakët, zakonisht ka 40 cm në diametër, rreth 5 cm e lartë dhe mund të jetë në formë drejtkëndëshe. Edhe sot, në zonat e territoreve tona të përbashkëta, tepsia përdoret më shpesh për pjekjen e byrekëve dhe piteve, sepse shija e ushqimit në të është e veçantë dhe e pazëvendësueshme.

<p>terasa</p> <p>ballkon, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>teràsa</i>)</p> <p>(<i>ballkón</i>)</p>	<p>Francuski terrace- Uzvišenje tla u obliku širokog stupnja, basamaka (stepenice), slično vodoravnoj platformi, zaravni; arh. Platformast, zaravanast, otkriven ili pokriven deo građevine u visini spratova, između njih ili na krovovima; ravan krov; Pločnik, trotoar pred kafanom sa stolovima.</p> <p>Frëngjisht terrace - Vend i lartë idheut në formën e një shkalle të gjerë, e ngjashme me një platformë horizontale, rrafshënantë; Pjesë si platformë, e rrafshuar, e ekspozuar ose e mbuluar e ndërtesës në lartësinë e kateve, midis tyre ose në çati; çatia e sheshtë; Trotuar, kalldrëm para kafenesë me tavolina.</p>
<p>terasa</p> <p>teto, ja f. Sh. O, T</p> <p><i>Ligjerimi bisedor:</i> tetë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>těta</i>)</p> <p>(<i>této, tětě</i>)</p>	<p>Ruski tětka- 1. Od milošte tetka. 2. reč kojom mlađi oslovljavaju osobu u dobi svojih roditelja.</p> <p>Rusisht tětka - 1. Emri përdhelës për teze . 2. Fjala me të cilën të rinjtë i drejtohen një personi në moshën e prindërve të tyre.</p>
<p>tiganj</p> <p>tigan, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>Tiġānj</i>)</p> <p>(<i>tigán</i>)</p>	<p>Turski tābe- Tava.</p> <p>Turqisht tābe - Tigan. Enë e metaltë, e rrumbullakët, me fund të sheshtë, me buzë të ngritura dhe me një bisht të gjatë, që përdoret për të skuqur vajin a gjalpin, qepën, mishin, vezët etj.</p>
<p>tigar</p> <p>tigër, ri m. Sh. RA, RAT</p>	<p>(<i>Tigar</i>)</p> <p>(<i>tígēr</i>)</p>	<p>Latinski tigris - Velika zver iz porodice mačaka; fig. besan i krvoločan čovek, krvolok. Reka koja protiče kroz Bagdad.</p> <p>Latinisht tigris - Një bishë e madhe nga familja e maceve; fig. një njeri i zemëruar dhe gjakatar, një gjakpirës. Një lumë që kalon nëpër Bagdad.</p>
<p>tulumba</p> <p>tullumbë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>tùlumba</i>)</p> <p>(<i>tullúmbě</i>)</p>	<p>Turski tulumba- Orijentalni slatkiš.</p> <p>Turqisht tullumba - Ėmbëlsirë orientale.</p>
<p>torba</p> <p>çantë, a f. Sh. A, AT</p> <p>torbë, a f. sh. A, AT</p> <p>strajcë, a f. sh. A, AT</p> <p>tarkaçe, ja f. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>Tórba</i>)</p> <p>(<i>çántě</i> <i>tórbě</i> <i>strájčě</i> <i>tarkáče</i>)</p>	<p>Turski torba- Ranac, naprtnjača.</p> <p>Turqisht torba - Çantë shpine, strajcë, torbë, trastë, tarkaçe.</p>

trafika

qoshk, u m.

Ligjerimi bisedor:

kioskë, a f.

Sh. A, AT

trafikë, a f.

Sh. A, AT

(*tràfika*)

(*qoshk
kiòskë
trafikë*)

Nemački trafik- Trgovina, trgovanje, naročito sa izrađenim fabrikantima; prodaja, prodavnica, naročito duvana.

Gjermanisht trafik - Tregtia, tregtia, veçanërisht me fabrikantët e prodhuar; shitja, dyqani, sidomosi duhanit.

Priça/ Tregimi

"Trafika" je reč čije korene možemo pronaći u latinskom jeziku- „trafficum”, u francuskom „traffic” i italijanskom „traffico” što znači trgovina, trgovanje, posebno sa izrađenim proizvodima; prodaja, prodavnica, posebno duvana. Trafika ili kiosk je zamisao slovenačkog industrijskog dizajnera i arhitekta Saše Mahtiga, a proizvedeno je oko 7.500 jedinica koje su se mogle naći na svim krajevima sveta. Za našu zajedničku istoriju posebno važan jeste Kiosk K67 koji predstavlja jedno od najprepoznatljivijih obeležja bivše Jugoslavije. Za vreme Jugoslavije, ovaj kiosk bio je nezaobilazan prizor, jer su se u njemu nalazile trafike, policijske kućice, biletarnice, a ponekad i hot-dogovi. Godine 1999. je stala proizvodnja kioska, i do tada je proizvedeno oko 7.500 modula. Iako je većina ostala u Jugoslaviji, veliki broj kioska izvezen je u inostranstvo, između ostalog i u SAD. Prototip kioska iz 1966. godine i dalje se čuva u Njujorku, u Muzeju moderne umetnosti (MoMA).

"Trafikë" është një fjalë rrënjët e së cilës mund të gjenden në latinisht - "trafficum", në frëngjisht "traffic" dhe italisht "traffico", që do të thotë tregti, tregti, veçanërisht me produkte të prodhuara; shitja, dyqan, veçanërisht i duhanit. Trafika ose kioska është ide e projektuesit dhe arkitektit industrial sloven SašaMahtig, dhe u prodhuan rreth 7.500 njësi që mund të gjendeshin në të gjithë botën. Kioska K67, e cila është një nga tiparet më të njohura të ish -Jugosllavisë, është veçanërisht e rëndësishme për historinë tonë të përbashkët. Gjatë kohës së Jugosllavisë, kjo kioska ishte një pamje e pashmangshme, sepse aty gjendeshin trafikët, shtëpizat policore, biletaria dhe nganjëherë hot dog (dyqan salçiqesh). Në vitin 1999, prodhimi i kioskave u ndal, dhe deri atëherë ishin prodhuar rreth 7,500 module. Edhe pse shumica mbetën në Jugosllavi, një numër i madh i kioskave u eksportuan jashtë vendit, mes tjerash edhe në Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Një prototip i kioskës nga viti 1966 ruhet ende në Muzeun e Artit Modern (MoMA) në Nju Jork.

traktor

**traktor, i m.
Sh. Ë, ËT**

(*tràktor*)

(*traktór*)

Latinski tractor- Tegllilac, mašina motornog voza; motorni deo kod motornog pluga.

Latinisht tractor - Tërheqës, makinë trenash; pjesë motorike në plugun motorik.

trpezarija

**tryezari, a f.
Sh. I, TË**

(*trpezàrija*)

(*tryezari*)

Grçkitràpeza - prostorija u kojoj se služe glavni obroci; blagovaonica.

Greqisht tràpeza - dhoma ku shërbehen vaktet kryesore; Dhoma e ngrënies.

trenerka

**Pnatallona
dhe bluze
ushtrim-
i/vrapimi
komplete, t. f.**

Ligjerimi bisedor:

trenerkë, a f.

Sh. A, AT

(*trénërka*)

(*pantallóna
dhe blúzë
ushtrimí /
vrapimí
kompléte
trenérkë*)

Izvedenica od engleskog trainer - Sportska odeća za trening.

Me prejardhje nga fjala trainer ne anglisht - Veshje sportive për stërvitje.

<p>tunel</p> <p>tunel, i m. Sh. E, ET</p>	<p><i>(Tùnēl)</i></p> <p><i>(tunél)</i></p>	<p>Engleski tunnel - Put ili hodnik probijen kroz breg ili ispod reke, podzemni put (naročito železnički), podzemni prolaz.</p> <p>Anglisht tunnel - Një rrugë ose korridor i shpuar nëpërmjet kodrës ose nën një lum, një rrugë nëntokësore (veçanërisht hekurudhore), një kalim nëntokësor.</p>
<p>turshija</p> <p>turshi, a f. Sh. I, TË</p>	<p><i>(Türshija)</i></p> <p><i>(turshí)</i></p>	<p>Turски turshu- Ukisjeljeno povrće.</p> <p>Turqisht turshu - Perime të thartuara.</p>
<p>tuš</p> <p>mellan, i m. tush, i m. vizatim me tush fanfarë, a f. Sh. A, AT dush, i m. Sh. E, ET</p>	<p><i>(tüş)</i></p> <p><i>(mellán vizatím me tush fanfárë dush)</i></p>	<p>Nemački dusche - 1. Vodena boja od čadi i pigmentata 2. Tehnika crtanja pomoću tuša, crtež u toj tehnici 3. Kratak svečani muzički pozdrav 4. sport u rvanju, kraj borbe u trenutku kada rvač zadrži svog protivnika na strunjači, položenog na obe lopatice. 5. Uređaj u kupatilu za pranje jakim mlazovima vode.</p> <p>Gjermanisht dusche - 1. Ngjyra e ujit nga bloza dhe pigmentet.</p> <p>2. Teknika e vizatimit me anë të tushit, vizatimi në atë teknikë</p> <p>3. Përshëndetja e shkurtër muzikore solemne</p> <p>4. sporti i mundjes, përfundimi i përlshjes në momentin kur mundësi mban kundërshtarin e tij në dyshek, të shtruar me të dy shpatulla</p> <p>5. Pajisja në banjo për larje me avionë të fortë uji.</p>
<p>tuš kabina</p> <p>dush kabinë, a f. sh. A, AT</p>	<p><i>(tüş-kábina)</i></p> <p><i>(dush kabinë)</i></p>	<p>Izvedenica od nemačkog dusche+ nemačkog kabine -Zastaklji deo u kupatilu koja služi za kupanje.</p> <p>E nxjerrun nga fjalët në gjermanisht dusche + kabine - Pjesa e qelqëzuar në banjo që përdoret për larje.</p>
<p>ulje</p> <p>vaj, i m. Sh. RA, RAT</p>	<p><i>(Ūlje)</i></p> <p><i>(vaj)</i></p>	<p>Latinski oleum- Masna tečnost, tečna masnoća, biljna mast, zejtin.</p> <p>Latinisht oleum - Lëng i yndyrshëm, yndyrë e lëngshme, yndyra bimore.</p>
<p>vaga</p> <p>peshore, ja f. Sh. E, ET kandar, i m. Sh. Ë, ËT</p>	<p><i>(Vága)</i></p> <p><i>(peshóre kandár)</i></p>	<p>Nemački waage - Sprava za upoređenje nepoznatih masa sa poznatim (tegovima), tj. za određivanje težine tela, terazije, kantar.</p> <p>Gjermanisht waage - Pajisja për krahasimin e masave të panjohura me të njohurat (peshat), dmth. për caktimin e peshës trupore, peshore, kandar.</p>
<p>vampir</p> <p>vampir, i m. Sh. Ë, ËT lugat, i m. Sh. ETËR, ETËRIT</p>	<p><i>(vâmpîr)</i></p> <p><i>(vampír lugát lugétër)</i></p>	<p>Ruski upýr', srpski vampir - Mrtvac koji, po narodnom verovanju, noću ustaje iz groba i pije ljudima krv.</p> <p>Rusisht upýr' , serbisht vampir - Një njeri i vdekur i cili, sipas besimit popullor, ngrihet nga varri natën dhe pi gjakun e njerëzve.</p>

Priča/ Tregimi

Najpopularnija i prva srpska reč koja je ušla u različite jezike i postala sastavni deo mnogih svetskih rečnika, i za koju zbog toga zna ceo svet, jeste reč **"vampir"**. Englezi su je prvi usvojili u 18. veku. Mnogi ovu reč tumače kao reč slovenskog porekla i ne vezuju je za konkretan jezik, ali je američki leksikograf pripisuje direktno srpskom jeziku. Među onima koji su ovu reč prihvatili kao sastavni deo svog jezika jesu i Albanci, te se danas ona koristi na teritoriji čitavog Kosova, među pripadnicima obe zajednice. Vampir u stvari označava mitološko biće iz slovenske mitologije, posebno na Balkanu i u Ukrajini, koje preživljava tako što se hrani životnom energijom, u vidu krvi živih bića, bez obzira na to da li je vampir neupokojeno ili živo biće. Vampirov se smatrao duh umrlog ili leš koga je oživeo zao duh ili đavo.

Fjala më e njohur dhe e parë serbe që hyri në gjuhë të ndryshme dhe u bë pjesë përbërëse e shumë fjalorëve botërorë, dhe për shkak të kësaj e njej e gjithë bota, është fjala **"vampir"**. Anglezët e adoptuan atë për herë të parë në shekullin e 18 -të. Shumë e interpretojnë këtë fjalë si një fjalë me origjinë sllave dhe nuk e lidhin atë me një gjuhë specifike, por leksikografët amerikanë ia atribuojnë atë drejtpërdrejt gjuhës serbe. Ndër ata që e pranuan këtë fjalë si pjesë përbërëse të gjuhës së tyre janë edhe shqiptarët, dhe sot ajo përdoret në territorin e gjithë Kosovës, në mesin e pjesëtarëve të të dyja komuniteteve. Vampiri në të vërtetë nënkupton një qenie mitologjike nga mitologjia sllovene, veçanërisht në Ballkan dhe Ukrainë, e cila mbijeton duke u ushqyer me energjinë e jetës, në formën e gjakut, qenieve të gjalla, pavarësisht nëse vampiri është një qenie e ndjerë apo e gjallë. Për vampir u konsiderua edhe shpirti i të vdekurit ose kufoma të cilën e ringjalli shpirti i keq apo djalli.

<p>vagon</p> <p>vagon, i m.</p> <p>Sh. Ë, ËT</p>	<p>(Vågön)</p> <p>(vagon)</p>	<p>Engleski waggon -Železnička ili tramvajska kola (otvorena ili zatvorena), deo železničke kompozicije.</p> <p>Anglisht waggon - Makinë hekurudhore ose tramvaji (e hapur ose e mbyllur), pjesë e kompozicioni hekurudhor.</p>
<p>valjak</p> <p>cilindër, i m.</p> <p>Sh. RA, RAT</p>	<p>(váljak)</p> <p>(cilindër)</p>	<p>Ruski valjât- Geometrijsko telo valjkastog oblika. Valjak koji vodi papir kroz štampač. Tasteri sa znacima udaraju po papiru dok se on kreće po ovoj površini.</p> <p>Rusisht valjât - Trup gjeometrik i formës cilindrike. Një rul që drejton letrën nëpërmjet printerit. Tastieret e karaktereve godasin letrën ndërsa ajo lëviz nëpër këtë sipërfaqe.</p>
<p>vatra</p> <p>zjarr, i m.</p> <p>Sh. E, ET</p> <p>flakë, a f.</p> <p>Sh. A, AT</p>	<p>(våtra)</p> <p>(zjarr flakë)</p>	<p>Albanski votër- Oganj, plamen.</p> <p>Shqip votër - Zjarr, flakë.</p>
<p>viljuška</p> <p>pirun, i m.</p> <p>Sh. Ë, ËT</p>	<p>(viljuška)</p> <p>(pirún)</p>	<p>Izvedenica od ruskog víly- Pribor za jelo sa četiri zupca,najčešće od metala.</p> <p>E nxjerrë nga fjala vily në rusisht - Veglëri për të ngrënë me katër dhëmbë, zakonisht prej metali.</p>
<p>violina</p> <p>violinë, a f.</p> <p>Sh. A, AT</p>	<p>(Violína)</p> <p>(violinë)</p>	<p>Italijanski violino - Vrsta muzičkog instrumenta sa četiri žice, najvažniji orkestarski instrument; gusle, ćemane.</p> <p>Italisht violino - Një lloj instrumenti muzikor me katër tela, instrumenti më i rëndësishëm orkestral; lahuta, qemanja.</p>

virus virus, i m.] Sh. E, ET	<p>(vírus)</p> <p>Latinski virus- Najsitniji mikroorganizam koji može da izazove oboljenje, tj. zarazna klica mnogo sitnija od bakterije; izazivač mnogih bolesti.</p> <p>Izazivač bolesti, zarazna klica, otrov, naročito otrov što ga luče mrtve ili žive bakterije. Destruktivni računarski program koji se sam multiplicira i inficira druge programe ili diskove.</p> <p>Latinisht virus - Mikroorganizmi më i vogël që mund të shkaktojë sëmundje, dmth. mikrobet infektive shumë më të vogla se bakteret; shkak i shumë sëmundjeve.</p> <p>Shkaktar i shumë sëmundjeve; mikrob infektiv, helmi, veçanërisht helmi i sekretuar nga bakteret e vdekura ose të gjalla. Një program kompjuterik shkatërrues që shumëfishohet dhe infekton programe ose disqe të tjera.</p>
--	---

Priča/ Tregimi

Virus potiče od latinske reči "virus" što znači otrov. Virus je mali, infektivni agens koji se replikuje samo unutar živih ćelija i drugih organizama. Virusi mogu da inficiraju sve tipove životnih formi, od čoveka, životinja i biljki do mikroorganizama. O virusu smo zajedno naučili ponajviše poslednje skoro dve godine kada je naša stvarnost postala CORONA virus, koja je sve ljude spojila, bez obzira kojoj veroispovesti i naciji pripadaju. Ljudi su ostali zbunjeni, sa osećajem nezaštićenosti, straha i neinformisanosti, uz veliki broj često suprotnih informacija o tome šta treba da rade. Sva ova vanredna situacija je izbacila iz redovnog života sve ljude, bilo da su oni Srbi ili Albancima kojoj zajednici da pripadaju. Zapravo, ovo nas je podsetilo na to koliko malo stvari u našim životima mi kontrolišemo, kako smo u sreći, ali i u nesreći i bolesti, svi isti, ma koliko da se međusobno razlikujemo, i kako bi prava ideja bila da živimo u ljubavi, miru i u skladu sa prirodom.

Virusi vjen nga fjala latine "virus", që do të thotë helm. Një virus është një agjent i vogël infektiv që riprodhohetepikohet vetëm brenda qelizave të gjalla dhe organizmave të tjerë. Viruset mund të infektojnë të gjitha llojet e formave të jetës, nga njerëzit, kafshët dhe bimët e deri te mikroorganizmat. Për virus të gjithë se bashku kemi mësuar më së shumti rreth dy vjetet e fundit, kur realiteti ynë u bë virusi CORONA, i cili mblodhi të gjithë njerëzit së bashku, pavarësisht se cilës fe dhe kombi i përkasin. Njerëzit mbetën të hutuar, me ndjenjëqë ishin të pambrojtur, me ndjenjë të frikës dhe mos informimit, me shumë informacione shpesh të kundërtarëth asaj se çfarë duhet të bëjnë. E gjithë kjo situatë emergjente i ka nxjerrë të gjithë njerëzit nga binaret (jeta e rregullt), cilit do komunitet që i përkasinofshin ata serbë apo shqiptarë. Në fakt, kjo na kujtoi se sa pak gjëra në jetën tonë i kontrollojmë ne, sa të lumtur jemi, por edhe në fatkeqësi dhe sëmundje, të gjithë jemi të njëjte, pavarësisht se sa të ndryshëm jemi nga njëri -tjetri, dhe sesi ideja e vërtetë do të ishte jetojmë në dashuri, paqe dhe në harmoni me natyrën.

vučjak strofull, a e ujkut f. Sh. A, AT strofkë, a f. Sh. A, AT dhenar gjerman qen i kufirit <i>Ligjerimi bisedor:</i> vuqiak, u	<p>(vüčjāk)</p> <p>Izvedenica od ruskog volk-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mesto na kojem borave vukovi 2.vučji brlog 3. pas koji izgledom podseća na vuka ili ima vučje krvi 4.nemački ovčar <p>Me prejardhje nga fjala volk ne gjuhën ruse -</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Një vend ku qëndrojnë ujkit. 2. një strofull ujku 3. një qen që duket si ujku ose ka gjak ujku 4. dhenar gjerman <p>(strófull strófkë dhenár gjermán qen i kufirit vuqiák)</p>
--	--

džemper	<p>(džëmper)</p> <p>Engleski jumper- Gornja haljina (bluza) pletena od vune ili pamuka.</p>
----------------	---

<p>triko, ja f. Sh. O, T</p> <p>Ligjerimi bisedor: xhamper, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>tríko</i> <i>xhampér</i>)</p>	<p>Anglisht jumper – veshje për pjesën eFustani i sipërme të trupit (bluzë) ei thurur nga leshi ose pambuku.</p>
<p>džep</p> <p>xhep, i m. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>džep</i>)</p> <p>(<i>xhep</i>)</p>	<p>Turski cep- Ušiven ili našiven deo na odeći predviđen za odlaganje sitnijih predmeta ili za ukras.</p> <p>Turqisht cep - Pjesë e qepur ose e qepur përsipër në rroba e destinuar për vendosjen e sendeve më të imëta ose për zbukurim.</p>
<p>džeparac</p> <p>Para xhepi Para për shpenzime të vogla</p>	<p>(<i>džepárac</i>)</p> <p>(<i>pará xhépi</i> <i>pará për</i> <i>shpenzíme të</i> <i>vóglá</i>)</p>	<p>Turski cep parasi - Novac za lične troškove.</p> <p>Turqisht cep parasi - Paratë për shpenzimet personale.</p>
<p>zadruga</p> <p>kooperativë, a f. Sh. A, AT</p> <p>Ligjerimi bisedor: zadrugë, a f. Sh. A, AT</p>	<p>(<i>zâdruĝa</i>)</p> <p>(<i>kooperatívë</i>)</p>	<p>Češki zâdruha- Kolektivna organizacija, društvo za obavljanje ili preduzimanje raznih delatnosti.</p> <p>Çekisht zâdruha - Organizatë kolektive, një shoqëri për kryerjen ose ndërmarrjen e aktiviteteve të ndryshme.</p>
<p>zeytin</p> <p>vaj, i m. Sh. RA, RAT</p>	<p>(<i>zèjtín</i>)</p> <p>(<i>vaj</i>)</p>	<p>Turski zeytin - Maslinovo ulje, svako jestivo ulje.</p> <p>Turqisht zeytin - 1.Lëng i trashë dhe i yndyrshëm, më i lehtë se uji, që nxirret prej farave a prej kokrrave të disa bimëve (si luledielli, ulliri, kikiriku, etj.), prej bimësh të veçanta, prej disa kafshësh ose nga përpunimi i disa mineraleve e i naftës dhe që përdoret për ushqim, në industri, në mjekësi etj.</p>
<p>zid</p> <p>mur, i m. Sh. E, ET</p>	<p>(<i>zīd</i>)</p> <p>(<i>mur</i>)</p>	<p>Ruski zid- Deo građevine.</p> <p>Rusisht zid - Pjesë e një ndërtese.</p>

Zahvalnica/Falënderim

Najznačajniju ulogu u kreiranju publikacije „Reči kojima nije potreban prevod,, imala je grupa mladih ljudi sa Kosova koja je pomogla u identifikovanju reči koje ste imali prilike da pronadete u istoj. Sve ovo bi bilo teško realizovati bez njih, pa se ovom prilikom na uloženom trudu, neprocenjivom radu i zalaganju posebno zahvaljujemo:

Rolin më të rëndësishëm në krijimin e ketij publikimi “Fjalët të cilave nuk u nevojitet përkthimi” e kishte një grup i të rinj nga Kosova, të cilet e bene identifikimin e fjalëve të cilat e patet rastin t’i gjeni në këtë publikim. E gjithë kjo do të ishte vështirë të realizohej pa ta, andaj me këtë rast, për përpjekje, punë të paçmueshme dhe përkushtim i shprehim një falënderim të veçantë:

1. Diana Hoti
2. Edin Ahmatoviq
3. Arbnora Taqi
4. Shkurta Hadolli
5. Donjeta Jashari
6. Nemanja Milosavljević
7. Agnesë Mustafa
8. Arbnor Imeri
9. Ervin Behxheti
10. Mladen Živković
11. Festina Bajraktari
12. Miodrag Živković
13. Mirjana Nikolić
14. Anesa Lahi
15. Dostana Stevanović
16. Edona Mushica
17. Sanja Ristić
18. Marija Božanović
19. Tanja Ristić
20. Anđela Simić
21. Dejan Živković
22. Milena Simić
23. Elona Çoçaj
24. Slađana Stojanović
25. Miljana Bojković
26. Lidija Mašić
27. Miloš Savić
28. Ivan Krstić
29. Milena Redžić Simić
30. Ines Aljović Mihajlović
31. Alban Avdulli

Više informacija o organizacijama koje su realizovale ovu publikaciju možete pronaći na:

Më shumë informata për organizata të cilat e kanë realizuar këtë publikim mund t'i gjeni në:

Mlada Aktivna Gračanica (MAG)
Gračanica e Re Aktive (MAG)
Business Center Building, Desanke Maksimović BB, Gračanica
Business Center Building, rr. "Desanka Makksimović" p.n., Graçanicë
Tel.: +381 (0) 49 344 092
Email: mladagracanica@gmail.com

Centar za afirmativne društvene akcije (CASA)
Qendra për Veprime Sociale Afirmative (CASA)
Rudarske Čete 18 – Mitrovica
rr. "Rudarske Čete", nr. 18, Mitrovicë
Tel.: 065 814 8282
Email: office@ngocasa.org
Website: www.ngocasa.org

Funded by the
European Union

